

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 11 november justerades.

§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen meddelade att *Tomas Kronståhl* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 2 december, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Nermina Mizimovic* (S).

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:159

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:159 Tillståndsprocesser

av *Eric Palmqvist* (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 11 december 2020.

Skälet till dröjsmålet är att beredning av svaret pågår.

Stockholm den 1 december 2020

Näringsdepartementet

Ibrahim Baylan (S)

Enligt uppdrag

Annica Sandberg

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:185

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:185 Folkbokföringens tillförlitlighet

av *Boriana Åberg* (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 12 januari 2021.

Prot. 2020/21:45
2 december

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 1 december 2020
Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2020/21:186

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:186 Skatteförslagets sysselsättningseffekter
av Niklas Wykman (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 12 januari 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 30 november 2020

Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2020/21:187

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:187 Problem med klädskatten
av Helena Bouveng (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 12 januari 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 30 november 2020

Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

§ 4 Anmälan om faktapromemorior

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:
2020/21:FPM37 Förordning om fiskemöjligheter i Nordostatlanten och vissa andra vatten för 2021 COM(2020) 668 till miljö- och jordbruksutskottet

2020/21:FPM38 Meddelande om ytterligare covid-19-åtgärder COM(2020) 687 till socialutskottet

§ 5 Anmälan om granskningsrapport

Prot. 2020/21:45
2 december

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till skatteutskottet:
RiR 2020:24 Särskild löneskatt för äldre – redovisning och effekter

§ 6 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Proposition
2020/21:54 till justitieutskottet

§ 7 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Utrikesutskottets utlåtande
2020/21:UU5 Kommissionens arbetsprogram 2021

Kulturutskottets betänkande
2020/21:KrU1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Utbildningsutskottets betänkande
2020/21:UbU6 Riksrevisionens rapport om holdingbolag vid universitet och högskolor

Socialförsäkringsutskottets betänkanden
2020/21:SfU12 Försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen
2020/21:SfU11 Förlängd ersättning till riskgrupper
2020/21:SfU9 Riksrevisionens rapport om flerbarnstillägget i barnbidraget
2020/21:SfU10 Riksrevisionens rapport om vägen till arbete efter nekad sjukpenning

§ 8 Rikets styrelse

Rikets styrelse

Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU1
Utgiftsområde 1 Rikets styrelse (prop. 2020/21:1 delvis och redog. 2019/20:RS1)
föredrogs.

Anf. 1 LARS JILMSTAD (M):

Herr talman! Utgiftsområde 1 Rikets styrelse finansierar den centrala statsledningen och flera viktiga myndigheter, statsbidrag och uppdrag.

Sverige har – förutom pandemin – att hantera en hög arbetslöshet och en grov kriminalitet. I Moderaternas budgetmotion fokuserar vi därför på

att se till att Sverige ska ha beredskap för att pandemin kan förvärras, på att knäcka arbetslösheten och att bekämpa kriminaliteten.

Coronakrisen kan förvärras. Därför innehåller Moderaternas budget en krisbuffert. Den kan användas dels för att stärka hälso- och sjukvården, dels för att stötta ekonomin för att pressa tillbaka arbetslösheten.

Moderaterna kommer att avstå från att delta i anslagsbeslutet eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen valt en annan inriktning än den vi önskar, och i stället har vi ett särskilt yttrande. Men jag vill ändå här i kammaren redovisa några av de frågor där vi hade önskat en annan anslagsfördelning.

Herr talman! Vi lägger ett stort fokus vid att förebygga våldsbejakande extremism. När Europa återigen skakats av islamistiska terroråd sätter det ljuset på varför detta arbete är så viktigt. De hänsynslösa dåden är förfärliga brott mot enskilda människor men också allvarliga hot mot vår liberala demokrati.

Men också den våldsbejakande höger- och vänsterextremismen är högst närvarande och måste motverkas varhelst den dyker upp.

Vi har under de senaste åren presenterat många åtgärder för att förebygga den här typen av extremism. Glädjande nog har de i många fall vunnit bifall, men det finns fortfarande fler förebyggande åtgärder att vidta.

Herr talman! Moderaterna vill att det görs en gedigen kartläggning av vilka trossamfund som har fått utländsk finansiering och om extrema inpressen har villkorat medlen på något sätt. Vi vill att regelverket om utländsk finansiering av trossamfund ses över i syfte att motverka att extremister finansierar trossamfund i Sverige.

Vi moderater ser också ett stort behov av ett lättillgängligt och användarvänligt informationsmaterial till nyanlända om mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, jämställdhet mellan könen, barnkonventionen, hedersrelaterat våld och förtryck, könsstämpning och skyldigheter och rättigheter i Sverige. Den som kommer till Sverige ska inte behöva tveka om vad som förväntas av en och om vilka rättigheter man har. Alla dessa åtgärder och många fler föreslår vi inom den befintliga budgetramen.

Tyvärr kan vi konstatera att flera av de svenska trossamfunden under de senaste åren har upplevt en ökad grad av hot, våld och trakasserier. För att stärka enskilda kyrkors och samfunds säkerhets- och trygghetsarbete vill vi moderater därför, utöver de befintliga ramarna, tillföra ytterligare 20 miljoner kronor per år för åren 2021, 2022 och 2023.

Herr talman! Moderaterna anser att det är statens ansvar att bekosta åtgärder mot skadegörande djur. Länsstyrelserna kan i dag bidra med medel, men hur stor andel av skyddsjakten som bekostas av länsstyrelserna skiljer sig mellan regionerna. Därför tillför vi 15 miljoner kronor per år 2021–2023 till anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* för att staten ska ta hela kostnaden för skydds jakt på rovdjur.

Herr talman! Regeringen har vid ett flertal tillfällen de senaste åren varit senfärdig med att återkomma till riksdagen med nödvändiga propositioner och andra efterfrågade åtgärder. Man har även uppvisat en ovilja inför att redovisa förväntade effekter av förslag i budgetpropositionen. Riksdagens kontrollmakt är ett av fundamenten i vår demokrati, men när regeringens information om och redovisning av konsekvenser av den förda politiken är eftersatt undergrävs riksdagens möjligheter till insyn.

En större arbetsbörda i form av beredning och granskning faller därför på riksdagen. Så länge regeringen inte lever upp till rimliga krav på transparens och skyndsamhet är det angeläget att riksdagen får ökade resurser så att riksdagens partier får större möjligheter att granska och analysera regeringens förslag samt också bereda egna förslag. Därför föreslår Moderaterna att anslaget 2:2 *Riksdagens förvaltningsanslag* ökas med 10 miljoner kronor för åren 2021–2023.

Herr talman! Avslutningsvis anvisar Moderaterna 10 miljoner kronor årligen för åren 2021–2023 till anslaget 3:1 *Sametinget* i syfte att stärka Samiskt språkcentrums verksamhet genom inrättandet av två ytterligare samiska språkcentrum.

Anf. 2 MATHEUS ENHOLM (SD):

Herr talman! Som föregående talare redan har nämnt påverkas just nu hela samhället av Kinaviruset. Trots detta, eller kanske till och med på grund av just detta, är det viktigt att samhället fortsätter att fungera så vanligt det går. Trots behovet av social distansering är det viktigt att samhällets basutbud alltjämt fungerar och att myndigheter och verk fortsätter att betjäna allmänheten. Sverigedemokraternas förslag till budget är det alternativ som vi menar bäst kan erbjuda en väl fungerande statsapparat kombinerat med omdömesgilla prioriteringar om var pengarna kan göra mest nytta.

Vi menar vidare att den anrika svenska myndighetstraditionen i sin kärna erbjuder såväl saklighet som opartiskhet, fri från ovidkommande hänsyn, korruption och klanmentlitet. Detta utgör den fond som är utgångspunkten för sverigedemokratisk politik på området.

Den andra självklara förutsättningen vi utgår ifrån är att de svenska förvaltningsrättsliga principerna med samhällsnyttiga, ändamålsenliga myndigheter har vuxit fram i symbios med nationalstaten och med demokratin.

Vi betraktar vårt budgetalternativ som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat.

Sverigedemokraternas samlade förslag när det gäller statens budget finns i vår partimotion. Denna framställning avser utgiftsområde 1, Rikets styrelse, och jag kommer att redogöra för de viktigaste prioriteringarna.

Anslaget *Stöd till politiska partier* reduceras. De politiska partierna bör i högre grad arbeta med effektivisering av det egna arbetet.

Vad gäller Regeringskansliet har vissa förstärkningar av anslaget aviserats av regeringen, bland annat på grund av det kommande svenska ordförandeskapet i OSSE och Europeiska unionens råd. Detta ställer vi oss bakom. Däremot finns skäl att ifrågasätta om den stadiga ökning av anslaget som skett över tid är motiverad, i synnerhet när andelen avgjorda rege- ringsärenden ligger i stort sett stilla sedan 2013/14. Sverigedemokraterna sänker därför anslaget.

En annan neddragning rör mediestödet. Det är visserligen sant att tidningsbranschen som många andra drabbats av coronavirusets följdverkningar och tappat annonsintäkter. Det är därtill viktigt att kunna täcka de så kallade vita fläckarna i landet. Sverigedemokraterna är därför inte negativa till att, som regeringen aviserar, stödja den lokala journalistiken. Vi menar dock att denna emellertid är bäst hjälpt genom att man hittar nya tekniska lösningar och genom att medierna generellt arbetar med att anpas-

sa sitt utbud efter efterfrågan. Mediestödet i sin nuvarande form är otidsenligt, och Sverigedemokraterna trappar därför ned driftsstödet över en femårsperiod. Denna nedtrappning avser dock inte distributionsstödet och innovations- och utvecklingsstödet eller stödet för lokal journalistik.

I dessa prövande tider kommer många att behöva göra uppoffringar för det allmännas bästa. Detta gäller naturligtvis även medie- och tidningsbranschen. När denna dessutom genom så kraftigt ökat stöd gör sig så beroende av staten riskerar dess oberoende på sikt att påverkas.

Jag går nu över till områden som vi avser att utveckla och stärka.

Sverigedemokraterna vill införa ett system med gemensamma valsedlar så snart som möjligt. För att möjliggöra detta vill vi att Valmyndigheten inleder en förstudie för detta ändamål. Myndigheten får därför ett extra anslag.

Forum för levande historia har genomfört insatser för att stärka förutsättningarna för att skolor och andra ska kunna göra hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser. Detta är mycket positivt. Som ett led i stärkandet av svenska skolungdomars kunskaper om vår tids andra skändliga ideologi, nämligen kommunismen, och dess illgärningar samt vad de yttersta konsekvenserna av långt gången socialism innebär anslås extra medel för skolresor till minnesplatser för kommunismens offer.

I samband med detta vill jag lägga till att vi i årets betänkande har en reservation om att Sverige bör hedra det utsatta judiska folkets vilja och flytta ambassaden till Israels huvudstad, Jerusalem.

Herr talman! Jag berörde Kinaviruset i min inledning. Det är många äldre som nu återigen sitter hemma och inte kan gå ut. Så här inför julen med adventsfirande, glöggmingel och barnbarns luciatåg blir denna isolering ännu påtagligare. I allmänhet är det en viktig del av människors välbefinnande att de får känna sig meningsfulla. Äldre personer som besväras av ensamhet, förmodligen nu mer än någonsin, känner sig sjukare och trötta och tar fler mediciner än andra. Den ofrivilliga ensamheten är ett samhällsproblem som behöver hanteras som ett sådant. Vi anser att äldres sociala behov behöver uppmärksammas i större utsträckning. Regeringen bör därför överväga möjligheterna att införa en äldreminister.

Jag yrkar därmed bifall till reservation nummer 1.

Slutligen menar Sverigedemokraterna att det är ett oskick att ett fåtal techjättar med säte i USA och Kina, långt borta från riksdagens och svenska folkets inflytande, i dag i princip har ensamrätt att diktera vad som ska få sägas på de sociala plattformarna. Sverigedemokraterna menar att yttrandefriheten på internet är vår tids viktigaste fråga för att säkerställa demokratin, och vi avser att framgent driva detta med kraft. Techjättarna samlar in nästan obegripliga mängder information om oss via plattformar och appar.

I Sverige har Datainspektionen, som snart kommer att byta namn till Integritetsskyddsmyndigheten, bland annat i uppdrag att se till att regler för informationsinsamling efterlevs. Datainspektionen har även i uppdrag att utbilda allmänheten om vilka rättigheter man har som enskild att skydda sina uppgifter. Vi tillför extra medel till myndigheten för detta synnerligen viktiga arbete. Kampen för yttrandefrihet och integritet måste föras överallt och alltid.

Anf. 3 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Vänsterpartiet vill ha ett jämlikt, hållbart och rättvist samhälle. Vi vill minska klyftorna och stärka den generella välfärden med satsningar som ger bättre kvalitet, bättre arbetsvillkor, fler arbetstillfällen och, inte minst, en välfärd som omfattar fler. I vår budgetmotion *Vägen ur krisen – en plan för jämlikhet och grön omställning* presenterar vi ett reformerat skattesystem för att öka jämlikheten genom omfördelning och för att lyckas med den gröna omställningen.

När var och en gör saker var för sig, utan hänsyn till att våra liv är sammanbundna i ett samhälle, drar de rika ifrån, välfärden kollapsar och klimatet havererar. När vi gör saker tillsammans blir det bättre för oss alla. Då kan vi stärka välfärden, öka friheten för de allra flesta, skapa rättvisa och jämlikhet samt lyckas med den nödvändiga omställningen. Då skapar vi också ett starkt samhälle som kan stå emot och hantera de svårigheter som vi möter, till exempel i form av coronapandemin. Då har vi en välfärd som fungerar.

Vänsterpartiets förslag inom utgiftsområde 1, som vi pratar om nu, är en del av vårt gemensamma hela budgetalternativ. Eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget i budgetprocessen har gett politiken en annan inriktning än den vi önskar avstår vi från ställningstagande när det gäller anslagen inom utgiftsområdet.

Jag vill dock ändå passa på att redogöra för de prioriteringar inom området som vi vill göra. De flesta som jag tar upp skiljer sig från regeringens.

Det är tydligt och klart att det behövs ytterligare åtgärder för att stärka samtliga nationella minoriteters inflytande och möjligheter att bevara och utveckla sina språk. Den romska minoriteten är särskilt utsatt för diskriminering, bland annat på arbets- och bostadsmarknaden. Samlande kulturella institutioner är också något som saknas för gruppen. Antiziganismen är utbredd i hela Europa, och arbete för romsk inkludering behövs och bedrivs inom hela EU – mer eller mindre lyckosamt, får man väl säga.

I budgeten finns därför ett särskilt anslag för den romska minoriteten, ett anslag på 1 ½ miljon. Det tycker vi är alldeles för ynkligt med tanke på de stora behov som finns. Därför föreslår vi att anslaget höjs och avsätter 12 miljoner för att kunna återuppta det stora arbete som pågick före 2019.

Sametinget är en viktig och alldeles speciell institution. Det är ett parlament för samerna och en myndighet med en del specifika uppgifter. Sametinget företräder i olika sammanhang samiska intressen. Under många år har det förts diskussioner för att få till en konsultationsordning för att stärka samernas delaktighet och göra det möjligt med ett verkligt inflytande över beslut som påverkar samiska intressen. Nu har regeringen flaggat för att det ska komma ett förslag på hur en sådan konsultationsordning ska se ut.

För att Sametinget, samebyar och samiska organisationer i övrigt ska få faktiska möjligheter att delta fullt ut i konsultationer behövs det resurser. Vänsterpartiet avsätter därför 10 miljoner för detta ändamål. Vi avsätter också en halv miljon för identifiering av samiskt skelettmaterial i statliga samlingar, en kartläggning av hur museer och institutioner har tillskansat sig materialet samt en återföring av de samiska kvarlevorna. För att ytterligare förstärka det viktiga arbetet med de samiska språken avsätter vi 1 miljon till en stipendieordning för språkstudier.

Totalt gör vi alltså en satsning på 11 ½ miljon på Sametinget.

I går överlämnade JO sin ämbetsberättelse till riksdagen, och det var väldigt tydligt att svenska myndigheter har brister när det gäller att tillgodose grundläggande rättigheter. Ibland låter det som att allt är frid och fröjd när det kommer till mänskliga rättigheter i Sverige, men när man lyssnar på JO tonar en annan bild fram. Ett svenskt MR-institut som kan driva på för att alla ska få sina mänskliga rättigheter respekterade behövs helt klart. Det är bra att regeringen går vidare med det arbetet och avsätter medel för det.

I vår budget avsätter vi också ytterligare medel till Datainspektionen, som nästa år byter namn till Integritetsskyddsmyndigheten. Det är ett bra namnbyte eftersom det säger mycket mer om vad myndigheten gör. Läget på myndigheten har länge varit ansträngt med fler uppgifter men inte motsvarande tillskott av resurser. Exempelvis har handläggningstiderna för tillstånd till kamerabevakning varit alldeles för långa. Man har också fått väldigt många fler anmälda personuppgiftsincidenter. De ökade till mer än det dubbla mellan 2018 och 2019. Därför har myndigheten inte heller kunnat bedriva så mycket tillsyn på området som man velat.

Har då regeringen tillfört mer medel till myndighetens viktiga integritetsskyddsarbete? Nej, i stället har den långa handläggningstiden använts som argument för att helt enkelt slopa kravet på tillstånd för kameraövervakning i flera fall. Vänsterpartiet tycker att det är viktigt att värna människors integritet, och därför avsätter vi 20 miljoner för att myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter, bland annat inspektioner och tillsyn samt hantering av anmälningar med anledning av GDPR och kamerabevakningslagen.

Och hur ska vi då finansiera det här? I vårt budgetförslag minskar vi anslaget till den kungliga hov- och slottsstaten med 19 miljoner. Under många år har anslaget ökat av olika skäl som bröllop, dop och så vidare, men anslaget har sedan inte återgått till tidigare nivåer.

En intressant sak för i år är att de myndigheter som sorterar under regeringen får ett minskat anslag i något som regeringen kallar en generell besparing. Sametinget får neddraget anslag. Även Regeringskansliet, länsstyrelserna, Justitiekanslern, Integritetsskyddsmyndigheten och så vidare drabbas av detta men inte den kungliga hov- och slottsstaten. Här ökar regeringen i stället anslaget med 3 miljoner.

Vi minskar också arvudet till riksdagens ledamöter. Vi tycker att riksdagsuppdraget är ett viktigt förtroendeuppdrag. Det är självklart att ledamöterna ska ha bra förutsättningar och möjligheter att utföra sitt uppdrag. De ska inte heller känna att de måste ta andra uppdrag vid sidan om, för de behöver verkligen fokusera på det viktiga uppdraget här i riksdagen. Det ska helt enkelt vara bra betalt.

Samtidigt är det viktigt att vi som företräder hela befolkningen inte lever under förutsättningar som är helt olika de flesta människors. Vi har landat i att en rimlig nivå på arvudet skulle vara ett prisbasbelopp, i dag 47 300 kronor. Det är också en väldigt hög ersättning men drygt 20 000 kronor lägre än i dag. En fördel med att knyta det till prisbasbeloppet är också att det är en tydlig och fast beräkningsgrund som inte behöver beslutas särskilt varje år.

Dessutom vill vi ta bort de extra ersättningar som finns direkt knutna till riksdagsuppdraget, till exempel ersättningar för uppdrag som ordförande och vice ordförande i utskotten. Den kostnaden är inte förutsägbar efter-

som utskotten på eget bevåg kan bestämma sig för att ha flera vice ordförande. Nu har vi till exempel flera utskott som har en ordförande och tre vice ordförande. Det tycker vi är helt orimligt.

Det här gör att vi minskar det här anslaget med 121 ½ miljon, alltså lite drygt 10 miljoner i månaden bara på ledamöternas ersättningar.

Det här är vad vi vill göra inom utgiftsområde 1 och en del av vårt budgetalternativ som helhet. Vi avstår därför från att ta ställning där.

I de andra beslutspunkterna som rör namnbytet av Datainspektionen, Regeringskansliets arbete och utrikesförvaltningen står vi bakom utskottets förslag till beslut.

Anf. 4 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 4.

Vi ska i dag debattera *Utgiftsområde 1 Rikets styrelse*, som betänkan- det heter. Det är ett viktigt betänkande och en viktig budget, och på vårt ansvarsområde ligger finansieringen av regering, riksdag, länsstyrelser, ambassader och mycket annat som hör till rikets styrelse. Där finns även JO och Riksrevisionen och så vidare.

Det är viktigt att den ganska stora budget som vi har inte naggas i kan- ten. Vi har haft tillfällena under historien, som jag har varit med om, när oppositionen kanske har minskat anslagen och inte betänkt att demokratin behöver de medel som krävs i budgeten. Det gäller särskilt under pande- min. Under pandemin sätts Sverige under en väldig press. Då måste reger- ing och riksdag kunna anpassa sig, som vi ser att man kan göra, och vara flexibla med olika sätt att arbeta och olika sätt att lösa säkerhet för att se till att demokratin och demokratins värden säkras.

Jag ska inte gå in i detalj på allt som Kristdemokraterna vill. Jag vill bara säga att vi inte kommer att rösta nej till regeringspartiernas budget- förslag när vårt eget har fallit. Vi har i stället ett särskilt yttrande och avstår från att rösta. Vi har brukat göra så.

Jag vill bara notera att med Kristdemokraternas budget hade utgifts- område 1 haft ett anslag på 122 miljoner mer. Det hade inte minst gått till länsstyrelserna, men över huvud taget hade det gått till att vakta demokra- tins institutioner.

Inom vårt ansvarsområde finns också ambassaderna. Utrikesutskottet bestämmer naturligtvis över utrikespolitiken från riksdagens sida, men det är vårt ansvarsområde att bestämma hur mycket ambassaderna ska ha och var de ska finnas. Därför följer jag upp en reservation som Kristdemokra- terna har haft i utrikesutskottet om Jerusalem. Det är reservation 4.

Jerusalem är de facto Israels huvudstad. Det israeliska parlamentet, re- geringskansliet, statschefens residens, centrala myndigheter samt högsta domstolen är sedan länge lokaliserade till Jerusalem. Det ger staden status av huvudstad. I ett historiskt perspektiv har Jerusalem aldrig varit huvud- stad i något annat land än Israel och aldrig för något annat folk än det ju- disk. Den judiska kopplingen till Jerusalem går 3 000 år tillbaka i histo- rien.

Mot denna bakgrund är det min och Kristdemokraternas uppfattning att den svenska ambassaden vid lämplig tidpunkt bör flyttas från Tel Aviv till Jerusalem. Regeringen bör ha detta som en målsättning. Ett sådant be- slut skulle ge en tydlig signal till parterna i en eventuell kommande freds-

process att Sverige menar allvar när vi argumenterar för en rättvis fred för alla.

Vidare vill jag framhålla religions- och övertygelsefriheten som en viktig fråga att ta hänsyn till i utformningen av svenskt utvecklingsarbete. Det handlar om frihet från tvång, om frihet att uttrycka sig och om icke-diskriminering.

Jag anser mot denna bakgrund att regeringen bör se till att alla diplomater får utbildning i frågor som rör religionsfrihet. Vidare anser jag att regeringen bör utse en särskild ambassadör för religionsfrihet. Det är en funktion som redan finns i många andra länder, till exempel Danmark. En ambassadör för religionsfrihet kan ställa krav när handelsavtal ingås eller ta fram rapporter om brott mot mänskliga rättigheter i länder som förtrycker religiösa minoriteter.

Anf. 5 HANS EKSTRÖM (S):

Herr talman! Nästa år firar vi att det är 100 år sedan genomförandet av det första allmänna valet i Sverige där också kvinnor fick rösta. Då fick vår demokrati sitt slutgiltiga genombrott, och det ska vi givetvis uppmärksamma på olika sätt även om firandet kanske inte kan få den form det hade kunnat få om vi inte hade varit i en pandemi.

Det är viktigt att påminna om att demokratin inte är av naturen given utan något vi måste aktivt värna och vårda – och betala för. Det är det vi gör genom utgiftsområde 1 Rikets styrelse. Det är folkets sätt att se till att få sin vilja genomförd i praktiska beslut.

Här hittar vi de finansiella ramarna för verksamheten som sker under detta tak, eller numera ibland via länk. Här finns regeringens kostnader, Sveriges representation runt om i världen och statschefens budget. Här ryms viktiga kontrollfunktioner som Riksdagens ombudsmän, Riksrevisionen och Datainspektionen, som ju, som har nämnts, ska byta namn, liksom Justitiekanslern och Valmyndigheten.

Vår demokratis centrala funktioner behandlas i detta budgetområde. Det är därför bra att det i stor utsträckning finns en politisk överensstämmelse om hur budgeten för dessa institutioner ska se ut.

Vi kan till exempel konstatera att det finns en bred politisk förankring bakom inrättandet av institutet för mänskliga rättigheter. Det ska främja och följa arbetet med att efterleva de mänskliga rättigheterna och kommer att bli en viktig del i att göra Sverige bättre på något som vi, i en internationell jämförelse, redan är väldigt bra på. Men vi mottog i går justitieombudsmännens ämbetsberättelse, och precis som Mia Sydow Mölleby påpekade får man där insyn i hörn av det svenska samhället och ser saker som vi önskar inte fanns. Så visst finns det arbetsuppgifter att arbeta med.

Våra nationella minoriteter ryms inom utgiftsområde 1. Här finns samerna, vårt urfolk, som fanns långt innan utgiftsområde 1 kom till. Vi arbetar vidare med att stärka det samiska folkets rättigheter genom en konsultationsordning som gör att man får ett större och bättre inflytande över den egna framtiden.

De olika minoriteterna har olika problem som måste hanteras. Det judiska folket har ett stort säkerhetsproblem runt sina institutioner. Det måste uppmärksammas. Den romska gruppen har en väldigt utsatt social situation, med en extremt hög arbetslöshet och många människor som lever under svåra omständigheter. Och den väldigt stora finska befolknings-

gruppens språk håller på att tunnas ut, eftersom det inte har funnits tillräckliga utbildningsmöjligheter på det egna språket.

En sak som KU i flera år har uppmärksammat är länsstyrelserna, som av många regeringar och av olika politiska skäl har blivit ett slags bekvämlighetsinrättning som man skickar uppdrag till. Man tänker: Det kan länsstyrelserna göra. Men det följer inte alltid med pengar. Det leder till att den här diversehandeln, länsstyrelserna, får svårt att sköta sitt vida uppdrag. KU har uppmärksammat att länsstyrelserna till exempel får en roll när totalförsvaret ska förstärkas. Det är viktigt att regeringen i samband med att länsstyrelserna får nya uppdrag ser till att det följer med resurser.

Ett annat område som jag särskilt vill betona är mediekrisen i Sverige, eller egentligen inte bara i Sverige utan i hela den moderna världen. Den beror på digitalisering och på internationella koncerner, som suger åt sig reklamintäkter. Det leder till att gamla affärs- och distributionsmodeller försvinner i snabb takt. Det för demokratin nödvändiga torg där åsikter byts och där kunskaper sprids bryts då ned i snabb takt.

Det är viktigt att vi via mediestöd ser till att ge medierna tid att anpassa sin verksamhet till nya distributionsformer och nya affärsmodeller. Men det stöd vi ger får inte konservera de affärsmodeller som finns i dag; de hör inte framtiden till. Att bestämma hur ett framtida mediestödssystem ska se ut är en svår utmaning. Det ska både innehålla stimulans till modernisering och ge möjlighet till tid för omställning.

Jag vill lyfta upp ett område där en problematik har uppmärksamats i samband med pandemin. En betydande del av vårt kulturarv finansieras via turistintäkter. Det gäller till exempel Kungliga Hovstaterna men även en hel del av våra museer, som inte ligger under vårt utgiftsområde. Det är problematiskt när, som för Kungliga Hovstaterna, en stor del av möjligheten att finansiera underhållet av svenskt kulturarv försvinner i och med att biljettintäkter försvinner. Man måste nog fundera över om den anslagsmodell som finns behöver anpassas efter att kulturarvet kanske är av mer evig karaktär än den takt i vilken turisterna kommer. Här får en framtida modell övervägas.

Slutligen är det intressant att det alltid är de partier som är i opposition som föreslår att riksdagens anslag ska förstärkas. Det har hänt att mitt parti har varit i den situationen. Det brukar också alltid vara partierna som är i opposition som tycker att regeringen har alldeles för mycket pengar. Tänk om vi allihop skulle betänka att båda institutionerna behöver fungera, oavsett om vi är i opposition eller i majoritetsställning!

Jag yrkar bifall till KU:s förslag.

Anf. 6 PER SCHÖLDBERG (C):

Herr talman! Det lackar mot jul. Även om vi lever i svåra tider är glädjens högtid trots allt alldeles runt hörnet. I dessa väntans tider väntar många små och stora på julens högtider. Det kommer inte att bli stora kalas men likväl högtid. Traditioner och ritualer skiljer sig åt beroende på vilken familj eller gemenskap man frågar. Men likväl finns traditioner och återkommande händelser. Det gäller även dagens debatt om utgiftsområde 1 Rikets styrelse.

Herr talman! De miljarder som vi hanterar i utgiftsområde 1 är en förutsättning, ett fundament och en bottenplatta, för allt annat. Centerpartiet

står bakom budgetpropositionen, och jag yrkar bifall till utskottets förslag i dess helhet.

För Centerpartiet bär budgetpropositionen på två övergripande teman. Det första är att vi måste försvara Sverige. Det andra är att vi måste förnya Sverige. I den budget som nu debatteras och som det kommer att fattas beslut om vidtar vi viktiga mått och steg för att klara statens kärnuppgifter. Försvaret av Sverige handlar om att stärka de funktioner som vi förväntar oss att landet ska kunna leverera. Det handlar om försvar, stärkt rättskedja och fungerande välfärd för alla.

Försvaret av Sverige börjar här. Det börjar i utgiftsområde 1. Det börjar i konstitutionsutskottet i riksdagen, i försvaret av våra grundläggande rättigheter och i försvaret av våra grundlagar.

Under mitt tidigare uppdrag som kommunalråd i Växjö arbetade jag hel en del med att stärka samarbetet mellan kommuner i Östersjöregionen. När jag 2011 kom med i styrelsen för UBC, Union of the Baltic Cities, var fokus mycket på stadsbyggnadsprojekt, miljösatningar och sociala frågor. Olika typer av utvecklingsprojekt växte fram. Nätverket, som består av 100 kommuner runt Östersjön, samarbetade tätt och intensivt.

Under åren växte dock en annan diskussion än om stadsbyggnad fram: en bredare demokratidiskussion. Lokala borgmästare förde fram tankar och en vaksamhet när det gällde hur de skulle bibehålla det öppna samtalet, tilliten mellan medborgare, fria medier och valda företrädare och hur samspillet mellan staten och kommunerna skulle ske. Kort sagt växte under förra decenniet en demokratidiskussion fram som tidigare och i många kretsar hade tagits för given.

Inte minst polska företrädare vittnade om hur institutioner ändrades till nackdel för en liberal demokratiordning. Mina estniska och litauiska kollegor, särskilt långt österut, berättade hur viktigt det var för dem att ha personliga kontakter och mobilnummer till kollegor i Finland, Sverige, Norge, Tyskland och Danmark. Detta stämmer till eftertanke även i vårt land när den liberala demokratin hotas och är under tryck. Var står vi? Vad gör vi i Sverige?

Herr talman! Att försvara Sverige handlar om att försvara det moderna likaväl som det historiska Sverige. Det handlar om att rusta våra grundlagar och våra institutioner, som garanterar rättssäkerhet, rättsstatlighet, demokrati, mänskliga rättigheter och skydd och främjande av nationella minoriteter. Dessa uppgifter, att stärka våra grundlagar och institutioner, är tidlösa.

Låt mig säga några ord om det andra uppdraget, det vill säga att förnya Sverige. Vi står inför stora utmaningar i den statliga förvaltningspolitiken. Det är ett politikområde som kanske inte har världens roligaste namn i statsbudgeten, men likväl är det viktigt. De stuprör som tyvärr präglar många av myndigheterna i dagens Sverige baseras på en snårskog av instruktioner och uppdrag. Detta är ett bekymmer, för utan hängrännor blir stuprören meningslösa.

Inom utgiftsområden 1 gör vi en anslagsförstärkning på 58 miljoner för handläggning av tillstånd och tillsyn enligt miljöbalken. Detta ska korta ned handläggningstiderna. Men jag ser ett allmänt problem med långa handläggningstider i myndigheter och domstolar. Detta har uppmärksamats även av Justitieombudsmannen, senast i går då ämbetsberättelsen redovisades. Det här gäller i synnerhet inom plan- och byggområdet.

Ett annat sådant område gäller statens regionala geografi, som inte är en eller två utan ett lager av statliga geografier. Det verkar som om varje myndighet med självaktning har en egen organisationskarta. Detta raster bildar ett ogenomträngligt mönster av styranordningar. De 21 länsstyrelserna har den otacksamma uppgiften att försöka klara den tvärssektoriella statliga styrningen.

Som ersättare i konstitutionsutskottet har jag dessutom funderat en del över insynsråd och styrelser roll i myndigheterna. Hur ser egentligen ansvar, uppgifter och mandat ut? När länsstyrelsen exempelvis är ett slags underleverantör till Naturvårdsverket och Jordbruksverket ställer jag mig frågan vem som har ansvaret. Är det landshövdingen eller är det generaldirektören?

Samlat kan sägas att det måste till krafttag för att förnya den statliga förvaltningspolitiken. Det gäller i synnerhet i digitaliseringens tidevarv. Vilka goda, smarta och demokratiska lösningar finns runt hörnet?

Herr talman! I dessa svåra tider måste vi ändå blicka framåt. Ingvar Kamprad, den småländske entreprenören och grundaren av Ikea, uttryckte det hela på följande sätt: Det mesta är ännu ogjort – underbara framtid!

Anf. 7 CAMILLA HANSÉN (MP):

Herr talman! Ett år läggs snart till handlingarna, och vi förbereder oss för nästa genom att steg för steg i de olika utskotten behandla statens budget.

Jag är rädd att mitt anförande kan innebära viss upprepning, men jag ska i denna debatt ändå med stolthet representera riksdagens minsta parti. Jag har inställningen att det faktum att vi upprepar samma frågor och ser dem som viktiga, om än med olika betoning, ändå innebär en värdefull samsyn.

Jag vill i just konstitutionsutskottets budgetdebatt påminna om fundamenten i grundlagen, som gäller för alla delar av det offentliga verksamheten. Varje människas personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för det offentliga. Vi ska särskilt se till att trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg, trygghet och goda förutsättningar för hälsa. Det offentliga – regeringen, riksdagen och alla myndigheter – ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för oss, våra barn och kommande generationer. Vi ska också arbeta för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden och för att värna privatliv och familjeliv för var och en.

Inom KU:s område vill jag särskilt lyfta fram några saker vi står inför nästa år.

Bildandet av ett nationellt institut för mänskliga rättigheter planeras, och det ska nu förankras brett i riksdagens partier. Sverige har fått internationell kritik för att inte ha ett oberoende MR-institut, och efter en lång process under flera år förbereds nu ett inrättande. Det är glädjande.

Nu förbereds också beslut om en konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket. Det samiska folket har skydd i grundlagen. Det handlar om att det samiska folkets möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas. Konsultationsordningens syfte är att främja samernas inflytande i frågor som rör dem. Detta kommer att utvärderas om några år.

Även minoritetspolitiken i övrigt är viktig, och alla nivåer i samhället behöver bidra till att öka efterlevnaden av alla de nationella minoriteternas rättigheter. Nästa år ser jag fram emot regeringens behandling av förslag om stärkt samordning och uppföljning av minoritetspolitiken.

Utskottet har även andra viktiga ansvarsområden som understryker värderingarna i grundlagen. Jag tänker bland annat på Riksdagens ombudsmän, JO, som granskar händelser medborgare är med om i relationer till myndigheter. Utskottet tog emot deras ämbetsberättelse i går, och det råder ingen tvekan om att det finns arbete att göra utifrån den statliga värdegrunden. Den funktion som JO har är otroligt viktig.

Jag tänker också på Riksrevisionen som granskar att statens pengar används på bästa sätt, Datainspektionen som nu byter namn till Integritetsskyddsmyndigheten, länsstyrelserna med sin viktiga roll som samordnare ute i landet och Myndigheten för press, radio och tv som fördelar mediestöd bland annat för att vi ska ha livskraftiga medier i hela landet.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och ser fram mot nästa år.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 9 Skatt, tull och exekution

Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU1
Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution (prop. 2020/21:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 8 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman, ärade ledamöter av kammaren och åhörare! Vi ska nu diskutera hur man ska anslå pengar till några av statens absolut viktigaste verksamheter: Skatteverket, Tullverket och Kronofogden. Det kan givetvis vara svårt att tala om något annat än pandemin, sjukdomen och den akuta krishanteringen, men i allt detta måste vi givetvis också anstränga oss och göra vårt yttersta för att bygga ett land som håller ihop och presterar över tid.

Vi är nog många som under de senaste åren har fått oss en rejäl tankeställare för hur vi ser på och bemöter de människor som ytterst arbetar i vår tjänst. Det handlar inte bara om polisen som ska upprätthålla lag och ordning eller om dem som jobbar på migrationssidan och ska upprätthålla asylsystemet och utvisa dem som inte har rätt att vara här, utan det handlar också om de personer som ska driva in skulder och se till att det ekonomiska systemet fungerar. Det handlar om dem som ska vakta och skydda vår gräns, inte bara så att människor inte kommer hit som inte har rätt att vara här, utan de ska också se till att varor inte kommer in i vårt land som inte ska vara i Sverige eller för den delen att stöldgods inte förs ut ur vårt land.

De senaste åren har inneburit en tuff prövning. Vi befinner oss också i en tuff prövning. Det beror inte bara på den ekonomiska krisen, herr talman, eller på smittspridningen genom coronaviruset, utan också på den organiserade brottsligheten. Det handlar om människor som inte har något

annat för sig än att göra andra människor illa. De ansätter och fräter på vårt samhälle.

Verksamheter som Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten är centrala i detta. Det är inte bara polisen och andra direkt rättsvårdande myndigheter som upprätthåller lag och ordning, civilisationen och det civiliserade samhället. Det gör även en lång rad människor i statens – i vår – tjänst. De ser till att Sverige kan utvecklas och vara tryggt.

Emellanåt viftas det där med ordning och reda och stabilitet bort som någonting trött och tråkigt eller dammigt. Man ska ju vara nyskapande, modern och entreprenöriell.

Men allt det nyskapande, entreprenöriella och företagsamma kan inte, herr talman, existera i ett samhälle som inte präglas av ordning, reda och stabilitet. Det räcker med att se på hur det ser ut i Sverige i dag; med sjukdom, ekonomisk kris och organiserad brottslighet förtas både lust och möjligheter att vara framåtsyftande, entreprenöriell, nyskapande och skapa arbeten.

Det är därför glädjande, herr talman, att regeringen, om än senfärdigt, tagit till sig en del av Moderaternas förslag och inte bara i detta betänkande utan allmänt skärper befogenheter och möjligheter för Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten att se till att de spelregler vi gemensamt har satt upp för att vår ekonomi och vårt samhälle ska fungera också bättre kan efterlevas.

Med detta sagt vill jag ägna resten av min talartid till att tala om den brännande frågan i detta ärende, nämligen folkbokföringen.

Få har missat vilka stora problem och utmaningar Sverige har med ordning och reda i folkbokföringen. Ungefär 200 000 människor misstänks vara folkbokförda på fel adress. Varje år får Skatteverket in 80 000 anmälningar om misstänkt fel eller fusk i folkbokföringen.

Fusk i folkbokföringen leder till att brottslingar kan hålla sig undan och att organiserad brottslighet eller klaner kan bygga parallella samhällen. Det kommer med ett mycket högt socialt pris då samhället inte på rätt sätt kan möta trångboddhet eller andra sociala utmaningar. Det tär på de personer som försöker tillhandahålla bostäder och hyresrätter där det bor många på samma adress utan kontroll. Det blir svårt för socialtjänster att upprätthålla sitt uppdrag. Oordning och osäkerhet har kommit att prägla det som en gång var vårt trygga Sverige.

Alla ser detta. Alla vill göra något åt det, förutom regeringen. Vi i Moderaterna var mycket förvånade när stödet för vårt förslag att genomföra en nationell folkräkning plötsligt försvann. Parti efter parti vittnade under sommaren om att man skulle ta tag i problemen. Men, herr talman, när frågan kom på riksdagens bord röstade Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna nej till att genomföra en nationell folkräkning.

Vi i Moderaterna har inte gett upp. Sverige ska återigen bli ett land med ordning och reda, med kontroll och trygghet, så att Sverige kan vara ett bra land att leva och växa i. Därför avsätter vi en halv miljard kronor för att Skatteverket tillsammans med andra berörda myndigheter redan nästa år ska kunna påbörja en nationell folkräkning.

Herr talman! Man har räknat det svenska folket under mycket lång tid. Det är en del av den framgångsrika svenska statsförvaltningen, som tyvärr just nu är satt på paus. Därför har vi inget yrkande eftersom detta är ett

budgetbetänkande och våra ramar har fallit, men vi har ett särskilt yttrande i ärendet. Vi avstår att delta i beslutet med respekt för den budgetordning som finns, men vi uppmanar regeringen och kammarens alla partier att snarast ställa sig bakom vårt förslag om en nationell folkräkning så att ordning och reda och därmed trygghet kan återupprättas i Sverige.

Anf. 9 ERIC WESTROTH (SD):

Herr talman! I dag ska vi debattera utgiftsområde 3, alltså de förutsättningar som vi ska ge myndigheterna Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten kommande år.

Herr talman! Tyvärr har samhällsutvecklingen i Sverige sedan decennier på många områden gått åt fel håll. Den senaste tidens samhällsförändringar har medfört ett antal praktiska, privatekonomiska och materiella förbättringar för många, men samtidigt har utvecklingen inneburit en dramatiskt ökad brottslighet och en välfärdssektor med alltmer ansträngda ekonomiska förutsättningar. Detta beror i stor utsträckning på inriktningen av den förda politiken när det gäller migration och kriminalitet, och även inom utgiftsområde 3 syns felprioriteringarna och den bristfälliga förmågan att bedöma faktiska behov, speciellt vad gäller Tullverket och Skatteverket.

Herr talman! Sent ska syndaren vakna! Regeringen satsar nu äntligen mer pengar på att återuppbygga Tullverkets kapacitet, vilket är positivt, men det är för lite och för sent. Under flera år har de kriminella kunnat utnyttja ett försvagat tullverk för insmuggling av bland annat narkotika, vapen och explosiva varor som används i deras illegala verksamheter och som förstör vårt land. Det blir uppenbart att man till slut har hörsammat kravet på förstärkningar av Tullverket, men det verkar som att regeringen ändå inte riktigt nått hela vägen fram. Därför lägger Sverigedemokraterna fram förslag på ytterligare medel för att nå fram till de mål som Tullverket anser nödvändiga.

Herr talman! Ett problem som Sverigedemokraterna tillsammans med övriga oppositionspartier lyft fram är tullens begränsade möjligheter att stoppa utgående gods och då framför allt stöldgods. Man har inte haft befogenhet att kvarhålla stöldgods utan man har snällt tvingats släppa iväg godset om inte polisen hunnit till terminalen innan färjan kastat loss. Tullverket meddelar självt att endast 2 procent av kontrolltiden används till kontroller av utgående gods, vilket ofta landsbygdsbor i Sverige fått betala priset för genom bland annat stulna fyrhjulingar, motorsågar, gräsklippare, hästsadlar och båtmotorer.

Nu verkar dock regeringen till slut ha skickat ut ett förslag på remiss om att ge tullen utökade befogenheter att kontrollera och stoppa även utgående gods. Men för att göra detta krävs naturligtvis mer resurser i form av såväl personal som utrustning, lokaler och terminalområden.

Sverigedemokraterna avsätter redan nu medel till Tullverket för att det ska kunna förbereda arbetet för det utökade uppdraget med kontroller av utgående gods. Vi ger dem dessutom ytterligare medel för att investera i utrustning för att kontrollera och försvåra illegala varuflöden.

När det gäller Tullverkets mål att uppnå 500 fler tulltjänstemän till 2023 vill Sverigedemokraterna satsa 50 miljoner 2022 och 100 miljoner 2023. Detta bör ske för att i högre utsträckning kunna åtgärda underbemanning, ha en högre närvaro vid gränsen på fler ställen, fler timmar på

dygnet och dessutom vidmakthålla en väl fungerande handelsverksamhet. Allt detta är för att i större utsträckning kunna bidra till att trygga vårt samhälle.

Herr talman! Skatteverket är en av allmänheten mycket uppskattad myndighet, men det står klart att verket är i behov av att hantera en mycket stor it- och datorsystemskuld. Regeringen har under en lång tid valt att inte satsa tillräckligt på ett förebyggande arbete med riskhantering inom systemen. Att Skatteverket fortfarande har föråldrade system från 1990-talet är inte acceptabelt, inte minst med tanke på att myndigheten har svårt att hitta den kompetens som behövs för att upprätthålla drift och säkerhet i så pass gamla system. För att kunna hantera verksamhetsutmaningarna anser Sverigedemokraterna att vi måste accelerera processen för att förnya it-systemen inom Skatteverket.

Herr talman! Helt grundläggande för ett samhälle som det svenska, med en omfattande offentlig sektor, är att skatt faktiskt betalas in. För att därvid kunna säkerställa en korrekt uppbörd av skatt är det fundamentalt att folkbokföringen är tillförlitlig och korrekt och återspeglar den verkliga befolkningen i vårt land. Dessvärre finns det alltmer som indikerar att så inte är fallet, och det har blivit mer påtagligt att Sveriges folkbokföring inte längre fungerar som den ursprungligen var tänkt.

Det finns en allt större grupp av individer som är felaktigt folkbokförda. Ofta kan det vara rena misstag när man rapporterat en adressändring eller att man inte rapporterat sin flytt alls. Men förutom det finns också personer som medvetet skriver sig på en falsk adress. Fusket kan också vara personer som fysiskt befinner sig i landet men som inte finns med i våra register. Det finns också de som är med i registren men med fel identitet. Det finns de som är skrivna i Sverige men som egentligen är bosatta utomlands, och det finns till och med personer som lyckats manipulera till sig mer än en identitet.

Beträffande folkbokföringsfelet bedömer Skatteverket, som min kollega sa här, att cirka 200 000 personer är felaktigt folkbokförda. I den siffran ingår fullkomligt absurda fall. Vi har väl alla vid det här laget hört talas om Iraks försvarsminister och om en högt uppsatt tjänsteman i den afghanska regeringen som båda var folkbokförda i Sverige och som mottog ersättningar ur det svenska välfärdssystemet.

Inte sällan handlar felen i folkbokföringen just om att tillskansa sig bidrag och förmåner ur välfärdssystemet. Detta är ett växande problem, och på lång sikt riskerar den här utvecklingen att urholka möjligheten att gemensamt finansiera exempelvis polisväsendet och sjukvården. Dessutom riskerar man att cementera ett utanförskap där personer som befinner sig illegalt i landet kan utnyttjas som svart och underbetald arbetskraft och kanske även tvingas begå brott för att försörja sig.

Detta är anledningen till att Sverigedemokraterna såg det som avgörande att initiera en ny folkräkning. En folkräkning har inte gjorts på 30 år. Dessa 30 år har dessutom varit en period av omfattande invandring till Sverige. För att på riktigt komma till rätta med de felaktigheter som finns i folkbokföringen vill vi att man tar ett helhetsgrepp och även ser över möjligheten att registrera biometrisk uppgifter där det kan anses behövas för att säkerställa att ingen ska kunna ha flera identiteter. Vi vill också intensifiera arbetet med inre utlänningskontroller, vilka nära halverats

sedan 2017, för att på så sätt ge möjlighet att identifiera personer som befinner sig i Sverige olagligt.

Även Kronofogdemyndigheten är en viktig komponent för att bekämpa brottsligheten i Sverige. Förutom myndighetens mer traditionella uppdrag att driva in giltiga fordringar och motverka överskuldssättning är den en viktig spelare i det myndighetsgemensamma arbetet med brottsbekämpning. Även här vill Sverigedemokraterna skjuta till mer medel än vad regeringen gör.

Sverige behöver ordning och reda, med rätt resurser till Tullverket, Skatteverket och Kronofogdemyndigheten. Vi behöver stoppa inflödet i Sverige av narkotika, vapen och bomber samt ha ordentlig koll på vilka människor som egentligen bor i landet.

Vidare redogör vi för vår ståndpunkt i det särskilda yttrandet, där det även framgår att vi satsar mer än regeringen till samtliga myndigheter. Därmed deltar vi ej i beslutet.

Anf. 10 HAMPUS HAGMAN (KD):

Herr talman! Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten är tre mycket centrala myndigheter i den svenska förvaltningen. De har alla viktiga funktioner för att vi ska ha en välfungerande ekonomi som präglas av ordning och reda.

Skatteverket ser framför allt till att de skatter som bestäms av oss politiker i riksdag, regioner och kommuner tas in, men myndigheten har också viktiga brottsförebyggande och brottsbekämpande funktioner.

Tullverket kontrollerar flödet av varor in i och ut ur Sverige, bidrar till ett säkert samhälle och säkerställer en konkurrensneutral och effektiv handel. Det senare är inte minst viktigt för Sverige, som är ett litet och handelsberoende land.

Kronofogdemyndigheten arbetar med att upprätthålla en god betalningsvilja i samhället. Det är viktigt för all form av företagsamhet och för att förtroendet mellan människor ska upprätthållas på en hög nivå. Dessutom är myndighetens arbete med skuldsanering för överskuldssatta mycket viktigt ur ett socialt perspektiv.

Herr talman! Det har under flera år pågått en debatt i samhället kring problemet med utländska stöldligor. De kommer hit till Sverige, begår brott och för sedan stöldgodset ut ur landet. Företrädare för många olika branschorganisationer har varit aktiva i debatten och pekat på att internationella stöldligor ser Sverige som ett smörgåsbord. Varje år har det skett hundratusentals stölder, och tjuvarna har kunnat föra ut varor för flera miljarder ur landet.

För att motverka detta tog Kristdemokraterna tillsammans med Moderaterna initiativ till ett riksdagsbeslut om att utöka Tullverkets befogenheter, så att tullen kan bli en gränsskyddsmyndighet som kontrollerar utförseln av varor vid gränsen och beivrar brott. Regeringen har nu skickat ut en remiss med förslag för att stärka tullens befogenheter. Svaren ska komma in till regeringen senast den 18 december. När svaren kommit in måste regeringen agera snabbt. Det här arbetet kan inte vänta. Det måste prioriteras.

Herr talman! Kronofogdemyndigheten har flera viktiga uppdrag, precis som de andra myndigheterna på det här utgiftsområdet. Arbetsbördan på myndigheten förväntas öka på grund av den pågående pandemin. Myndig-

heten får också ett tillskott på 30 miljoner kronor för att hantera detta. Det är klokt och motiverat att detta tillskott görs, och vi kristdemokrater välkomnar det.

Men det finns andra områden inom myndighetens verksamhetsområde som är otroligt viktiga men som inte får samma omsorg av de styrande partierna. Det handlar om arbetet mot överskuldsättning. I budgeten för förra året drogs anslaget till detta arbete ned. Det var och är mycket beklagligt. Kristdemokraterna tycker tvärtom att det anslaget behöver ökas, och det gör vi också i vår budget.

Det finns många orsaker till att skuldproblem uppstår. Det vanligaste är att det sker en stor livsförändring – separation, sjukdom eller arbetslöshet. Ofta sker det i kombination med låga inkomster och små marginaler. Problemen som följer av detta blir stora, både för den enskilda människan och för samhället.

Vi vet att det finns en stark koppling mellan ekonomisk utsatthet och psykisk ohälsa. Stöd och hjälp till dessa människor är förstås mycket viktigt ur det rent mänskliga perspektivet, men de samhällsekonomiska kostnaderna för den psykiska ohälsan får inte heller underskattas.

Kristdemokraterna vill att Kronofogdens arbete mot överskuldsättning stärks. Vi vill att det förebyggande arbetet ska stärkas, att handläggnings- och tiderna ska kortas och att barnfamiljer ska prioriteras. Barn till föräldrar som är så skuldsatta att de riskerar att inte kunna betala sina räkningar är nämligen särskilt utsatta. Under 2019 berördes 467 barn av verkställda avhysningar från bostaden. Siffran ökar nu för tredje året i rad. När Kristdemokraterna satt i regering prioriterades arbetet med att minska avhysningar av barnfamiljer. Det arbetet gav positiva resultat. Under flera års tid minskade antalet barn som berördes av avhysningar. Men när det nu ökar igen behövs det verkligen särskilda insatser för att vända utvecklingen åt rätt håll.

Vi har sagt nej till den neddragning som januaripartierna tidigare gjort på detta viktiga arbete. I stället har vi velat tillföra ytterligare 10 miljoner kronor. Det innebär att vi har avsatt 30 miljoner kronor mer för detta än vad regeringen gör i sin budget.

Herr talman! Kristdemokraterna har lagt fram ett eget budgetförslag. Det föll förra veckan, och riksdagen har beslutat om budgetramarna för nästa år enligt regeringens förslag. Vi står bakom det regelverk vi har för budgetarbetet. I enlighet med det har jag avstått från att delta i beslutet om det här utgiftsområdet i utskottet. Jag har därför inte något yrkande i dag.

Anf. 11 JÖRGEN HELLMAN (S):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Vi debatterar utgiftsområde 3. Totalt föreslår vi i betänkandet 12,4 miljarder till de tre myndigheterna Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten. Det är viktiga verksamheter på många sätt. Det är fråga om förutsättningen för statens inkomster, om tull och stoppande av illegal införsel samt om indrivning av skulder.

När man läser budgetpropositionen och partimotionerna ser man att Socialdemokraterna, Centerpartiet, Miljöpartiet, Liberalerna och Vänsterpartiet i år igen gör samma bedömning gällande budgetramen. Jag upplever att det finns en bred samsyn i denna kammare på detta utgiftsområde.

Herr talman! Coronapandemin har medfört mycket för de personer som har slitit hårt i vården i hela vårt land. Men personalen på Skatteverket har också påverkats av våra beslut här i kammaren beroende på pandemin. Det har varit en stor arbetsbelastning för Skatteverkets personal med arbete kring stödåtgärder, ansökningar, kontrollprogram och beslut om tilldelning av omställningsstöd och anstånd, så Skatteverkets personal har också fått slita hårt i denna pandemi.

Skatteverkets uppdrag är att säkerställa finansieringen av den offentliga sektorn, alltså finansieringen av vår välfärd och våra viktiga samhällsinvesteringar. Man ska bidra till ett väl fungerande samhälle och motverka brottslighet.

Man har många verktyg för det, men det mest kända är väl deklarationen. Det är verkligen välkänt av allmänhet och företag. För varje år som går digitaliseras deklarationen mer och mer. Privatpersoner kan i dag deklarera i telefonen; det är mycket enkelt. För företagare är det mycket besvärligare, men jag upplever att Skatteverket försöker digitalisera mer och mer för att hjälpa företagarna. En fördel med digitaliseringen är att den motverkar fel och fusk och gör det enklare, enhetligare och mer rättssäkert att deklarera.

Enligt våra handlingar bedömer Skatteverket att skattefelet för företag har varit oförändrat mellan 2017 och 2019.

Som flera tidigare talare tagit upp har folkbokföringen varit under debatt. Det är också en viktig kontrollverksamhet för staten och för Skatteverket. Man har debatterat behovet av en folk- och bostadsräkning.

Jag upplever att det görs mycket nu. Den 1 juni trädde nya regler i kraft som ger större möjligheter till utbyte av information inom Skatteverket. Det är ett bra verktyg. I dag ska vi besluta om 43 miljoner i ökat anslag för att förstärka och effektivisera folkbokföringsverksamheten. Skatteverket kommer nu att ha metodutveckling i tre kommuner för att se om man kan minska folkbokföringsfelet.

Något som också påverkar Skatteverkets arbete är det gamla skattesystemet. I januariavtalet står det att vi ska se över skattesystemet, men denna översyn har naturligtvis försenats av pandemin. Ett moderniserat skattesystem kommer att förenkla för Skatteverket framöver.

Herr talman! Det görs mycket för att beivra skattefusk. Vi har här i kammaren beslutat om mängder av åtgärder för att minska möjligheterna till skattefusk. Det har stor betydelse för statens inkomster men också för konkurrensneutraliteten företagen emellan, och det ger jämbördiga villkor för de anställda i företagen.

Vi socialdemokrater välkomnar OECD:s och EU:s initiativ för att motarbeta skatteundandragande i fråga efter fråga.

Herr talman! Sverige är ett öppet land och ska så vara. Men det krävs ordning och reda vid våra gränser. EU står för kontrollen av våra yttre gränser, men vi måste också ha kontroller mellan EU-länderna för att motverka illegal handel med sprit, narkotika och vapen som göder den organiserade brottsligheten.

Det står i våra handlingar att budgetramen för tullen utökas och kommer att fortsätta utökas. Men våra satsningar måste ses som en helhet. Även polisen har fått mer resurser. Hela den rättsvårdande kedjan har fått mer resurser. Vi ser på hela flödet och sätter in åtgärder för att försöka stoppa olaglig införsel.

Liksom några av de tidigare talarna ser vi med spänning fram emot regeringens förslag på hur vi ska kunna stoppa stöldligorna vid gränsen så att deras rov inte kan lämna Sverige.

Vi måste också förbättra samarbetet inom EU. Jag upplever att utskottet verkligen följer EU:s handlingsplan för att ta tullunionen till nästa nivå.

Herr talman! Kronofogden har ett viktigt uppdrag: Man hjälper dem som inte fått betalt och ger stöd till dem som ska betala. Det är viktigt att betalningarna sker på ett rättssäkert sätt, och vi kan se i myndighetens verksamhetsplan att man nu gör som Skatteverket och försöker utveckla it-stödet. Kronofogdemyndigheten samarbetar också med de andra myndigheterna för att bekämpa välfärdsbrott och annan ekonomisk brottslighet.

Avslutningsvis, herr talman, kan vi konstatera att Kronofogden till följd av pandemin kommer att få mer att göra framöver. I budgetförslaget finns det mer pengar för att stärka en snabb och korrekt handläggning under 2021.

Anf. 12 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Våra budgetramar har ju fallit, och den extra halva miljard som Moderaterna föreslog skulle tillfalla Skattemyndigheten för att genomföra en folkräkning är därmed borta. Möjligheten saknas. Det går inte att göra så mycket åt det här och nu, men Jörgen Hellman, Socialdemokraterna och regeringen har ju all möjlighet att tänka om inför framtiden.

Få eller ingen har missat att Sverige har allvarliga problem med ordning och reda i folkbokföringen. Ungefär 200 000 personer bedöms vara folkbokförda på fel adress, många utan något dåligt uppsåt men en hel del med dåligt uppsåt – allt från att tillskansa sig bidrag man inte har rätt till till att begå rena bedrägerier mot välfärdsystemen, undkomma sina skattebetalningar, hålla sig undan rättsvårdande myndigheter och ägna sig åt brottslig verksamhet. Men det är också många som lever i desperation på en bostadsmarknad som inte fungerar, pressade av dåliga sociala förhållanden och trångboddhet som samhället är oförmöget att göra något åt eftersom ordning och reda och kontroll saknas.

Jag undrar därför, Jörgen Hellman, varför ni har röstat nej till Moderaternas förslag om att tillföra en halv miljard till Skatteverket så att vi kan genomföra en folkräkning. Jag undrar varför ni har röstat nej till Moderaternas förslag om att genomföra en folkräkning. Jag undrar varför, med så mycket pengar som det trots allt finns i statens budget, det inte finns en halv miljard för att skapa ordning och reda.

Anf. 13 JÖRGEN HELLMAN (S) replik:

Herr talman! Jag tror att alla i kammaren delar oron att dessa register inte till 100 procent överensstämmer med sanningen.

Över tid verkar folkbokföringsfelet vara 2 procent. Det låter lite, men vi tycker alla att det är allvarligt. Det påverkar ju kommunernas verksamhet när det gäller planering av skolgång. Niklas Wykman beskriver också att kriminella nätverk utnyttjar systemet. Vi ser det som ett stort problem.

Regeringen har gjort några saker. En är det pilotprojekt som vi nu avslutar om en ram på 43 miljoner till.

Varför ska man göra ett pilotprojekt? Jo, det går nog inte att göra en folk- och bostadsräkning som tidigare genom att skicka ut brev och tro att den största delen av befolkningen svarar. De flesta kommer naturligtvis att svara, men många kommer inte att svara. Hur ska man nå dem? I slutändan är det väl polisen som ska hjälpa till och knacka på när folk inte öppnar dörren, och den resursen kostar inte en halv miljard utan mycket mer.

Skatteverket måste få möjlighet att metodutveckla för att se hur man kan förändra så att folkbokföringen fungerar bättre och blir mer exakt. I tre kommuner kommer man att metodutveckla och se om pilotprojektet fungerar. Detta är en bra start. Vi får se vad det innebär och om det blir en förbättring i registren så att felaktigheterna försvinner.

Folk- och bostadsräkning är en väldigt stor apparat – inte för de flesta invånare men för dem som håller sig undan.

Anf. 14 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman och ni som lyssnar! Det är uppenbart att Jörgen Hellman var förberedd på min fråga. Detta är på många sätt glädjande, för det visar att det, även om regeringen och Socialdemokraterna inte har orkat prioritera resurser för nästa år för att genomföra en folkräkning som så väl behövs för att motverka organiserad brottslighet, utanförskap, kriminalitet och mänskligt lidande, åtminstone finns en insikt om att denna fråga är viktig för framtiden.

Jag uppmanar därför starkt Jörgen Hellman, Socialdemokraterna och regeringen att ta till sig av Moderaternas förslag och snarast ta fram pengar till en folkräkning. Det kan inte, som Jörgen Hellman säger, behöva gå flera år för att det ska bli möjligt att genomföra en folkräkning. Jag uppmanar därför Jörgen Hellman att återkomma till riksdagen med en extra ändringsbudget så att vi kan få ordning på detta redan nästa år.

Anf. 15 JÖRGEN HELLMAN (S) replik:

Herr talman! Vi får nu se vad pilotprojekten i de tre frivilliga kommunerna kommer att utmynna i. Jag tror dock att det också, utöver pengar, fordras något annat, nämligen en ännu större myndighetssamverkan. Regeringen har initierat detta – att stimulera en utökad myndighetssamverkan. Det är klart att om en kommun ser att det är fel i folkbokföringen måste man i en framtid rapportera detta till Skatteverket. Sådana saker kommer att göra att folkbokföringsfelen minskar.

Vi kommer säkert i skatteutskottet att följa denna fråga. Vi får se om det nästa år när vi debatterar detta betänkande har tagits fler steg för att få ordning och reda i dessa register.

Anf. 16 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman! Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten är myndigheter som inte alltid är i det mediala strålkastarljuset. Deras arbete och de utmaningar de ställs inför är inte alltid så synliga, men detta har ändrats ganska rejält detta år, inte minst på grund av pandemin och dess effekter. Jag vill härmed passa på att rikta ett stort tack till de anställda på våra myndigheter, som har fått en helt förändrad arbetssituation och har jobbat hårt med att lindra de negativa effekterna av pandemin.

Tullverket har en oerhört central roll att spela, särskilt nu i brexittider. Så som förhandlingarna ser ut att gå just nu finns en risk att företagen i Sverige inte är tillräckligt förberedda på det som väntar.

Jag ser också, och vi vet, att Tullverket har fått utökade befogenheter för att kunna vara den viktiga part de behöver vara i bekämpandet av brottslighet när det gäller att stoppa varor, såsom narkotika, vapen och sprängämnen, vid våra gränser. Men en viktig fråga kvarstår, som har nämnts här i talarstolen, nämligen möjligheten för tullen att stoppa och kvarhålla misstänkt stöldgods så att det inte försvinner ut ur landet.

Detta är en fråga som Centerpartiet tillsammans med andra partier har drivit under lång tid här i kammaren och som är avgörande för förtroendet för rättsväsendet, inte minst på landsbygden. Äntligen har vi fått gehör för detta i diskussionerna med regeringen i JA-samarbetet. Vi ser fram emot att förändrade regler faktiskt träder i kraft redan nästa år, den 1 juli.

Skatteverket har förstås en central roll att spela i hanteringen av de ekonomiska effekterna av pandemin. I många avseenden har Skatteverket varit snabbfotat. Bland annat öppnades en säkerhetsventil för att inte företrädaransvaret skulle slå lika hårt som tidigare.

Samtliga myndigheters arbete mot brottslighet behöver stärkas. Vi vet att våra myndigheter fått många uppdrag från regeringen när det gäller att samverka kring detta, inte minst när det gäller folkbokföring. Vi ska veta att vi trots allt har rätt bra nationella register i Sverige, vilket har gjort att det har räckt med registerslagning vid de senaste folkräkningarna. Vi vet att Skatteverket inte fullt ut har de befogenheter och möjlighet till de sanktioner som krävs för att till exempel knacka dörr.

Vi måste följa detta jättenoga, inte minst under kommande år. Det ska nästa år rapporteras om hur denna samverkan mot kriminalitet sker.

En annan sak vi måste följa är arbetet mot den så kallade vårdmomsen. Vi vet att en utredare jobbar med detta och ska återkomma under nästa år. Centerpartiet sitter med i majoritet i 19 av 21 regioner, så detta är en fråga som vi noga bevakar.

Kronofogdemyndigheten har sett en kraftig ökning av antalet kontakter och har utvecklat informationen på sin hemsida på ett förtjänstfullt sätt. För en person som är kund hos Kronofogden och jobbar enligt en överenskommen betalningsplan men har fått problem med betalningarna med anledning av corona eller för att man har mist jobbet kan myndigheten sänka betalningsansvaret retroaktivt. Detta är något som jag hoppas att vi kan ta med oss även efter pandemin.

Kronofogden har också haft den goda smaken att med anledning av pandemin börja betala räkningar från leverantörer tidigare. Detta är något som fler myndigheter skulle kunna ta efter. Jag dristar mig till att nämna myndigheter utanför detta utskotts område; jag behöver bara säga Jordbruksverket så förstår folk vad jag menar när det gäller utbetalning av jordbruksstöd.

Herr talman! Jag kan konstatera att våra tre myndigheter arbetar proaktivt och skyndsamt. Många erfarenheter som bottnar i denna pandemi kan leda till positiva effekter i efterhand.

Jag vill också passa på att understryka Kronofogdens viktiga arbete med att motverka skuldsättning hos våra unga, som också har nämnts i talarstolen. Detta är ett arbete som måste prioriteras högt och som vi arbetade för att få med i regleringsbrevet.

Herr talman! Förutsättningen för vår välfärd är att det finns företag som kan, vågar och vill anställa. Endast så kan de skatteintäkter genereras som vi behöver för vår gemensamma välfärd. Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten är centrala delar inte bara för det svenska rättsområdet utan också för att säkerställa att statens uppbörd blir korrekt. Då är förutsebarhet och tydliga regler helt avgörande. Att på ett rättssäkert och effektivt sätt säkerställa att beslutade skatter inbetalas är grunden för finansieringen av vår offentliga verksamhet. Det är också en fråga om likabehandling och värnandet av tilliten till det offentliga.

Herr talman! En viktig roll för Skatteverket är också att som tillämpande myndighet se till att rättsläget på skatteområdet blir klarlagt. Detta bör göras ur ett rättsvetenskapligt perspektiv, med balanserade tolkningar, och inte enbart ur ett fiskalt perspektiv. Jag förväntar mig att framöver få se mindre av tolkningar som gör till exempel att fyrhjulingar blir förmånsbeskattade till orimliga belopp eller att skatt på energi plötsligt ska börja betalas under ett pågående verksamhetsår. Detta är inget som gynnar små företag, som dessutom ofta finns på landsbygden.

Herr talman! Statens närvaro i hela landet är central för samhället i stort. Myndigheter har en viktig roll när det gäller att se till att en decentraliserad lokalisering tillämpas. Myndigheterna är till för alla medborgare och alla företag. Det är också viktigt att man genom närvaro medverkar till utveckling och tillväxt runt om i landet.

Teknikutvecklingen underlättar för myndigheter att just bedriva en decentraliserad verksamhet och finnas i hela landet. Myndigheters närvaro bidrar också till att förbättra arbetsmarknaden. När det privata näringslivet ska rekrytera personer, företrädesvis nyckelpersoner, är det viktigt att det finns en blandning av privata arbetsgivare och myndighetsarbetsgivare på plats.

Otyget att myndigheter själva vill fatta beslut om nedläggning, vilket vi fortfarande ser exempel på då och då, behöver vi motverka. Statens närvaro ska ses som en helhet och ett strategiskt beslut. Beslut när det gäller lokalisering behöver fattas av regering eller riksdag för att de ska vara till för hela landet.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 17 GULAN AVCI (L):

Herr talman! I dag behandlar vi utgiftsområde 3, som handlar om att säkerställa en bra finansiering av den offentliga sektorn, att ha fungerande samhällsfunktioner för invånare och företag och att se till att myndigheter har rätt verktyg i kampen mot den organiserade brottsligheten.

Jag vill dock prata om folkräkningsfrågan och om varför det är angeläget att få till stånd en ny folkräkning. Det enkla svaret är att det var 30 år sedan den senaste folkräkningen genomfördes.

För oss liberaler är det viktigt att staten fullgör sina åtaganden gentemot individer utifrån deras rättigheter. För att dessa rättigheter ska kunna säkras måste vi ha fungerande samhällsfunktioner, liksom för att staten ska kunna ta hand om sin del av samhällskontraktet. Men när vi inte vet vilka som vistas i Sverige och var de bor eller om människor med utvisningsbeslut har lämnat landet kan varken polisen, säkerhetstjänsten, Försäkringskassan eller socialtjänsten fullgöra sina åtaganden. Därför behövs en ny folkräkning som ökar möjligheten att följa upp att svensk lag efterlevs,

minskar bidragsfusket och säkerställer att människor som är i en socialt utsatt situation får den hjälp de har rätt till.

Just därför har vi liberaler i förhandlingar med regeringen och Centern drivit igenom och säkerställt att en ny folkräkning ska göras. Vi avsätter därmed också 43 miljoner för nästa år och ytterligare 20 miljoner för 2022 för detta ändamål.

Herr talman! Vi har stora utanförskapsproblem i dag. År 2004 tog Folkpartiet fram *Utanförskapets karta*. Redan då larmade vi om utsattheten i många bostadsområden, vilket borde ha manat till omedelbar handling. Men i stället valde alla partier som då fanns i riksdagen att lägga locket på, och konsekvensen är att vi har gått från en illavarslande utveckling till en djupgående kris. Detta kan för vissa låta som hård kritik, men sanningen är att otryggheten i dag finns i många delar av vårt land. Alla invånare i Sverige får inte den trygghet som en rättsstat ska garantera alla sina invånare.

Över en halv miljon människor lever i områden där rättsstaten har tryckts tillbaka, trångboddheten är stor, skolresultaten sviktar, arbetslösheten är utbredd och kriminaliteten drabbar oerhört många människor. Den svenska jämställdheten, som vi är så stolta över och gärna exporterar till andra delar av världen, är satt på undantag i våra utanförskapsområden. Den når inte de kvinnor och flickor som lever i hedersförtryckets järngrepp men som mest av alla behöver jämställdheten för att kunna leva fria liv. I stället kontrolleras de av gängkriminella och religiösa fundamentalister som kränker deras grundläggande mänskliga och fria rättigheter, som vi alla andra tenderar att ta för givna.

Herr talman! Jag vill inte bidra till en svartvit debatt här i kammaren, för majoriteten av de människor som bor i utsatta områden trivs i och är stolta över sina områden. De allra flesta barn, ungdomar och vuxna drömer om sin framtid och engagerar sig för sina medmänniskor precis som andra. Men de upplever den otrygghet som har smugit sig in i deras bostadsområden. Trygghet borde vara en självklarhet i Sverige år 2020.

Att denna utveckling fortsätter kommer vi liberaler inte att acceptera. Vi är övertygade om att det går att ta tillbaka kontrollen, men ska vi vända utvecklingen krävs ett nytt synsätt och många åtgärder. Och en ny folkräkning i en lite mindre skala är ett steg i rätt riktning. Men självklart behöver vi också arbeta förebyggande mot brottslighet. Vi behöver involvera polisen, socialtjänsten, civilsamhället, de lokala företagen, fastighetsägarna och många andra aktörer i dessa områden. Dessutom behöver vi en hållbar och långsiktig migrationspolitik som är förutsägbar, rättvis och inte ger utrymme för allmänna amnestier eller att personer utan asylskäl ska kunna uppehålla sig i Sverige om vi ska kunna få på plats en seriös och bra integrationspolitik som vänder utvecklingen.

Herr talman! Jag har noga lyssnat på Moderaternas Niklas Wykman och tycker att han har lite väl hård kritik mot det förslag som nu ligger på kammarens bord. Jag tänker dock inte kritisera honom, för jag tycker att han framhåller en viktig poäng med behovet av en nationell folkräkning.

Det är sant att vi inte riktigt har koll på vilka människor som bor i Sverige i dag. Skatteverkets egna uppskattningar om att 200 000 människor är skrivna på felaktiga adresser talar sitt tydliga språk om de behov som finns. Men Moderaternas förslag riskerar att missa de akuta behoven av åtgärder som behöver komma igång nu och som både Niklas och jag har adresserat

i debatten. Då är det mest logiska att börja i de områden där utsattheten är som störst och trångboddheten är som värst.

Herr talman! På detta sätt gör vi upp med det skuggsamhälle som ohyggligt många människor i dag drabbas av. Det är på detta sätt vi vänder utvecklingen och gör dessa områden trygga igen. Det är på detta sätt vi kommer åt den trångboddhet som har haft förödande konsekvenser för människoliv under pandemin. Och det är på detta sätt vi tryggar våra välfärdssystem mot fusk.

Vi kommer noga att följa upp det arbete som nu ska påbörjas, och vi ska givetvis också följa upp det med ytterligare viktiga åtgärder för att vända utvecklingen. Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 18 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr talman! Det är viktigt att allmänheten har ett högt förtroende för våra myndigheter och för hur vi finansierar våra gemensamma åtaganden. Att staten klarar av sina åtaganden och att beskattning sker på ett effektivt och rättssäkert sätt är en förutsättning för detta. Skattefusk och skatteundandragande skadar förtroendet för vårt skattesystem och urholkar vår gemensamma välfärd. Det är därför väldigt bra att regeringen ökar Skatteverkets anslag för att stärka arbetet mot skattefusk och skattebrott.

Hela statens budget bygger på att människor på olika sätt betalar skatt. Att skatt samlas in på ett effektivt och rättssäkert sätt möjliggör att vi i den här kammaren kan fatta beslut om landets inriktning och göra livet bättre för våra medmänniskor och vårda den natur vi är beroende av. Men vi måste se till att vi fokuserar rätt. Här talar vi om skattefusk. Ja, det finns fall av bidragsfusk, men det är en försvinnande liten summa om man jämför med de skattesmitare som flyttar runt sina enorma kapital för att slippa bidra till dem som behöver. Enligt Skatteverkets senaste bedömning handlar det om 130 miljarder kronor per år som annars skulle ha beskattats i Sverige.

Herr talman! Tullen och Skatteverket spelar en viktig roll i kampen mot organiserad brottslighet. Duktiga brottsbekämpande byråkrater är helt avgörande för att sätta dit de kriminella gängen. Kan vi komma åt de ekonomiska flöden och de pengar som lockar in folk i kriminalitet och som möjliggör kriminell verksamhet kommer det att göra stor skillnad. Det är alltså av allra största vikt att samarbetet mellan våra olika myndigheter fortsätter att utvecklas.

Herr talman! Att stoppa kriminalitet och införsel vid Sveriges gränser är samhällsekonomiskt väldigt effektivt. Dessa myndigheter har en viktig roll vad gäller smuggling av droger, vapen och farligt gods, men även en viktig roll när det gäller att upprätthålla Cites i arbetet mot handel med utrotningshotade djur.

Mina utskottskollegor har hört mig tjata om detta förut. Det är alltså den fjärde största illegala handeln, globalt sett.

Mitt engagemang började faktiskt när jag själv jobbade i Kambodja och kunde se olika naturreservat och nationalparker tömmas på både träd och djur. Jag har själv sett beslagtagna snaror och illegala fällor som har tömt djunglerna på liv och biologisk mångfald.

Dessa varor får enligt Cites inte föras in i Europa. Där sker det en stark och noggrann kontroll. Men om varor som tillhört utrotningshotade djur – det är olika kroppsdelar, skinn, ben och elfenben – väl kommer in i EU

sker det inte längre en noggrann kontroll, med hänsyn till den inre marknaden. Därför vet vi i dag inte hur mycket av dessa illegala varor som flödar in i Sverige. Vi har ingen noggrann statistik över det. Vi kan inte bedöma hur stort och allvarligt problemet är. Jag menar att vi måste ge tullen i uppdrag att bekämpa illegal handel med utrotningshotade djur.

Under coronapandemin är det många som har skaffat hundar och andra husdjur. Tyvärr har smuggling av hundar skett i alldeles för stor utsträckning. Det är hundar som säljs på ett fasansfullt sätt och som smugglas in. De flesta hundar är i så dåligt skick att de måste avlivas. Vi måste stärka arbetet mot detta, och tullen måste få befogenheter att göra det.

Den tredje myndigheten som ligger under skatteutskottet är Kronofogden. Tullverket ska få mer pengar i samband med en kommande satsning på civilförsvaret, och Kronofogden spelar en viktig roll i att göra det svårare för hänsynslösa människor att tjäna pengar på brottslig verksamhet.

När dessa myndigheter fungerar väl blir det lättare för oss politiker att genomföra de förändringar som vi vill se och att stärka tilliten i samhället. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 10 Omvänd skattskyldighet vid omsättning av vissa varor

Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU7

Omvänd skattskyldighet vid omsättning av vissa varor (prop. 2020/21:20)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 11 Pausad BNP-indexering för drivmedel

Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU13

Pausad BNP-indexering för drivmedel (prop. 2020/21:29)
föredrogs.

Anf. 19 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Detta år kommer att bli ihågkommet som prövningarnas år. Coronapandemin har slagit hårt mot hela världen, och Sverige är i det sammanhanget inget undantag. Tvärtom, den misslyckade Löfven-Tegnell-strategin har kostat tusentals människors livet.

Vi befinner oss i ett mycket allvarligt läge. Sjukvårdspersonal kämpar dag och natt för att rädda liv. Poliser, lärare, bussförare och andra som inte kan jobba på distans gör sitt bästa för att samhället ska fungera så normalt som möjligt.

Dessutom har coronaviruset drabbat ekonomin mycket hårt. Företag har lagts ned. Hela branschens existens är i gungning, och många männi-

Prot. 2020/21:45

2 december

*Skatt, tull och
exekution*

*Pausad BNP-indexering
för drivmedel*

skor har förlorat sina jobb. Företagare har sett sina livsverk gå i kras. Andra kämpar fortfarande för sin överlevnad och hoppas på en snar ljusning. Det gör vi alla.

Vi hoppas alla på att saker och ting ska återgå till det normala. Det gäller nu att inte fastna i förtvivlan över den situation vi ser omkring oss utan att blicka framåt och börja förbereda oss för livet efter corona. Det är en tid då Sverige ska återstartas och återigen bli ett land där människor kan umgås utan restriktioner, gå på restauranger, teater och fotboll och, självklart, börja resa igen. Det är en tid då företagen återigen går på högvarv och orderböckerna fylls.

Vår uppgift som politiker är att skapa bästa möjliga förutsättningar för denna nystart och att undanröja de hinder som står i vägen.

Vi moderater ser positivt på att regeringen medverkar till en, om än ytterst begränsad, justering av skatten på bensin och diesel. Vi anser dock att den sänkning som regeringen föreslår är långt ifrån tillräcklig. Skatten på bensin och diesel är i dag alldeles för hög. Det är något som har sin grund i regeringens felaktiga och mycket negativa inställning till bilen.

Nu, i dessa coronatider, har det blivit tydligare än annars hur beroende vi är av bilen. Bilen är nämligen det transportslag som är bäst lämpat när det gäller att minimera smittspridningen. Därför är vi nu mycket tacksamma för alla som tar bilen till jobbet och därigenom inte bidrar till trängsel i kollektivtrafiken.

Bilen har också i många fall blivit det enda till buds stående färdssättet, då andra transporter har ställts in. Möjligheten att hålla samhället igång ens på en mycket begränsad nivå hade försvårats avsevärt utan bilen – för att inte säga att det hade varit helt omöjligt.

Men det är långt ifrån alla som har råd att äga en bil eller ens att köra en. Att köra bil får verkligen inte betraktas som en lyx som det ska vara få förunnat. Att kunna transportera sig med bil är en nödvändighet för många. Det är vår förbannade skyldighet att göra det möjligt för människor att ha råd att göra det, så att de kan få vardagen att gå ihop och sina liv att fungera på ett rimligt vis och inte minst för att hela Sverige ska kunna leva.

Vi moderater anser att överindexeringen ska avskaffas och att skatten på bensin och diesel ska sänkas med 1 krona vid pumpen.

Överindexeringen tillsammans med de årliga kraven på ökad inblandning av biodrivmedel leder till kraftigt stegrade drivmedelspriser. Den ökade inblandningen riskerar dessutom att medföra en ökad bränsleförbrukning, eftersom biodrivmedlet har väsentligt lägre energiinnehåll. För den som är beroende av bilen blir effekten alltså inte enbart ett högre pumppris utan också en ökad kostnad eftersom det går åt mer drivmedel.

Det är inte bara privatpersoner som behöver bilen för att få vardagen att fungera som lider av de höga drivmedelsskatterna. Också svenska företag som verkar på en internationell marknad blir lidande av de höga drivmedelskostnaderna. Företagens konkurrenskraft minskar, och viktiga jobbtillfällen går förlorade när skatterna pressas upp alltför högt.

Även företag som verkar på den inhemska marknaden påverkas negativt av regeringens mobilitetsfientliga politik, bland annat genom högre fordonsskatter. Därför är det olyckligt att skatten på bensin och diesel har höjts så pass mycket de senaste åren. Utsläppen från kol och fossila bränslen behöver minska, men åtgärderna för att bekämpa utsläppen kan inte till största delen bygga på sådant som innebär att stad ställs mot land.

Klimatpolitiken ska vara effektiv och resultatnriktad samtidigt som den ska ta hänsyn till verkligheten, inte minst till att livsvillkoren ser olika ut i olika delar av landet. Annars kommer den att sakna legitimitet.

Regeringens klimatpolitik präglas tyvärr alltför mycket av Miljöpartiets förkärlek för rena symbolåtgärder utan varje form av praktisk betydelse. Utan påtaglig effekt för miljön försvårar den i stället för såväl enskilda människor som företag. I vissa fall har den till och med en skadlig effekt på miljön.

Av de klimatpolitiska styrmedlen, till exempel drivmedelsskatten, har en oproportionerligt stor börda under de senaste åren lagts på enskilda människor som är beroende av bilen. Om det ska gå att leva och verka i hela landet och om vi vill ha goda förutsättningar för jobb och tillväxt i hela Sverige behöver skatten på bensin och diesel sänkas. Vi moderater har därför föreslagit en sådan sänkning med 1 krona per liter.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 20 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! Regeringen har i propositionen föreslagit att pausa bnp-indexeringen för drivmedel. Det är lovande att regeringen nu visar prov på viss insikt – under förutsättning att denna insikt är att bränsleskatterna är för höga.

Vi ifrågasätter inte att bränsle ska beskattas och att vägtrafiken ska bidra med intäkter till statskassan, inte minst för att infrastrukturen behöver finansieras. Sverigedemokraternas linje är dock att samtliga transportslag, inklusive bil och flyg, är viktiga för att samhället ska fungera.

Nu har överindexeringen av bränslebeskattningen sedan länge börjat nå sådana nivåer att det blir tydligt kännbart för människor som bor och verkar på platser som medför ett betydande transportavstånd. Att ensidigt beskatta vissa trafikslag slår onödigt hårt mot människor i alla samhällsskikt, inte minst på landsbygden. En politik för sänkt pris på bensin och diesel gynnar framför allt en stor andel svenskar utanför stadskärnorna, som är beroende av bilen i sin vardag. Buss och tåg är också viktiga transportmedel och ska inte på något sätt nedprioriteras, men Sverigedemokraterna förordar en transportvänlig politik för både stad och landsbygd.

Vi kan heller inte se att överindexeringen av bränslebeskattningen påtagligt har bidragit till de miljöpolitiska målsättningarna om minskade koldioxidutsläpp eftersom de som faktiskt behöver köra sin bil i vardagen måste göra det ändå. Dessutom är Sveriges trafikutsläpp i en global jämförelse närmast försumbara. Det innebär att överindexeringen i praktiken inte leder till att uppfylla de förväntade målsättningarna utan i stället enbart blir en överbeskattning av vanligt folk i gles- och landsbygd som arbetar och som driver företag. Det är hushåll och småföretagare som också är helt beroende av sina fordon för att få sin vardag att gå ihop.

Förvisso kan många transporter på sikt ställas om till exempelvis el- och vätgasdrift. Denna övergång ska dock genomföras i harmoni med vad som är tekniskt, ekonomiskt och även miljömässigt rimligt. Att alltför snabbt driva fram en extremt stor efterfrågan på exempelvis batterier leder inte direkt till positiva miljöeffekter i de områden där råvarorna bryts. Framför allt ska inte svensk landsbygd offras till förmån för orealistiska koldioxidmål som inte ens om de nåddes skulle åstadkomma någon mätbar global effekt.

Därför står Sverigedemokraterna inte bakom det så kallade 2030-målet, som är orealistiskt och riskerar att stimulera till åtgärder som inte är optimala ur vare sig miljömässig eller ekonomisk synvinkel.

Utöver detta är det särskilt viktigt att bränsleskatterna för jord- och skogsbrukare sänks till EU:s miniminivåer. Vi jämför svenska villkor med danska och ser att jord- och skogsbrukare i Sverige behöver få konkurrenskraftiga villkor så att svenska jordbrukare inte blir utkonkurrerade av jordbrukare i grannländerna.

De svenska bränsleskatterna är redan väldigt höga, vilket beror bland annat just på överindexeringen. Vi behöver se till att bränsleskatterna har en rimlig nivå. Ett bra första steg är att stoppa överindexeringen av bränsleskatter permanent för att påbörja en successiv ändring av skattepolitiken på detta område. Boende i gles- och landsbygd, jord- och skogsbrukare, småföretagare och transporter för vårt näringsliv i allmänhet är uppenbara förlorare på regeringens politik.

Sverigedemokraternas ekonomiska politik för fram behovet av att avskaffa bnp-indexeringen av bränslen permanent och inte bara temporärt. Därför yrkar jag bifall till reservation 2 i betänkandet.

Anf. 21 SULTAN KAYHAN (S):

Herr talman! Vi är alla beroende av ett stabilt klimat för vår överlevnad. Klimatet är hotat, men det går att vända utvecklingen om vi minskar våra utsläpp.

Socialdemokraternas mål är tydligt: Sverige ska vara en global klimatföregångare och bli världens första fossilfria välfärdsland. Vi ska lämna över ett bättre samhälle till kommande generationer, ett samhälle där de stora miljöproblemen är på väg att lösas och där vi inte minst fått hejd på den globala uppvärmningen. Att klara 1,5-gradersmålet 2040 är en nödvändig men inte en tillräcklig förutsättning för vår världs långsiktiga överlevnad. Det är ju egentligen noll grader som behöver uppnås om inte Stockholm ska dränkas och Sveriges skogar brinna upp.

Sedan 1994 görs en årlig omräkning av såväl koldioxid- som energiskattesatserna på bland annat bensin och diesel med förändringar i konsumentprisindex, kpi. Enkelt uttryckt innebär det att skatten följer prisutvecklingen.

Sedan 2016 sker även en bnp-indexering för bensin och diesel. Detta sker genom ett schabloniserat årligt tillägg om 2 procentenheter till kpi-omräkningen. Både energiskatten och koldioxidskatten räknas egentligen om men uttrycks som en höjning av energiskatten.

Införandet av bnp-indexeringen handlar i grunden om en hög ambitionsnivå i klimatarbetet och om att minska utsläppen av växthusgaser. Vid de tillfällen då detta inte har genomförts har det handlat om att riksdagen i stället har fattat beslutat om faktiska ändringar av skattebeloppen på drivmedel.

Den 1 juli 2018 infördes en reduktionsplikt för att blanda in biodrivmedel i bensin och diesel. Syftet med reduktionsplikten är att skapa långsiktiga spelregler för hållbara biodrivmedel för att bidra till regeringens mål inom det klimatpolitiska ramverket och på sikt kunna nå en fossilfri fordonsflotta.

En reduktionsplikt innebär att minska utsläppen av växthusgaser från bensin och diesel genom en skyldighet att blanda in biodrivmedel och därmed kostnadseffektivt minska växthusgasutsläppen från vägtransporter.

Med ökade krav i reduktionsplikten är det viktigt att också se över hur vi kan öka produktionen av biodrivmedel i Sverige. Regeringen har därför gett Energimyndigheten i uppdrag att utreda behovet och utformningen av ytterligare styrmedel för att främja anläggningar för produktion av biodrivmedel med ny teknik där kostnaden är för hög för att drivmedlet i dag ska vara konkurrenskraftigt.

Herr talman! Regeringens förslag som vi debatterar här i dag innebär att bnp-indexeringen av skatten på bensin och diesel pausas under 2021 och att energiskatten enbart räknas om med hänsyn till förändringar i kpi. Regeringen har i budgeten aviserat att reduktionsnivåerna inom reduktionsplikten kommer att höjas. Biodrivmedel är som sagt i dag dyrare än bensin och diesel på grund av högre produktionskostnader. För att möta ökade drivmedelspriser med anledning av ökad inblandning av biodrivmedel pausas därför bnp-indexeringen.

Eftersom osäkerheten kring de framtida kostnaderna för biodrivmedel är stor anser regeringen inte att det finns skäl att permanent slopa bnp-indexeringen, vilket yrkas av bland andra Sverigedemokraterna. Det är ur klimatsynpunkt inte heller gynnsamt att gå så långt som att sänka skatten på bensin och diesel, som Moderaterna yrkar.

Med detta sagt yrkar jag bifall till regeringens proposition.

Anf. 22 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till propositionen och avslag på reservationerna.

Att skatten på drivmedel indexeras generellt är bra. Då följer man nämligen kostnadsutvecklingen i samhället. Det gör att skattens effekt inte urholkas i takt med löneökningar och annat. Att vi har haft en koldioxidskatt över huvud taget i Sverige har tjänat oss väl och hjälpt oss att radikalt minska våra utsläpp.

Den förra regeringen valde däremot att införa en överindexering, att höja skatten mer än index. Det har vi i Centerpartiet varit emot, och det sätter vi nu stopp för både under detta år och under nästa år. Det är bra.

Vi stärker samtidigt kraftigt miljöstyrningen när det gäller drivmedel. Det handlar om att utöka den så kallade reduktionsplikten, det vill säga att det ska vara obligatoriskt för drivmedelsbolag att blanda in förnybara drivmedel i den ordinarie bensinen och dieseln. Oavsett vad man tankar blir det då lite mer miljösmart.

Vi har från Centerpartiet också sett till att Energimyndigheten nu får i uppdrag att titta på styrmedel för att utöka den förnybara drivmedelsproduktionen i Sverige. Detta är bra av många skäl, inte minst säkerhetspolitiskt så att vi ska vara mindre beroende av den ryska oljan. Det gör också att vi får mer jobb och företagande i hela landet, därför att råvaran till detta inte finns i framför allt storstäderna utan runt om på den svenska landsbygden.

Vår miljö- och klimatpolitik är alltså att se till att vi får in mer förnybart. Men samtidigt stärker vi också svensk landsbygd. Det är riktig landsbygdspolitik.

Något som däremot inte stärker svensk landsbygd är Sverigedemokraternas och Moderaternas budget. Moderaterna sänker visserligen bensinskatten med 1 krona med motivet att detta ska hjälpa landsbygden. Men det är faktiskt rent bedrägeri. Om man tittar på budgeten väljer de samtidigt att avskaffa den riktade skattesänkningen till de mest glesbefolkade länen, vilket gör att det faktiskt blir en skattehöjning. Även om hela denna krona i bensinskattesänkning tillgodoräknas blir det ändå en skattehöjning med ett antal hundralappar, kanske tusenlappar, därför att den riktade skattesänkning som redan finns tas bort. Samma sak gör Sverigedemokraterna, och samma sak gör Kristdemokraterna. Landsbygden får alltså, trots sänkt bensinskatt, en höjd inkomstskatt. Det är inte okej.

Förslaget är helt enkelt illa dold storstadspolitik, därför att hälften av alla körda mil i Sverige körs i storstadslänet. De får inte en höjd skatt med Moderaternas, Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas budget. Storstadslänet får alltså skattesänkningarna, men inte landsbygden. Det körs faktiskt betydligt mindre bil i glesbygdslänet än i exempelvis Stockholm eller Uppsala län. Att låtsas som något annat är falskt.

Sverigedemokraterna väljer dessutom att höja skatten radikalt på biodrivmedel, det som gör att vi faktiskt kan ställa om dagens motorer och det som funkar i de bilar som rullar ut från Volvo i dag. Om man gör det får det inte bara enorma konsekvenser för miljön utan också för drivmedelspriset, vilket man såklart glömmer bort att berätta.

För att döda ytterligare en myt så är det inte dyrare att köra bil i dag än det var för tio år sedan. Den bild som Boriana Åberg målar upp av stora kostnadsökningar och hur mycket dyrare det har blivit att köra bil stämmer helt enkelt inte. När vi tillsammans styrde Sverige i alliansregeringen under Fredrik Reinfeldt – det var en väldigt bra tid – var det inte billigare att köra bil än det är i dag. Det har inte blivit dyrare vare sig med en ny bil eller med en begagnad. Det kostar ungefär 10 kronor i drivmedelskostnad att köra bil en mil. Att kostnaden inte har ökat, trots att drivmedelspriserna har ökat framför allt beroende på världsmarknaden, beror på att motorerna har blivit effektivare. Visst tickar räkneverket upp högre när man åker till pumpen och tankar, men man åker dit mer sällan. Det kostar helt enkelt inte mer. Denna verklighetsbild måste man ha med sig när man diskuterar dessa frågor.

Fru talman! Slutligen är vi i Centerpartiet nöjda med den föreliggande propositionen. Den är väl avvägd mellan just miljö och ekonomi. Den ökar inte kostnaderna i onödan men sänker inte heller Sveriges klimatambitioner som andra partiers budgetförslag gör.

Anf. 23 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra ledamoten Nordin prisa postnummerskattesänkningen och hans kritik mot den generella sänkningen av skatten på bensin och diesel. Som representant för ett frihetsparti tycker jag att makten över resandet ska ligga hos den enskilda människan. Därför väljer vi att ha denna frihet för alla, både för dem som bor på landsbygden och för dem som bor i städerna. Det ska vara upp till den enskilda att välja.

Sedan har jag några frågor angående denna postnummerskattesänkning. Hur definierar ledamoten landsbygd? Är Skellefteå landsbygd? Är Östersund landsbygd? Östersund har 60 000 invånare, universitet och service på alla sätt. De får Centerpartiets skattesänkning men inte Laxå,

Hofors, Grums och andra mindre samhällen där människor har flera mil till närmaste affär och flera mil till närmaste tankställe. Hur kan ett parti som påstår sig vara liberalt välja att begränsa människors frihet och göra sådana krumbukter när det gäller skattesänkningar? Skattesänkningar är positiva, och de ska komma alla till del och inte bara vissa enligt konstigt beräknade principer. Hur tänker ni här?

Anf. 24 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Boriana Åberg för detta. Jag är liberal, och jag tycker att det är bra med ett minskat skattetryck. Det hade varit önskvärt om Moderaterna också hade sänkt skatten mer på till exempel företag, vilket de inte gör. De höjer den faktiskt jämfört med den föreliggande budgeten.

Om Moderaterna nu vill att alla ska få ta del av skattesänkningar, varför får då inte personer i till exempel Hofors eller Laxå som åker kollektivt del av Moderaternas skattesänkningar? Moderaterna riktar in sig på människor som kör bil. Det är inte dyrare att köra bil i dag än det var när vi tillsammans styrde. Kostnaden för drivmedel är precis lika hög. Då tycker jag att det är konstigt att välja att rikta in sig på sådant som faktiskt också ger utsläpp.

Jag trodde att vi var överens om en grön skatteväxling, där vi höjer skatten på utsläpp och minskar den på jobb och företagande. Men här gör Moderaterna precis tvärtemot. De väljer dessutom att skrota hela bonusmalus-systemet med argumentationen att det inte är effektivt. Och effektiviteten mäts i förhållande till bensinskatten, samma bensinskatt som de väljer att sänka. Här går Moderaternas argumentation helt enkelt inte ihop. De klarar inte av de miljömål som vi tillsammans har satt upp och som Moderaterna också har skrivit under.

Det rimliga i Boriana Åbergs argumentation om att inte hela Sverige får ta del av samma skattesänkning som stödområde A och B får göra – de regelmässiga delar som vi har enligt EU – hade varit att se till att Laxå och Hofors hade fått dessa 1 500 kronor i skattesänkning i stället för att rikta in det på människor som kör bil i Stockholm, Uppsala och Göteborg, eftersom det är de som i första hand får del av skattesänkningen av bensinskatten.

Anf. 25 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Jag hoppas att ledamoten Nordin kan visa lite större insikt när det gäller så kallade gröna skatteväxlingar – de där skatterna som är onödiga och skadliga för företagande. Det gäller sådant som skatten på plastpåsar, kemikalieskatten, kemikalieskatten på kläder och skor, skatten på bägare man hämtar kaffe latte i och skatten på matlådor. De är skadliga för företagandet och bidrar inte det minsta till att förbättra för miljön.

Jag vill också nämna att den postnummerskatt som ledamoten är så nöjd med handlar om 100 kronor. Det handlar inte om några extrema summor, så jag undrar vad den skattesänkningen ska kompensera. Ska den kompensera för de höga bensin- och dieselskatterna? Vad ledamoten än säger är det för dyrt att köra bil i dag. Eller ska de 100 kronorna kompensera för det nya systemet för reseavdrag, som straffar alla som har mindre än tre mil till jobbet enkel väg?

Anf. 26 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att sänkningen av skatten på landsbygden – det som Borian Åberg refererar till som ”postnummerskatten” – alltså är en skattesänkning. Den är ungefär 50 procent större än den skattesänkning på bensin och diesel som tillfaller landsbygden i Moderaternas eget förslag. Vi sänker alltså skatten mer. Tycker Borian Åberg att sänkningen är för liten är Moderaternas egen skattesänkning alltså *alldeles* för liten i sammanhanget.

Om Moderaterna är skeptiska till vissa gröna skatter ser jag jättemycket fram emot att Moderaterna lägger fram egna förslag, andra förslag och skarpare förslag på hur vi ska nå den miljöeffekt man efterlyser. Det saknas helt i Moderaternas budget. Man glömmer gladeligen bort att till exempel skatten på plastpåsarna handlar om direktiv från EU, och man har inga egna förslag på hur vi ska minska den användningen. Rent faktiskt är det så att plastpåsar ligger på topp tio när det gäller nedskräpning i naturen. Detta handlar inte bara om att det blåser in saker från andra länder via havet, utan det handlar om att vi måste göra saker här och nu i Sverige.

Från den som inte tycker att de åtgärder vi genomför är bra ser jag gladeligen fram emot andra förslag, bättre förslag och skarpare förslag – men det finns inga i Moderaternas budget. Det är en total avsaknad av miljöförslag, medan vi faktiskt går åt andra hållet. Om man tycker att utsläppen ska minska mer, vilket jag hoppas att Moderaterna tycker, är det också rimligt att man lägger fram egna förslag. Just nu är man bara emot de förslag som Centerpartiet tillsammans med regeringen lägger fram, och det duger inte. Det duger inte att säga att man ska göra saker sedan, senare och någon annanstans, vilket genomlyser Moderaternas hela budgetförslag. Det är faktiskt tragiskt.

Anf. 27 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi bränslebeskattning. Dagens system är i praktiken en variant av kilometerbeskattning, där de som kör många mil betalar mer i skatt än de som kör få mil. Därutöver betalar vi även skatt på själva fordonet samt via trängselavgifter.

Tyvärr leder dagens beskattning till att de som bor på landsbygden tvingas betala mer i skatt än de som bor i en tätort och i en större stad, då de som bor i städer har större möjlighet att välja andra transportalternativ, exempelvis cykel, buss, spårvagn eller tunnelbana. De som bor utanför våra städer behöver bilen för att ta sig till och från jobbet samt för att skjutsa barn och ungdomar till träning och andra fritidsaktiviteter.

Vi ser också att fortsatt urbanisering i kombination med att allt fler skaffar elbilar förstärker trenden där landsbygden får bära en allt större del av infrastrukturkostnaderna. Elektrifieringen i kombination med exempelvis bonus–malus samt dagens bränslebeskattning leder till att de som har råd att köpa en elbil får lägre beskattning samtidigt som övriga fordonsägare får en allt högre beskattning. Kostnaderna för att äga en bil har fått större tonvikt, när vi snarare borde arbeta för att utsläppen motverkas. Vi ser också att elektrifieringen i till exempel Norge har resulterat i en diskussion avseende framtidens beskattning.

Summerar vi dagens beskattning kan vi konstatera att den är orättvis och att den kommer att bli allt svårare att hantera varefter det att allt fler bosätter sig i städer och fler införskaffar elbilar.

Fru talman! Allt fler har börjat lyfta fram kilometerskatt som ett alternativ till dagens orättfärdiga beskattning. I en artikel som sju forskare presenterade på DN Debatt den 27 januari 2020 lyfter man fram behovet av en ny bränslebeskattning, och man presenterar ett förslag på ny, differentierad kilometerskatt som höjer skatten i våra städer och tätorter samtidigt som beskattningen på landsbygden avskaffas. I en artikel i Expressen den 28 januari 2020 säger företrädare för både Bensinupproret 2.0 och miljö rörelsen att de är positiva till en ny, differentierad kilometerskatt.

Fru talman! Ur Kristdemokraternas perspektiv är det viktigt att komma bort från dagens orättvisa beskattning, som vi anser drabbar landsbygdens befolkning på ett orimligt sätt. Vi står bakom dagens beslut om en frysning av indexuppräknningen, men på sikt anser vi att det behövs en helt ny fordons- och bränslebeskattning. Vi anser att en ny skatt bör utgå ifrån en kilometerbeskattning och att man samtidigt ska se över hur enskilda fordon ska beskattas utifrån motortyp, vikt, storlek med mera. En ny beskattning bör även beakta var och när trafiksystemet utnyttjas.

Systemet bör först införas inom lastbilsnäringen, vilket skulle göra att vi kan testa en ny modell samtidigt som vi också kan få bättre kontroll på de utländska åkare som verkar i Sverige. Kombinerar vi en ny bränsle- och fordonsbeskattning med fler digitala skyltar, AI och framtida självstyrande bilar kan vi också styra trafiken i våra större städer på ett sådant sätt att exempelvis varutransporter kan ske vid andra tider än när de flesta tar sig till och från jobbet.

Oavsett regering kommer vi inte att kunna bygga ett transportsystem som enbart utgår från de transportbehov som finns vid den högfrekventa trafiktiden, utan vi måste jobba med nya lösningar som gör att vi investerar på ett sådant sätt att vi skapar en trafiklösning som fungerar under en större del av dygnet. Ny teknik i kombination med en ny digital fordons- och bränslebeskattning ger oss nya möjligheter att hantera framtidens person- och godstransporter.

Fru talman! Dagens orättvisa fordons- och bränslebeskattning drabbar alla dem som är beroende av bilen för att klara sin vardag. Därför är det bra att vi i dag pausar indexeringen av bränslebeskattningen, men det hade varit ännu bättre om regeringen hade tagit initiativ till en ny och rättvis fordons- och bränslebeskattning.

Kristdemokraterna har ingen egen reservation, men vi har ett eget särskilt yttrande som pekar på behovet av en ny fordons- och bränslebeskattning.

Anf. 28 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Först och främst yrkar jag bifall till regeringens förslag.

Jag tänkte hålla ett ganska tråkigt anförande; jag tänkte prata om nationalekonomi. Det finns många politiker i den här kammaren som ofta hänvisar till nationalekonomer och påstår sig lyssna på dem, men så är oftast inte fallet.

Jag tänkte prata om Jevons paradox, eller ”rekyleffekten” som den också kallas – kärt barn har många namn. Den innebär kortfattat att effektiviseringar ofta leder till ökad konsumtion. Varför är det så? Jo, när man effektiviserar någonting behöver man lägga mindre pengar på samma mängd energi eller vad det nu kan vara som man lägger pengarna på. Då får man ett ökat konsumtionsutrymme, och de pengarna ska ta vägen någonstans.

Oftast leder de till ökad konsumtion av samma energi eller någonting annat.

Det finns ganska många exempel på detta historiskt. De stora tekniksifftena är ett väldigt bra exempel. När man i stor utsträckning gick från kol till olja skedde en energieffektivisering. Denna ledde dock till ökad konsumtion totalt sett, vilket ledde till större utsläpp av växthusgaser totalt sett.

Det kan till och med ta sig uttryck i form av matvanor. Någon som avstår kött för klimatets skull behöver spendera en mindre peng på sin mat och får därmed pengar över. Personen kanske unnar sig en flygresor för dessa pengar, och då har den inte bidragit till klimatet.

När USA ville minska sitt beroende av importerad olja valde man att effektivisera sin fordonsflotta. Det ledde i slutändan till fler körda mil totalt sett och till mer konsumtion av drivmedel.

Det svenska exempel som kanske är mest spännande på detta tema är just fordonsflottan. I motsats till vad många politiker vill hävda är det i dag billigare att köra en mil än vad det var för 20 år sedan. Detta är typexemplet på hur rekyleffekten fungerar: Det införs en skatt, och den driver fram ny teknik och effektivare motorer som leder till att man behöver en mindre mängd drivmedel för att köra samma sträcka. Detta är ett av skälen till att vi har haft svårt att få ned utsläppen inom transportsektorn – folk kör helt enkelt fler och fler mil.

Detta är alltså rekyleffekten. Det är en väldigt etablerad sanning inom nationalekonomin, eller rättare sagt en etablerad effekt av bland annat ekonomiska styrmedel eller effektiviseringar generellt.

Ovanpå rekyleffekten har vi den allmänna tillväxten. Effektiviseringen i sig gör att man får mer pengar i plånboken och kan spendera mer pengar på till exempel drivmedel. Utöver detta får man dessutom mer pengar i plånboken av den allmänna tillväxten, vilket ökar konsumtionsutrymmet ytterligare.

Det är egentligen självklarheter som jag står här och rabblar, men skälet till att jag rabblar dem är att folk inte förstår att de har praktiska konsekvenser för vår politik. Detta betyder i praktiken – och det går inte att diskutera – att miljöskatterna måste fortsätta att öka om de över huvud taget ska ha en styrförmåga. Det är kontentan av rekyleffekten.

Sverige har en stolt historia vad gäller dessa verktyg. Vi var näst först i världen med att införa en koldioxidskatt, och den har tjänat oss väldigt väl inom flera sektorer. Vi har också använt grön skatteväxling och konceptet att miljöskatterna höjs allteftersom. Framför allt gjorde vi det fram till 2006; sedan hände någonting. Enligt OECD minskade miljöskatteväxlingen kraftfullt under Alliansens år vid makten. Även EU konstaterar detta.

Men när den rödgröna regeringen tog makten 2014 hände någonting nytt. Då fick vi se att man åter började skatteväxla och höja miljöskatterna. De höjdes med 12 miljarder kronor förra mandatperioden. Denna mandatperiod höjer vi ribban ytterligare till 15 miljarder kronor.

Indexeringen är ett väldigt bra svar på rekyleffekten. Om vi vill att miljöskatterna ska ha en styrande effekt måste de höjas, och det är detta som indexeringen handlar om.

Om Miljöpartiet fick bestämma själva hade vi förstås fortsatt med indexeringen och inte pausat den. Vi har dock en ganska bra kompromiss. Den innebär att vi pausar indexeringen tillfälligt medan vi samtidigt ganska radikalt ökar kvoterna inom reduktionsplikten. Detta innebär att vi får en styrande miljöeffekt och får bort fossilt från transportsektorn, men vi får också en priseffekt – priset vid pump kommer att gå upp på grund av ökad inblandning av biodrivmedel.

Denna kompromiss innebär att vi får en tydlig klimatvinst. Vi gör en tillfällig paus av indexeringen och återkommer om något år när det gäller hur vi ska göra framöver.

Anf. 29 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Lorentz Tovatt för detta nya begrepp – jag har faktiskt inte läst om det. Jag tycker att det var intressant. Jag är nog till och med benägen att hålla med om det rent teoretiskt utifrån mina kunskaper, som mer finns inom ekonomisk historia och historia i allmänhet, som är mitt ämne på universitetet.

Det finns samtidigt positiva exempel som jag tror pekar i en annan riktning – åtminstone när jag satt i bänken och reflekterade. Ett exempel är fjärrvärmesystemet. Jag tror inte att någon av oss skulle komma på tanken att bygga ett hus och sätta in en oljepanna, utan man kommer att ha el i olika varianter eller koppla upp sig mot kommunens fjärrvärmesystem. Detta har verkligen förändrat en hel marknad; det är verkligen en systemförändring.

Jag har haft förmånen, fru talman, att vid flera tillfällen debattera med Lorentz Tovatt, och jag upplever att vi båda, oavsett hur vi skär elefanten, har en ärlig och uppriktig tanke om att vi skulle vilja hitta system som gör att vi använder mindre resurser men ändå bevarar en fungerande välfärd. Jag erkänner att vi har en gemensam fundering där.

Från kristdemokratiskt håll handlar det egentligen om systemfrågorna. Jag tror faktiskt att det är sant att vi på individnivå tenderar att tänka på oss själva. Vi tenderar att välja det som är bra för vår egen plånbok; det är nog så vi människor fungerar.

Då kommer jag tillbaka till det som jag själv tog upp i mitt anförande: Skulle det kunna vara så att Miljöpartiet kan tänka sig att inom regeringen verkligen ta tag i detta med en variant av kilometerbeskattning? Det vi beskriver i vår motion och det jag nu talar om är en systemförändring som skulle kunna förändra trafikflöden genom att beskattning används på ett klokt sätt.

Anf. 30 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Tack, Magnus Jacobsson, för repliken!

Magnus Jacobsson tog bland annat upp den tunga trafiken i sitt anförande. Det är väldigt synd att Magnus Jacobsson – eller hans parti – var med och fällde det förslag som regeringen hade förra mandatperioden. Det är i alla fall så jag minns det; jag minns att vi fick massivt motstånd från hela riksdagen förutom Vänsterpartiet.

Vi hade precis ett sådant förslag som vi skulle genomföra och fick nej från riksdagen. Detta hade varit ett väldigt bra styrmedel, bland annat för att uppnå ambitionen om att flytta över en del av godset från tung trafik till järnväg. Dessutom måste vi, precis som Magnus Jacobsson själv sa, få

kontroll på marknaden. Det är helt orimligt att utländska åkare ska kunna köra in på svenska vägar utan att betala någonting alls; de kan smita undan den Eurovinjettavgift som finns i dagsläget. Det är helt orimligt, och det hade varit ett väldigt bra första steg att införa detta.

När det gäller kilometerbeskattning av bilar är jag inte främmande för tanken. Jag tror att vi kommer att behöva gå ditåt förr eller senare. Det jag dock är väldigt mån om är att vi inte ska bli av med den styrande effekt när det gäller att fasa ut det fossila som dagens koldioxidskatt syftar till. Jag har än så länge inte sett några exempel där man kan hitta en skattelösning som skulle kunna vara heltäckande och som skulle kunna ha en styrning både på nybilsköp, på bilanvändande och på själva bränslet.

Jag ser framför mig att vi ska ha kvar koldioxidskatten i dag för att styra mot bättre bränsle och mot mer elektrifiering, men kanske måste vi ändå ha en sådan skatt senare för att påverka själva beteendet.

Anf. 31 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag hade personligen inte förmånen att vara i riksdagen förra mandatperioden, utan då ägnade jag mig åt region- och kommunpolitik. Jag blir därför Lorentz Tovatt svaret skyldig när det gäller vad vi eventuellt sa eller inte sa vid det tillfället.

Vad jag däremot vet är att vi internt i partiet i dag för ett samtal och har försökt att lyfta idéerna om kilometerskatt så långt vi förmår som ett parti som befinner sig i opposition. Ska man gå från idé till verklighet måste man nog faktiskt vandra via regeringen och hela utredningsapparaten.

Vi har lyssnat på olika forskare som har skrivit om detta, och vår upplevelse är att man borde kunna lyfta in de flesta styrande medel i ett nytt system. Detta bygger dock på att det är digitaliserat.

Det största problem som vi själva har resonerat om är snarare integritetsfrågan.

En digitaliserad beskattning berättar vad det är för bil och vad den har för bränsle, och den låter skatten variera över tid. Den berättar var du befinner dig, vilket innebär att du faktiskt kan komma åt det problem som Centerpartiet tidigare lyfte fram – att man inte vill ha lägre skatt exempelvis i en stor stad där det finns alternativ.

Vi har också det faktum att det kommer att bli alldeles för dyrt för ett samhälle att bygga infrastruktur som bygger på peak hour. Vi måste bygga en infrastruktur som fungerar 24 timmar, och sedan vet vi att vi har vissa peaktider då det är trångt. Detta kommer vi aldrig ifrån i en stor stad. Men det skulle vi kunna göra med en digitalt styrande beskattning i kombination med exempelvis digitala hastighetskameror och mycket annat.

Vi har nog som parti kommit så långt vi kan. Därför är min fråga: Kan Miljöpartiet tänka sig att lyfta in det här i en seriös utredning om en eventuell framtida ny fordons- och bränslebeskattning? Det kanske är där vi skulle kunna hitta en kompromiss mellan partierna i den här kammaren.

Anf. 32 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Tack, Magnus Jacobsson, för replikskiftet!

Jag tycker verkligen att det var synd att Magnus Jacobsson inte satt i riksdagen förra mandatperioden, eftersom jag uppfattar honom som betydligt mer progressiv än många av hans partikollegor. Men så var det i alla fall, tyvärr.

Jag tror faktiskt inte att vi står långt ifrån varandra i den här frågan. Nu får vi se exakt vad som händer med den stora skattereformen, som var aviserad i januariavtalet. Jag hoppas ju att den genomförs på ett eller annat sätt, men där hade det varit ganska bra att spela in en lite bredare översyn av alla typer av skatter som påverkar transportsektorn. Det hade varit ett möjligt första steg för att titta vidare på den här möjligheten.

När det sedan gäller integritet delar jag Magnus Jacobssons oro över den aspekten. Jag ser också att det finns risker med detta. Man vill ju inte att information ska kunna spridas hej vilt. Det borde finnas lösningar även på det. Det är klart att det inte är kul om det kommer ut att Lorentz Tovatt var i Gävle i går, vad han gjorde där och så vidare. Den typen av problem måste man titta närmare på om man ska gå vidare med en sådan här lösning, helt enkelt.

På några års sikt tror jag att det här kommer att vara en väldigt viktig sak att gå vidare med på olika sätt. Jag ser inte att det behöver ske just nu, för nu har vi stora utmaningar med att dels ställa om nybilsförsäljningen – det gör vi med bonus–malus – dels ställa om hur vi driver våra bilar, och det gör vi med bränslebytet och med beskattningen. Det är viktigt här och nu. På sikt kommer andra lösningar att vara än mer relevanta.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 12 Skattereduktion för förvärvsinkomster och utvidgad tidsgräns för expertskatt

Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU14
Skattereduktion för förvärvsinkomster och utvidgad tidsgräns för expertskatt (prop. 2020/21:37)
föredrogs.

*Skattereduktion för
förvärvsinkomster och
utvidgad tidsgräns för
expertskatt*

Anf. 33 SULTAN KAYHAN (S):

Fru talman! En av de viktigaste förutsättningarna för en fungerande demokrati är folkviljans förverkligande. Vad som är folkviljan och hur den förverkligas på bästa sätt kan diskuteras länge. Kopplat till dagens debatt handlar det i slutändan om vilken som är den rätta skattepolitiken.

Antaganden, undersökningar, reaktioner och partiernas ställningstaganden kanske kan tolkas som olika uttryck för folkviljan. För dess genomförande här i riksdagen krävs dock alltid tillräckligt mycket stöd eller åtminstone tillräckligt lite motstånd. Därför finns en balansgång mellan samarbete och strid mellan partierna, strid för egna ställningstaganden utifrån ideologiska grundvärderingar och samarbete för att på bästa sätt kunna fatta beslut och genomföra politik.

Man får aldrig glömma handlingskraftens betydelse för demokratin. När demokratin eller demokratiska partier förefaller oförmögna att åstadkomma något vaknar intresset för auktoritära partier och lösningar.

Svaret på frågan om vad som är den rätta skattepolitiken är en fråga om värderingar. Det handlar om en stor mängd pengar som människor avstår från att använda privat och direkt. I stället överlämnas de till det allmänna för att kunna användas för det gemensammas bästa.

Sedan finns det givetvis också många idéer om vad dessa pengar ska användas till och hur mycket var och en ska betala. Vissa vill investera och utjämna, andra vill ha skatteavdrag för redan rika och ge vinster till privat-skolors aktieägare. Därför är skattedebatter väldigt spännande. I striden om skatterna framträder en klar skiljelinje mellan partierna.

För oss socialdemokrater handlar skattepolitiken i grunden om att kunna finansiera den starka välfärd som folket förtjänar. Den handlar också om att öka jämlikheten genom en medveten omfördelning av rikedomar.

För oss innebär det ofta att den som har lite ska betala mindre och att den som har mer givetvis ska betala mer, medan det gemensamma är till för alla som har behov av det. Ledamöter från andra partier kommer att ha en annan ingång i den debatten. Vi kommer alla anse att vi representerar folkviljan eller åtminstone olika delar av den. Efter diskussionen behöver vi dock landa i ett beslut som får majoritetens stöd, samtidigt som minoriteten ska kunna leva med det. Då har beslutet legitimitet. När dagens debatt är över kommer partierna att ta ställning till en del av den överenskommelse som skett mellan regeringen, Liberalerna och Centerpartiet.

Fru talman! Jag tog tillfället i akt att inleda mitt inlägg i dagens debatt med en större frågeställning om skattepolitiken och demokratin. Min förhoppning är att vi en dag kan debattera en skattereform för framtiden, en skattereform där en mycket större genomgång av skatterna är möjlig och som landar i ett reformförslag som stärker jämlikheten och jämställdheten, samtidigt som den har en bred uppslutning i riksdagen. Breda resultatintrikade lösningar är alltid bra för ett land. Missnöje, misstro och ständiga konfrontationer undergräver i stället nationens sammanhållning och handlingskraft.

Det skatteförslag som vi ska fatta beslut om i dag innehåller två olika skatteåtgärder. Låt mig kort berätta vad de innebär.

Första åtgärden är en skattereduktion för personer som har inkomst av arbete, socialförsäkringsförmåner och pension. Reduktionen är en fast summa på 1 500 kronor för 2020 och ges till personer med en inkomst som är högre än 40 000 kronor per år. Men en infasning av skattereduktionen införs för personer med inkomster upp till 240 000 kronor eller 20 000 kronor per månad, vilket ungefär motsvarar inkomsten för dem med de lägsta kollektivavtalsenliga heltidslönerna.

Regeringen menar att skattesänkningen har en låg- och medelinkomstprofil, eftersom skattereduktionen procentuellt sett blir störst för personer med lägre inkomster. Skattesänkningen kan ge en ökning i den privata konsumtionen, vilket kan antas ha en positiv effekt under coronakrisen. Även om förslaget innehåller en skattereduktion innebär det inte en generell skattesänkning. Det är i stället en del av en grön skatteväxling, där höjda miljöskatter balanseras mot skattereduktion på inkomst.

Den andra åtgärden som föreslås i dag är en förlängning av den befintliga skattelättnaden för experter, som utvidgas från att gälla under de tre första åren av den tidsbegränsade vistelsen i Sverige till att gälla i upp till fem år.

Syftet med våra särskilda expertskatte regler är att stärka Sveriges internationella konkurrenskraft och öka incitamenten för internationella företag att förlägga eller behålla bland annat koncernledande funktioner som kräver utländsk personal i Sverige. Ett annat syfte är att gynna svensk forsknings konkurrenskraft. Genom den föreslagna åtgärden kan vi ha

expertskatte regler som i större utsträckning liknar andra jämförbara länders, däribland våra grannländer Finland och Danmark.

Fru talman! Vi yrkar bifall till propositionen. Som det ser ut nu har inga av partierna aviserat att de tänker rösta emot förslaget, vilket i så fall innebär att utskottet står bakom förslaget.

Anf. 34 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! För oss politiker som uppstår förtroendet att sitta i Sveriges riksdag under en pågående pandemi och kris går det givetvis inte en dag utan att vi tänker på de personer som har drabbats av krisen. Det gäller både dem som har drabbats av ohälsa eller i värsta fall mist en familjemedlem och dem som har förlorat sitt jobb eller sitt företag för att det inte längre går runt. Det gäller också alla de människor som varje dag kämpar mot oro och ångest för den situation som råder.

Jag kan inte annat än att hålla med föregående talare om att vi som nu har makt och beslutanderätt självfallet måste anstränga oss för att komma överens och staka ut en väg framåt – dock utifrån sunda värderingar och principer.

Detta ärende handlar om de skattesänkningar som den sittande regeringen tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna föreslår. Eftersom det är ett budgetärende har vi inget annat yrkande utan deltar inte i beslutet, i enlighet med det reservationsförbud som råder i skatteutskottet för tillägg i budgeten som kommer senare.

Däremot har vi andra uppfattningar än vad regeringen, Centerpartiet och Liberalerna har.

Arbetsmarknadsminister Eva Nordmark uttryckte häromdagen att det är en käftsmäll att sänka skatten, alltså en käftsmäll att barnfamiljer och pensionärer får behålla lite mer av sina inkomster. Det, fru talman, är en ovärdig syn på att människor får behålla mer när de arbetar och får behålla mer av sin pension.

Vi har också en annan avvikande mening gentemot regeringen och samarbetspartierna. Vi anser att skattesänkningar ska ske på ett ansvarsfullt sätt som leder till att fler människor kommer i arbete och som också garanterar att vi har stabila och trygga intäkter till statens finanser.

Det lapptäcke av politik vi nu ser från regeringen och samarbetspartierna leder inte till fler jobb eftersom skattesänkningarna även riktas till bidragsinkomster. Det blir alltså inte mer lönsamt att arbeta utan tvärtom mer lönsamt att inte arbeta när man sänker skatten på bidragsinkomster.

Inte heller ägnar regeringen och dess samarbetspartier tillräcklig kraft åt att stötta och hjälpa landets pensionärer. Vi föreslår en fyra gånger större skattesänkning för landets pensionärer än Liberalerna, Centerpartiet och regeringen – helt enkelt för att det alltid ska ha lönat sig att arbeta.

Moderaternas förslag, som vi hänvisar till i vårt särskilda yttrande, handlar om att bereda goda möjligheter för Sverige att återhämta sig efter krisen men också om att ge lättnader under krisen. Vi har drivit regeringen framför oss i fråga efter fråga och fått stödpaket efter stödpaket på plats, men än är långtifrån tillräckligt gjort.

Fru talman! Något ironiskt och beklagansvärt är att det helt klart har varit svårast att få regeringen att satsa på de stödpaket och stödåtgärder där det finns flest kvinnor. Här har motståndet eller senfärdigheten varit störst. Det är märkligt.

Prot. 2020/21:45

2 december

*Skattereduktion för
förvärvsinkomster och
utvidgad tidsgräns för
experts katt*

Vårt förslag med lägre skattetryck än vad regeringen och samarbetspartierna föreslår kommer tyvärr inte att bli verklighet eftersom våra ramar har fallit. Men i vårt förslag samlar vi full kraft för att Sverige åter ska kunna bli ett land med full sysselsättning och hög ekonomisk tillväxt.

Stefan Löfven lovade i högtidstalen inför att han blev statsminister att Sverige skulle få Europas lägsta arbetslöshet. Men senast jag kollade hade vi den femte eller sjätte högsta arbetslösheten, inför krisen. Det talades om tillväxtkatapulter och innovationskanslerer, men i stället gick den svenska tillväxten ned i den absoluta botten i Europeiska unionen.

Fru talman! Det är en ohållbar ekonomisk politik, och det är oansvarigt av regeringen att lägga fram skattesänkningar som inte bidrar till jobb och tillväxt utan som i stället gör det mer lönsamt att leva på bidrag och inte anstränga sig.

Så här blir det när partier som sinsemellan tycker olika sätter sig ned och försöker driva igenom favoritpunkter på sina önskelistor i stället för när mer likasinnade partier gör en gemensam bedömning av vad som är Sveriges problem och utmaningar och sedan löser dem.

Vi föreslår sänkt skatt på arbete genom ett utbyggt jobbskatteavdrag så att alla jobb blir 500 kronor mer lönsamma varje månad. Det gör det mer lönsamt att arbeta och även att fler arbeten blir mer lönsamma så att sysselsättningen på totalen kan stiga.

Vi avfärdar bestämt den mycket tillkrånglade process som nu väntar skattesystemet. Här är det tydligt att Centerpartiet och Socialdemokraterna utifrån olika ingångsvärden och utgångspunkter har förhandlat fram en rad olika avdrag och rabatter i skattesystemet i stället för ett rationellt, enkelt och sammanhängande skattesystem.

Sverige har testat denna väg förut med ett internationellt sett för högt skattetryck som man försöker kompensera med en rad olika avdrag, rabatter och krediter. Det tog en ände med förskräckelse när 90-talskrisen till slut bröt ut och en halv miljon människor förlorade jobbet på ett halvår.

Olika rabatter och regelstyrda avdrag kommer alltid att kunna utnyttjas bäst av de företag som har slutat att växa, som redan är stora och väletablerade och som har jurister och revisorer på plats inne i sin verksamhet. Men de kan inte användas av de nya, de som vill något nytt, de som är entreprenöriella och inte vill skapa de jobb vi hade i går utan dem vi ska ha i morgon.

Det är därför Moderaterna så tydligt går fram med att sänka bolagskatten. Vi vill göra företagsamhet i stort mer lönsamt i landet.

Fru talman! Vår prioritering i budgeten är tydlig. Det handlar om ett enkelt skattesystem där jobb lönar sig så att vi bryter utanförskap, där företagsamhet och investeringar lönar sig så att vi kan ta Sverige tillbaka till full sysselsättning och där det alltid ska löna sig att ha arbetat – och därför sänker vi skatten fyra gånger mer för landets pensionärer än vad regeringen gör.

Med de förändringar som sker i pensionssystemet skulle en pensionär med Moderaternas budget få ungefär 500 kronor mer i månaden nästa år, vilket är precis lika mycket som den personen som arbetar skulle få.

Det är en rättvis skattepolitik som håller samman Sverige.

Fru talman! Avslutningsvis: Jag är bekymrad över att Sverige har så hög arbetslöshet, så låg tillväxt och en regering som ägnar sig åt att driva igenom partipolitiska önskelistor i stället för att göra det som behövs för att jobbtillväxt och ekonomisk tillväxt ska kunna ta fart efter krisen.

Jag uppmanar starkt alla partier att sluta krångla till skattesystemet och i stället göra det mer lönsamt att arbeta och driva företag så att vi har råd mer världens bästa välfärd och får ett land som hänger ihop över geografiska avstånd och generationsgränser.

Anf. 35 DAVID LÅNG (SD):

Fru talman! Propositionen innehåller två förslag, ett om skattereduktion för förvärvsinkomster och ett om utvidgad tidsgräns för experts katt. Sverigedemokraterna har inte reserverat sig mot detta, utan vi redogör för vår inställning i två särskilda yttranden.

Regeringens förslag om skattereduktion på förvärvsinkomster motiveras med att det är en del av den så kallade gröna skatteväxlingen. Denna gröna skatteväxling ifrågasätts som bekant av allt fler.

Från Teknikföretagen hör vi till exempel att det uppenbarligen handlar om att få in pengar till statskassan och att det oftast blir extra kostnader för företagen som de inte kan göra någonting åt. Risken finns då att företag flyttar produktionen till andra länder eller att konkurrenter kan vinna marknadsandelar.

Från Timbro hörs liknande tongångar. Koldioxidskatten är ungefär tre gånger högre än den vetenskapliga uppskattningen av miljöskadan. Bensinskatten är alldeles för hög sett i relation till bilismens samhällsekonomiska kostnader. Det finns heller inte någon anledning att ha en särskild skatt på elektricitet eftersom elektricitet i sig inte skadar miljön. Varje energislag bör beskattas efter sina miljökostnader genom exempelvis koldioxidskatt. Skatterna på kärnkraft och vattenkraft är högre än vad som går att motivera utifrån ekonomisk teori.

Detta var bara två exempel. Kritiken kommer från många olika håll och går entydigt ut på att syftet med de höjda skatterna inte kommer att uppnås.

Regeringen saknar heller inte fantasi när det gäller den gröna skatteväxlingen. Det är platspåseskatt, kemikalieskatt, flygskatt och skatt på kläder och skor. Det är andra exempel som vi har debatterat tidigare och som sannolikt inte kommer att leda till vare sig en grönare värld eller stoppade klimatförändringar.

Sverigedemokraterna har i olika sammanhang ifrågasatt den här skatteväxlingen. Men eftersom skatterna redan är införda och skattehöjningarna redan är genomförda väljer vi att inte delta i beslutet om skattereduktion för förvärvsinkomster i regeringens proposition. Beträffande den utvidgade tidsgränsen för experts katt har vi med viss tvekan valt att tillstyrka förslaget.

Anf. 36 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Jag skulle vilja reflektera lite över de inledande orden vi hörde här från både den första talaren och den påföljande.

De talade om skatteunderlaget. Vi är naturligtvis eniga i denna kamraren om att skatter ska gå till vår gemensamma välfärd. Det vi inte är riktigt eniga om historiskt sett och inte nu heller, vilket är tufft i januariavtalsförhandlingarna, är: Vad är det som genererar skatteintäkter? Vad är

det som får våra skatteintäkter att öka? För Centerpartiet är det självklart att det är våra små och medelstora företag som genererar våra intäkter. Alltså måste vi värna om att det är enkelt, billigt och funktionellt att anställa.

Den budget vi nu har att se fram emot är en bred palett av kortsiktiga åtgärder kombinerat med långsiktiga reformer som gör att jobben kan växa till och att företagens konkurrenskraft kan stärkas långsiktigt.

Fokus är och måste vara på att hålla uppe konsumtion och efterfrågan samtidigt som vi genomför satsningar för att långsiktigt förbättra och modernisera svensk ekonomi. Det är viktigt i en kris att inte bara lösa den akuta krisen som är här och nu utan att också försöka möta de problem vi ser väntar när vi kommer ut på andra sidan.

Det jobbskatteavdrag som nu införs och den utvidgade expertskatten är för mig två tydliga exempel på både kort- och långsiktigt reformarbete. Vi talar om att 7,2 miljoner människor kommer att få minskad skatt.

Fru talman! Sänkta inkomstskatter, inte minst för låga och medelhöga inkomster, är klok långsiktig reformpolitik. Men det handlar också om stimulanspolitik som gör att människor får lite mer pengar att röra sig med. Mer pengar i fickan kommer att landa i tjänstesektor, servicesektor, besöksnäring och mycket annat. Det är en del av att få hjulen att fortsätta snurra.

Fru talman! När tidsgränsen för expertskatt nu utvidgas till fem år får vi ett regelverk som bättre harmonierar med dem i andra länder i Europa och därmed förbättrar vår relativa attraktionskraft och konkurrenskraft. Det gäller inte minst regelverken i våra två grannländer Finland och Danmark. Regelverk i allmänhet och skatter i synnerhet som företagen har att förhålla sig till behöver vara utformade för att stärka vår förmåga att attrahera spjutspetskompetens internationellt.

Fru talman! Självklart är det så att företag inte lägger sig platt och slutar med sitt innovations- och forskningsarbete. Men reformen kan såväl attrahera experter, forskare och andra nyckelpersoner när verksamheterna återstartar som stimulera företag att investera i forskning och innovation trots det aktuella läget.

Men dessa reformer kan såklart inte ses isolerat från resterande skatteförändringar i budgeten. Steg för steg måste vi långsiktigt bygga den svenska ekonomin starkare.

Fru talman! Förhoppningsvis kan vi med denna budget och dessa reformer markera en växling från den rena krispolitiken till mer framåtsyftande politik där vi bygger Sverige långsiktigt starkare och där vi stöttar våra företag inte bara genom rena krisstöd utan snarare genom kloka skattesänkningar och investeringar som ger nya kontrakt, nya anställningar och nya affärer så att hjulen på det sättet börjar och fortsätter att snurra.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 37 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! En av de mer framgångsrika reformerna under alliansåren var införandet av jobbskatteavdraget. Skattesänkningarna, som genomfördes i flera omgångar, har tillsammans inneburit att alla som arbetar nu får en extra månadslön om året jämfört med hur det hade varit om ingenting hade gjorts.

Jobbskatteavdraget var en viktig del i förverkligandet av det som kallas arbetslinjen – att det ska löna sig att gå från bidrags- eller försäkringsinkomster till en arbetsinkomst, och att fler som arbetar stärker välfärden. Skattesänkningarna ledde också till ökad ekonomisk frihet för människor. Det är ett viktigt mål i sig, men det innebär också starkt tillväxt och fler jobb.

Den politiken lönade sig. Skattekraften, det vill säga skatteunderlaget per invånare, stärktes rejält under denna tid. Under de åtta åren växte skattekraften från 162 600 kronor till 185 800 kronor, räknat i 2014 års fasta priser. Den ekonomiska politik och välfärdspolitik som fördes med Kristdemokraterna och Alliansen i regeringsställning innebar att resurserna till skola, sjukvård och omsorg ökade med mer än 100 miljarder kronor i fasta priser.

Kristdemokraterna vill fortsätta att utveckla skattepolitiken i arbetslinjens anda. Vi har flera förslag på sänkta skatter för breda löntagargrupper, pensionärer och dem som har det svårare att komma in på arbetsmarknaden. Våra skatteförslag minskar marginaleffekterna för dem som går från bidrag och ersättningar till arbete och ökar drivkrafterna till högre utbildning.

Personer med arbetsinkomster, pension och näringsinkomster hade med vårt budgetförslag fått en skattesänkning på ungefär 0,63 procent av inkomsten upp till 42 400 kronor i månaden. För en genomsnittlig inkomst hade det blivit en skattelättnad på 200 kronor i månaden.

I vår budget har vi också förslag på skattesänkningar för andra inkomstslag. Det är viktigt att sänka skatterna för alla, men det måste alltid löna sig mer att ha en arbetsinkomst. För arbetslöshetsförsäkring, föräldrapenning, sjuk- och aktivitetsersättning vill vi sänka skatterna med 0,32 procent av inkomsten.

Med den skattesänkning som nu föreslås frångår januaripartierna arbetslinjen. Socialdemokraterna och Miljöpartiet har förstås inget emot det; arbetslinjen har nog aldrig stått högt i kurs där. Mer förvånande är att Centerpartiet och Liberalerna bryter med denna centrala princip i alliansregeringens politik. Färre jobb blir nu lönsamma. Drivkraften att arbeta kommer att minska. Därför avvisar också Kristdemokraterna detta förslag, till förmån för vårt eget budgetförslag. Eftersom det är ett budgetärende väljer vi dock att inte delta i beslutet.

Fru talman! Den aktuella propositionen innehåller ett skatteförslag till. Det är förslaget om utvidgad tidsgräns för experts katt. Förslaget innebär att den skattelättnad som finns för utländska experter, forskare och andra nyckelpersoner förlängs så att skattelättnaden kommer att gälla i fem år i stället för tre. Syftet är att stärka Sveriges konkurrenskraft genom att till exempel öka viljan för internationella företag att förlägga kontor i Sverige.

Detta är ett steg i rätt riktning. Men samtidigt måste vi komma ihåg att motsvarande regler finns i andra länder och att flera av dessa har generösare tidsgränser än vad vi har. Danmark har sju år. Nederländerna har tio år. Belgien har ingen begränsning alls. Incitamenten för att lägga sådan här verksamhet i Sverige kommer alltså fortfarande att vara sämre än i många av våra konkurrentländer. Ska vi ha en politik som långsiktigt stärker Sveriges förmåga att locka hit världsledande företag och därmed också långsiktigt stärker Sveriges konkurrenskraft, vårt välstånd och vår välfärd mäs-

te vi kontinuerligt arbeta med att göra Sverige skattemässigt attraktivt med ambitionen att inte bara följa våra konkurrenter utan också bli bäst.

Anf. 38 GULAN AVCI (L):

Fru talman! I dag behandlar vi ett viktigt betänkande som kommer att stärka Sveriges internationella konkurrenskraft och öka incitamenten för internationella företag att vilja etablera sig i Sverige. I betänkandet föreslås bland annat, som andra talare har varit inne på, skattelättnader för experter, forskare och andra viktiga nyckelpersoner från andra länder. De ska lättare kunna komma till Sverige genom att vi nu förlänger expertskatten från dagens tre till fem år. Det är ett viktigt besked till företagen och en mycket viktig seger för oss liberaler att vi nu får igenom en rad viktiga skattelättnader för att stärka Sveriges attraktionskraft och göra Sverige till ett tillväxtfrämjande land.

Fru talman! Det handlar inte bara om att expertskatten förlängs till fem år, även om det är utgångspunkten för just detta betänkande. Detta sker i kombination med att sänkt bolagsskatt med ett nytt avdrag för investeringar, nya bestämmelser för hur avdrag för koncernbidragsspärrade underskott ska ske samt en utvidgning av FoU-avdraget med en rejäl sänkning av arbetsgivaravgiften införs i kommande års statsbudget.

Alla dessa förändringar kommer sammantaget att stärka det svenska näringslivet och svenska företags attraktionskraft och skapa möjlighet för dem att konkurrera på lika villkor på den globala marknaden. Samtidigt blir det attraktivare för människor från andra länder att söka sig till svensk arbetsmarknad och bidra med sin kunskap och sina spetskompetenser.

Sanningen är ju att vi varken har råd eller tid att vänta med att rusta Sverige för framtiden. Inte minst på grund av de ekonomiska skador som pandemin har orsakat svensk ekonomi blir det särskilt viktigt att börja med framtidsinvesteringarna nu.

Fru talman! Vi liberaler tror på den fria rörligheten, inte minst inom EU. Vi vill bejaka globaliseringen, och vi ser med tillförsikt på framtiden. Jag noterar dock att inte alla riksdagspartier resonerar på detta sätt. Det är fullt rimligt i en demokrati att man har olika åsikter, men jag noterar att riksdagens två ytterlighetspartier, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet, vill inskränka den fria rörlighet som har gjort Sverige till ett starkare och mer konkurrenskraftigt land. I sina särskilda yttranden uttrycker de på olika sätt den protektionism som är den gemensamma nämnaren för dessa två partier och en syn på världen utanför Sverige och hur Sverige ska bli en del av den.

Vänsterpartiet vill i sin budgetmotion inte utvidga expertskatten. Så här skriver man: "Vänsterpartiet ser inga sakliga skäl att ytterligare sänka skatten för en redan privilegierad grupp och anser att förslaget undergräver legitimiteten i skattesystemet när vissa har gräddfiler med lägre skatt." Det är en ganska skev syn på tillväxt och ekonomisk utveckling, måste jag säga.

Även Sverigedemokraterna är tydliga med sina åsikter. De uttrycker en oro över och ser svagheter i det svenska skattesystemet eftersom det inte är tillräckligt konkurrenskraftigt. På den punkten håller jag förvisso med dem, men det jag tycker är bekymmersamt och ett återkommande förhållningssätt är synen på andra människor och den protektionism de återkommande framhåller. De menar att man inte ska behöva ha särregler och

locka hit människor eftersom vi skulle missgynna de inhemska experterna genom att locka hit andra.

Varför ska man ställa människor mot varandra? Varför kan man inte göra både och? Det borde vara utgångspunkten för den ekonomiska politiken, tycker jag.

För oss liberaler är det genom ett bra företagsklimat som nya företag kan startas, som befintliga kan växa och som stora företag kan bli mer internationellt konkurrenskraftiga.

Fru talman! Under coronakrisen har ekonomin försvagats avsevärt. Vi behöver värna om den tillväxt och den utveckling som fria människor och fria marknader skapar och bidrar till. Ska Sverige kunna återhämta sig efter coronakrisen behövs fler liberala reformer för att stärka den ekonomiska tillväxten. Vi behöver inte fler inskränkningar. Protektionism, nationalism och populism riskerar att göra Sverige till ett fattigare land. Den bästa medicinen för att skydda svensk konkurrenskraft är att värna om de friheter som gör oss till ett spetsland inom innovation med hög konkurrenskraft. Därför är jag ändå glad att det finns ett brett samförstånd i riksdagen om hur Sverige ska rustas för framtiden och hur konkurrenskraften ska kunna stärkas, både i Sverige och på de globala marknader som vi är en del av.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i dagens betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 13 Revision av det enhetliga elektroniska rapporteringsformatet

Civilutskottets betänkande 2020/21:CU4

Revision av det enhetliga elektroniska rapporteringsformatet (prop. 2020/21:34)
föredrogs.

Anf. 39 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Huvudfrågan i den här propositionen är ett förslag om att vissa noterade bolag ska uppfylla revisionskrav kring så kallad enhetlig elektronisk rapportering. I den frågan är vi helt eniga med regeringen. Förslaget bygger på en EU-förordning, och kravet att redovisningen ska möjliggöra en enhetlig elektronisk rapportering gäller redan. Dagens förslag berör endast att detta också ska intygas av revisorerna. Det är fullt rimliga men ganska små lagändringar.

Det är dock inte därför jag måste gå upp i den här debatten, fru talman. Anledningen till att jag står här är att regeringen i denna proposition också har bakat in en helt annan fråga, en fråga som verkligen inte har något med EU:s förordningar om revision av enhetliga elektroniska rapporteringsformat att göra.

Jag står här på grund av det tillkännagivande som vi moderater drev fram i civilutskottet i våras. Det handlar om hur regering och riksdag med ganska enkla medel kan förhindra att många i grunden livskraftiga företag tvingas till konkurs på grund av pandemin.

Prot. 2020/21:45
2 december

*Skattereduktion för
förvärvsinkomster och
utvidgad tidsgräns för
experts katt*

*Revision av det enhetliga
elektroniska
rapporteringsformatet*

Fru talman! Jag tror inte att jag behöver berätta för någon att Sverige befinner sig mitt i den andra vågen av coronapandemin. Det är en pandemi orsakad av ett virus vars konsekvenser skördar offer på två sätt: dels alla människor som insjuknar och i värsta fall dör av den sjukdom som viruset orsakar, dels alla de människor som drabbas av den ekonomiska krisen orsakad av viruset. Med stängda gränser, förbud mot folksamlingar och restriktioner för bland annat restaurangnäringen har många svenskar drabbats hårt ekonomiskt.

Redan i mars fick vi varningssignaler om att den här pandemin riskerade att bli långvarig och komma i vågor. Många påpekade att de flesta företag har viss uthållighet men att ju längre krisen pågår, desto fler kommer att duka under. Därför var det viktigt för oss moderater både att sätta in stöd där och då och att snabbt sätta in åtgärder för att företag skulle kunna överleva också en långvarig kris.

Fru talman! Tillkännagivandet vi nu diskuterar handlar om att göra en översyn av de tidsfrister i aktiebolagslagen som gäller för personligt betalningsansvar. Glädjande nog fick vi den 14 maj en majoritet med oss för ett tillkännagivande här i kammaren. Nu väljer regeringen att anse tillkännagivandet slutbehandlat utan åtgärd och hänvisar bland annat till att man hållit två digitala remissmöten, trots att både FAR och Svenskt Näringsliv på de remissmötena fört fram att det finns övervägande skäl som talar för en tillfällig förlängning av tidsfristerna.

Regeringen hänvisar också till att Bolagsverket uppgett att antalet frivilliga likvidationer under perioden mars–juli i år har legat på samma nivå som motsvarande perioder föregående två år.

Men det regeringen missar med det resonemanget är två saker, fru talman. Den ena är att vi inte föreslog ändringar i lagstiftningen för att vi såg framför oss en stor våg under sommaren, alltså i början av pandemin. Det är tvärtom så att ju längre den här krisen pågår, desto svårare kommer läget att bli för många företag som i grunden är livskraftiga men som nu tappar intäktskällor.

Den andra saken som man missar är att ett Sverigesnitt över antalet konkurser eller likvidationer inte ger hela sanningen. Sett över hela Sverige är antalet konkurser stabilt. Det är korrekt. Men det finns stora regionala skillnader, och det beror på hur näringslivet är sammansatt i olika delar av vårt land.

Jag bor själv i Göteborg. Göteborg och Västsverige har en lång och stolt tradition av att både bedriva handel och ha en stark besöksnäring, bland annat med fokus på stora evenemang. Under april till oktober i år har hela 2 365 anställda i Göteborg blivit berörda av att deras arbetsgivare har satts i konkurs. Det är en ökning med hisnande 157 procent jämfört med samma period förra året – 157 procent, fru talman!

Jag kan säga att bilden i Göteborg inte är att antalet konkurser och likvidationer ligger stabilt på samma nivå som innan corona. När man talar med företagare, oavsett om det är i Göteborg eller någon annanstans i Sverige, är inte bilden att det värsta har varit utan att det värsta fortfarande väntar.

Därför väljer vi, fru talman, att föreslå att riksdagen skickar ett nytt tillkännagivande om att regeringen snarast möjligt ska ta initiativ till en ny översyn. Vi anser inte att den översyn som har genomförts med anledning av det tidigare tillkännagivandet är tillräckligt gedigen. I en ny översyn bör

ingå en noggrann genomgång av för- och nackdelar med att tillfälligt förlänga den så kallade åttamånadersfristen.

Nu är inte frågan ännu avgjord i kammaren, fru talman, men när den avgjordes i civilutskottet föll initiativet eftersom regeringens två stödpartier valde att byta fot jämfört med i våras. Det är synd att ingen från vare sig Centerpartiet eller Liberalerna är anmäld till den här debatten. Det är två partier som tidigare har varit kända för att stötta företagande. Det hade varit intressant att veta vad som ligger bakom att man nu har ändrat sin position med 180 grader samtidigt som den ekonomiska krisen fortsätter att förvärras för bland annat handeln, hotellen och restaurangnäringen.

Med detta sagt, fru talman, yrkar jag bifall till Moderaternas, Sverigedemokraternas och Kristdemokraternas reservation nummer 2.

Anf. 40 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Den nya regleringen om revision innebär att det införs ett krav på att revisionsberättelsen för berörda företag ska innehålla ett uttalande om huruvida års- och koncernredovisningen är upprättad i överensstämmelse med de krav på formatet som följer av Esef-förordningen.

Det kan konstateras att det nya kravet på revision följer av EU-rätten och gäller inom hela EU. Det kan låta som en enkel åtgärd att alla nu ska använda samma format och att det också ska kontrolleras, men det är ganska avancerat att sätta sig in i detaljerna. Det är också i högsta grad anmärkningsvärt att regeringen lägger fram sitt lagförslag så sent som bara ett par månader före det tänkta ikraftträdandet, inte minst då det finns en uppenbar risk för att det nya revisionskravet ökar svårigheten för mindre aktörer, och troligen även medelstora sådana, att åta sig revisionsuppdrag från börsnoterade bolag.

Den nya regleringen kan därmed antas befästa en marknadskoncentration inom revisionsbranschen, som blir ännu större än vad den redan är i dag. Dessutom borde det behövas mer omfattande informationsinsatser än den sedvanliga information som berörda myndigheter lämnar på bland annat sina webbplatser. I dag är det svårt att hitta relevant information kring formatkraven.

Fru talman! När jag tidigare i veckan testade att söka efter "Efes" på verksamt.se och på Skatteverkets hemsida fick jag inga träffar alls. På Bolagsverkets egen hemsida fick jag åtminstone tre träffar, men ingen av dem gav någon vägledning gällande vad Esef egentligen innebär för ett bolag i Sverige och än mindre vad det eventuellt skulle innebära för den nya revisionsplikten.

Sökningar som "XHTML" och "XBRL" gav inte heller de några träffar på verksamt.se som ska vara länken mellan myndigheter som Bolagsverket, Skatteverket, Tillväxtverket, Arbetsförmedlingen och företag och svenskt näringsliv.

De bör finnas positiva effekter av ett enhetligt formkrav, men det behövs definitivt mer och bättre information riktad mot marknadens aktörer för att undvika onödiga problem. I dag finns i princip ingen information alls på berörda myndigheters hemsidor, och lagen börjar gälla redan den 1 januari, alltså om mindre än en månad.

Det är vår uppfattning att regeringen borde lägga fram konkreta förslag om hur man ska hantera det ökade behov av utbildnings- och informationsinsatser som den nya regleringen medför, och det är minst sagt brådskande.

Prot. 2020/21:45

2 december

Revision av det enhetliga elektroniska rapporteringsformatet

Det är också min uppfattning att regeringen ska återkomma med ett förslag som motverkar de negativa konsekvenser som den nya regleringen kan medföra när det gäller risken för marknadskoncentration i revisionsbranschen och svårigheterna för mindre revisionsbyråer att åta sig uppdrag.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag nämna den andra frågan i det här betänkandet: det personliga betalningsansvaret för bolagsföreträdare.

Vi anser att det i högsta grad är lämpligt att förlänga de i dag rådande tidsfristerna så att inte bolagsföreträdare tar förhastade beslut och försätter annars livskraftiga bolag i konkurs bara för att undvika personligt betalningsansvar. Tyvärr anser inte regeringen att det finns tillräckliga skäl för att ens införa en tillfällig förlängning av tidsfristerna. Vi beklagar att regeringen är så oförstående för företagets situation.

Jag vill med det yrka bifall till vår reservation 1.

Anf. 41 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Corona har medfört nya förutsättningar för oss alla. Saker som för bara ett år sedan var ganska långt borta är nu helt naturliga vardagssaker. Jag tänker på hur vi själva och vår arbetssituation har förändrats, från att vi varje vecka har tagit oss upp till Riksdagshuset, haft möten inom huset och även runt om i stan till att nu ha arbetsplatsen i hemmet. Zoom, Teams och Skype har blivit viktiga redskap för att vi ska klara av vår arbetssituation.

Jag hävdar dock att den förändring som vi har tvingats till är liten i jämförelse med den situation som de hårt arbetande företagare som finns i vårt avlånga land behöver hantera. De har över en natt fått möta en helt ny verklighet. De gamla sanningarna gäller inte längre, utan överlevnaden för deras företag, som de kanske har haft i årtionden, ligger i att förändra och göra på nya sätt för att kunderna ska kunna hitta tillbaka.

En del är väldigt bra på att se förändringarna, på att genomföra de åtgärder som behövs och på att ganska snabbt komma på fötter igen. Jag hävdar att många duktiga företagare, som inte vill annat än att rädda sitt företag för framtiden, gör allt i sin makt för att göra förändringarna, men det tar lite längre tid än man förväntar sig. Jag hävdar att varje företagare som vågar satsa, driva och utveckla men som även vågar göra förändringar i sådana här tider är guld värda för en nation som vår. De står för de viktiga företag som skapar arbetstillfällen, och de skapar i framtiden intäkterna till den välfärd som både du och jag vill ha.

Jag menar att vi som nation är skyldiga att underlätta för dem i denna omställningsprocess, att våga lita på deras förmåga och att våga göra avsteg för att låta dem få den tid som behövs, även om det kan medföra en större risk för staten. Det är en liten del i sammanhanget att ge företagare en förlängning av tidsfristen för att göra en andra kontrollbalansräkning.

Vi anser inte att tillkännagivandet är fullföljt i den meningen att regeringen har genomfört de åtgärder som riksdagen ansåg behövde genomföras. Man har varken gjort någon riktig utredning eller någon konsekvensbeskrivning eller vidtagit några åtgärder. Att följa utvecklingen är inte tillräckligt, utan ett förslag om förlängning bör läggas på riksdagens bord. Att försätta företagare i än större risk och att kanske försätta företag som över tid kan bli bärkraftiga i konkurs gynnar inte nationen, samhället eller välfärden.

Vi anser att tidsfristen för att göra en andra kontrollbalansräkning bör förlängas i denna tid. Regeringen bör återkomma med ett sådant förslag.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 42 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Denna debatt handlar om en EU-förordning som är bindande och direkt tillämplig i svensk lag. Då kan man undra varför vi är här och debatterar i dag. Men det har mina kollegor förtjänstfullt redogjort för i sina anföranden.

I enlighet med EU:s öppenhetsdirektiv gäller att vissa noterade företag ska upprätta års- och koncernredovisningar med hjälp av ett enhetligt elektroniskt rapporteringsformat. Skyldigheten gäller för aktiebolag och andra utgivare av värdepapper som är upptagna till handel på en reglerad marknad. Det enhetliga format som ska användas specificeras, som vi har hört tidigare, närmare i Europeiska kommissionens så kallade Esef-förordning.

Regeringen konstaterar att det i och med att den förordningen blir tillämplig följer av EU-rätten att företagets revisor ska uttala sig i revisionsberättelser om huruvida års- och koncernredovisningar är upprättade i överensstämmelse med det enhetliga elektroniska formatet. Det finns dock inget tydligt stöd i svensk lag för att revisorer ska ha en sådan skyldighet. Ett sådant stöd behöver därför, enligt regeringen, införas i bland annat aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar, där övriga bestämmelser om revisionsberättelsens innehåll finns.

Mot den bakgrunden föreslår nu regeringen lagändringar som innebär att revisionsberättelsen för berörda företag ska innehålla ett uttalande om huruvida årsredovisningen, och i förekommande fall koncernredovisningen, är upprättad i enlighet med förordningens krav. Regeringen anför att förslagen ska stärka investerarnas förtroende för de finansiella rapporter som ett företag upprättar i det enhetliga elektroniska formatet.

Det har inte väckts någon motion som går emot att riksdagen nu antar regeringens lagförslag. Därför vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 43 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Fru talman! Förutom huvudfrågan är det inbakat i propositionen att avsluta ett tillkännagivande, som Miljöpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet hela tiden har varit emot.

Jag har bara en fråga. I den reservation som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet lämnade in när civilutskottet i maj antog utskottsinitiativet för att dämpa de ekonomiska konsekvenserna av pandemin står det: ”Fortsatta, lämpliga åtgärder kommer också att behövas.”

Det har nu gått ett halvår sedan tillkännagivandet behandlades, och den ekonomiska krisen ser inte ut att ta slut i närtid. Därför är min fråga, fru talman: Vilka åtgärder för att minska konkurser, rekonstruktioner och likvidationer och därmed dämpa de ekonomiska effekterna av pandemin anser Emma Hult är lämpliga inom associationsrättens eller insolvensrättens område? Eller anser Emma Hult, som företrädare för ett av regeringspartierna, att reglerna i associationsrätten och insolvensrätten inte ska användas för att minska antalet konkurser på grund av pandemin?

Anf. 44 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Tack, David Josefsson, för frågan!

Vi anser att det förslag som ni framför, både tidigare i år och nu, inte innehåller de åtgärder som vi vill genomföra för att förändra lagstiftningen. Vi har också varit ganska tydliga med varför. Vi är rädda för vad som kommer att hända med de borgenärer som leds in i tron att bolagen har bättre likviditet än de har.

Jag tror, om jag ska vara helt ärlig, att regeringens insatser som budgetstöd och ekonomiskt stöd till företag runt om i vårt land är viktigare åtgärder än att skruva på tidsfristerna i lagstiftningen.

Anf. 45 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Fru talman! Det har framgått tydligt att ni inte tycker att våra förslag är bra, Emma Hult. Men jag uppfattade inte riktigt ett tydligt svar. Därför ställer jag frågan igen.

Har regeringspartierna några konkreta idéer när det gäller att använda associationsrättens eller insolvensrättens verktyg för att minimera antalet konkurser? Eller har man medvetet bestämt att associationsrätten och insolvensrätten inte ska användas för att dämpa de negativa ekonomiska konsekvenserna av pandemin?

Anf. 46 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Nej, vi har inte fattat något beslut om att inte göra förändringar i insolvens- eller associationsrätten. Ett sådant beslut är inte fattat.

Regeringen jobbar vidare med frågan. Det har man också varit tydlig med. Man har haft två möten med berörda aktörer, och man kommer givetvis att ta de diskussioner som uppkom där vidare. Vi är precis lika oroade som David Josefsson för den utveckling detta kan leda till.

De förslag som i dag ligger på bordet, det initiativ och den reservation som finns, är dock inget som vi väljer att stödja. Däremot är jag glad över de budgetsatsningar som regeringen väljer att göra för att stödja företagare så att de kan överleva. På så sätt stöder man också de borgenärer som har gått in med kapital för att hjälpa de företagen.

Anf. 47 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Det har varit intressant att lyssna. Återigen har föregående talare redogjort ganska väl för vad det handlar om. Huvudärendet gäller alltså om vi ska införa att ett utlåtande om man har använt en standard eller ej ska göras. Det gäller vissa, högst ett hundratal, noterade bolag. Revisorn ska uttala sig om huruvida de använder en standard som de allra flesta redan använder sig av. Det är ett tämligen okomplicerat ärende.

Att stärka investerarnas förtroende är en viktig poäng. I en marknads ekonomi gäller det trots allt att vi har förtroende för varandra. Det är positivt att EU går in och försöker skapa enhetliga regler som alla i hela unionen kan känna till. Det är en bra sak med EU.

Jag tror att investerare vill ha stabila förutsättningar. Sverige är ju välkänt i hela världen för att ge goda förutsättningar för investeringar. Det visar sig gång efter annan att svenska företag och utländska aktörer har förtroende för Sverige.

Jag vill uppmärksamma det faktum att själva införandet kan skjutas något på framtiden eftersom Finansinspektionen så sent som den 18 november skickade ut en förfrågan om remissvar beträffande huruvida detta skulle vara bra att införa nu. Det pågår nämligen diskussioner i EU om det för tillfället är rimligt att införa det här med hänsyn till pandemin. Regeringen menar dock även fortsättningsvis att det är lika bra att klubba den här lagen så att den finns på plats när det är dags.

I övrigt har jag inte särskilt mycket att tillägga i denna del.

När det gäller det personliga betalningsansvaret är det trots allt så som Emma Hult redogjorde för tidigare. Det här handlar inte bara om gäldenären, det vill säga den person som riskerar att få sitt företag försatt i konkurs. Utan det handlar också om dem som är borgenärer, det vill säga de som har lånat ut pengar till eller har fordringar – krav på pengar – på det företag som riskerar att gå i konkurs. Det gäller här att göra en avvägning mellan olika intressen, som i så många andra frågor vi har att behandla.

Jag är lite förvånad över den frenesi med vilken partierna på högerkanten driver frågan om att det ska vara lättare för gäldenärerna att komma undan ansvar för sina skulder. Det är faktiskt detta de säger. Det här kan få konsekvenser så att betalningssystemet börjar halta. Det kan få konsekvensen att man inte tar lån, utan i stället ska man börja förskottsbeta investeringar. Kopplar man det till god investeringsmiljö vore det här högst destruktivt.

Frågan är alltså inte så enkel att det bara handlar om den enes risk för konkurs och att alla andra är lyckliga. Om den ene går i konkurs och de andra inte får ut sina fordringar riskerar även de att gå i konkurs. Därför måste man med försiktighet tillämpa regelförändringar som dessa.

Anf. 48 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Fru talman! Precis som Ola Möller nämner handlar detta om en balans mellan olika intressen. I förra veckan skrev Marie Karlsson Tuula, professor i civilrätt med inriktning mot insolvensrätt, och Rolf Åbjörnsson, advokat och specialist på insolvensrätt, en debattartikel i Dagens Juridik. De varnade för att Sverige står inför en kommande konkursvåg och efterfrågade regeländringar från oss beslutsfattare. Skribenterna poängterade att i flera länder, såsom Tyskland, Spanien, Storbritannien, USA och Australien, har olika åtgärder inom insolvenslagstiftningen vidtagits för att dämpa konsekvenserna av pandemin. Man har alltså gjort ombalanseringar på grund av den händelse som pandemin utgör. Även vårt grannland Finland har med precis samma resonemang gjort genomgripande förändringar i insolvensrätten för att minska antalet konkurser.

Fru talman! Min fråga till Ola Möller är därför: Varför har Socialdemokraterna i Sverige till skillnad från exempelvis partibröder och partisystrar i Finland valt att inte göra några som helst ändringar i associations- eller insolvensrätten för att mildra och dämpa konsekvenserna av pandemin för Sveriges företag?

Anf. 49 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! David Josefsson menar att Sveriges regering inte har gjort några insatser på det här området, och det är möjligen rätt. Men man har gjort många andra insatser: omställningsstöd, permitteringslöner, hyresrabatter, uppskov med skattebetalningar och så vidare. Vad Sveriges re-

gering har gjort är att ha skjutit till pengar, och det är pengar som behövs när man driver ett företag, inte regelförändringar. Då kan också fler företag överleva.

Vi kan ju se att antalet konkurser till dags dato är färre än vad de var föregående år – möjligtvis med regionala skillnader, som David Josefsson lyfte upp. Men det innebär att konkurserna i så fall i andra delar av landet har minskat väsentligt jämfört med samma period förra året. Därför måste det vara det nationella perspektivet som regeringen tar hänsyn till.

Sveriges regering har alltså gjort stora insatser för att hjälpa Sveriges företag. Regeringen måste också se till verkligheten. Har fler första kontrollbalansräkningar upprättats än vad som brukar göras? Svaret på frågan är nej. Om vi skulle se en lavinartad ökning av upprättande av första kontrollbalansräkning och kontrollstämma kan vi såklart komma tillbaka och agera. Där kan vi ha en dialog, vilket vi ju har haft om mycket annat när vi har hanterat situationen med pandemin. Det här är alltså inget som är uteslutet. Men om det inte finns indikationer på att fler kontrollbalansräkningar upprättas finns det ingen anledning att ändra reglerna, och då är det pengarna som spelar roll.

Anf. 50 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Fru talman! Tack, Ola Möller, för svaret! Det var visserligen ordrikt, men jag vet inte om jag fick några konkreta svar på min fråga.

Min följdfråga blir därför samma som jag ställde till Emma Hult: Finns det några konkreta idéer hos regeringspartierna vad gäller att använda associationsrättens eller insolvensrättens verktyg för att minimera antalet konkurser? Eller har man i detta läge medvetet bestämt att associationsrätten och insolvensrätten inte ska användas för att dämpa de negativa ekonomiska konsekvenserna av den pågående pandemin?

Anf. 51 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Regeringen utvärderar givetvis löpande all lagstiftning som ligger till grund för hur vi hanterar pandemin och allt annat i samhället. Man ser även bland annat att riskerna för att detta utnyttjas av kriminella skulle kunna öka väsentligt. Bolagsverket, Kronofogdemyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Revisorsinspektionen och Skatteverket har uttryckt oro för att kriminella ska använda detta.

Det här rimmar väldigt illa, David Josefsson, med Moderaternas argumentation i justitieutskottet om att man ska ta till hårdare krav och skärpa lagstiftningen. Det ska vara tuffhet som gäller. I civilutskottet säger ju Moderaterna att vi ska öppna dörrarna så att det blir lättare för kriminella att utnyttja aktiebolagsformen.

Det kanske är så, David Josefsson, att det skiljer sig åt beroende på vem som drabbas. Det ena drabbar förortskidsen. Det andra drabbar dem i vita skjortor som begår brott via det ekonomiska systemet. Det är kanske därför som Moderaterna inte är lika nogräknade med att se till att lagstiftningen skyddar alla parter i den här frågan. Borgenärernas skydd och samhällets skydd är oerhört viktigt i detta.

En av fyra konkurser misstänks vara bedräglig. Byggmarknadskommissionen hade ett utmärkt seminarium härförliden. Det finns på Youtube för David Josefsson att titta på. Där belyser man hur konkurserna utnyttjas i byggsektorn, ett ämne som vi i civilutskottet ofta diskuterar.

Man kan inte ta bort lagar utan att det får konsekvenser. Jag tycker att Moderaterna borde vara konsekventa när de går på kriminella, så att de inte bara ger sig på förortskidsen.

(Applåder)

Anf. 52 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Det värsta som finns är väl politiker som fattar beslut som andra ska leva upp till om saker som de själva varken förstår eller kan förklara.

Kritiken mot revisionen av det enhetliga elektroniska rapporteringsformatet är just att det inte är helt lätt att förstå och sätta sig in i, inte ens för ett revisionsbolag. Som jag tidigare tog upp i mitt anförande finns det ingen eller mycket lite vägledning hos de statliga myndigheterna. Snart börjar lagen gälla, och då måste aktiebolagen göra rätt för sig och revisorerna veta precis vad de ska titta efter. Revisorn måste ju veta vilken standard som gäller och vad den innebär.

Jag vill ta tillfället i akt och fråga den socialdemokratiska företrädaren här om han kort kan redogöra för de tre grundläggande krav i Esef som revisionen nu ska kontrollera. Vad innebär dessa krav rent konkret för företagen? Hur bör revisionen handskas med detta för att se hur dessa är uppfyllda?

Anf. 53 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Jag kan informera Mikael Eskilandersson om att jag inte är revisor. Därför har jag inte gått in i frågan på djupet. Man kan tycka att en lagstiftare ska göra det och kunna varje detalj i en revisionsstandard. Men jag har fullt förtroende för att de som sitter i EU och tar fram en sådan standard har full koll på vad detta handlar om. Eftersom en revisionsbyrå som redan i dag hanterar börsnoterade företag har koll på dessa frågor och det är den som ska avge ett utlåtande om standarden har följts eller ej behöver inte jag kunna varenada detalj, utan det är revisionen som ska kunna dem.

Det är också intressant att Mikael Eskilandersson i sitt anförande refererade till verksamhet.se. Det är en sida som är till för den som har startat ett företag eller som behöver lite guidning i hur man driver sitt företag. Det gäller vissa börsnoterade företag. Jag tror inte att Scania, Volvo eller Ericsson hänger på verksamhet.se. Tror Mikael Eskilandersson att Volvo inte vet vad det är de ska redovisa? Jag har fullt förtroende för att Sveriges börsnoterade företag klarar av detta.

Likaså har jag fullt förtroende för att de revisionsbyråer som åtar sig dessa uppdrag har betydligt bättre koll än vad jag har på de enstaka detaljerna. Det kan inte vara så att lagstiftaren ska vara profession och professionen ska vara lagstiftare. Det finns en anledning till att vi separerar dem. Det finns också myndigheter som tolkar lagstiftningen och sätter de standarder som ska gälla.

Anf. 54 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Om Ola Möller hade lyssnat på mitt anförande hade han också hört att jag har tittat på andra sidor, till exempel Skatteverket och Bolagsverket. Man kan tycka att någon sida borde informera om vad Esef egentligen innebär och vad det nya kravet innebär, särskilt med tanke på

hur kort tid det är innan det ska införas. Jag tycker att vi som lagstiftare har viss skyldighet att sätta oss in i det vi faktiskt beslutar om, och det är inte så krångligt att sätta sig in i överskådligt – jag har själv klarat av att göra det.

Det är fråga om att redovisningar ska uppfylla XHTML-format. Om man använder IFRS, som är det internationella sättet att hantera redovisningar, ska det kompletteras med vad som kallas XBRL-taggar – något som EU snarare har tagit fasta på. Man kan undra varför inte det internationella IFRS räcker, men det är lite på detaljnivå. Att EU vet vad det handlar om hjälper kanske inte direkt våra företag, och det behöver inte vara ett jättestort företag som drabbas av Esef-förordningen eftersom det räcker med att företaget ska börsnoteras. Det finns små företag som är börsnoterade i dag i Sverige.

Att hävda att det bara är de stora företagen som drabbas är väl att göra det lite väl enkelt för sig. Revisorerna hade nog behövt lite mer vägledning än de får av de myndigheter som i dag ska vägleda dem och som i dag borde ha bättre information på sina sidor. Det är dåligt av regeringen att inte se till att det finns mer konkret fungerande information för de företag som faktiskt funderar på en börsnotering.

Anf. 55 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! När en lagstiftning är antagen tar myndigheterna den till sig och lägger upp den information som behövs. Formatet används i mångt och mycket redan, och de revisionsbyråer som är inne i det kan det.

Det är intressant med Mikael EskilanderSSons vurm för alla de små revisionsbyråerna. Om Mikael EskilanderSSon verkligen hade velat hjälpa Sveriges revisionsbransch kanske Mikael EskilanderSSon skulle föreslå att vi återinför revisionsplikten för små företag.

Det finns 1,2 miljoner företag i Sverige. Majoriteten av alla dem har ingen revisionsplikt. Mikael EskilanderSSon har inte lyft ett finger för att hjälpa revisionsbranschen att få mer arbete att revidera. De som har gjort det är bland annat Vänsterpartiet, Anders Hansson från Moderaterna och Niels Paarup-Petersen från Centerpartiet. De har väckt motioner om att öka möjligheten för små revisionsbyråer att arbeta.

Mikael EskilanderSSons vurm för att Sveriges revisionsbyråmarknad nu ska fungera väl är påklistrad. I stället handlar det om storfinansens villkor. Det handlar om börsbolagens villkor. Ge inte dem mer börda. Den argumentationen har vi hört när det gäller hållbarhetsredovisningarna, som jag inte heller har hundraprocentig detaljkoll på. Men jag har full koll på att när storfinansens behöver hjälp står Sverigedemokraterna redo och frågar vad de kan göra. Det ser vi också när det gäller vinster i välfärden och så vidare. Sverigedemokraterna ställer sig i givakt när storfinansens kommer. Det är vad detta handlar om, inte detaljerna i ett EU-regelverk.

Anf. 56 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Jag tycker att vi ska återgå till företrädaransvaret och tidsfristen för att upprätta en andra kontrollbalansräkning.

Det är riktigt att man ska fundera över vem som vinner och vem som förlorar på en förlängning av en tidsfrist. Jag hävdar att alla vinner utifrån att de som är borgenärer, leverantörer till dessa bolag, får en möjlighet att få tillbaka sina pengar. Säkerligen är det bolag som är på obestånd redan

skyldigt leverantören rätt mycket pengar. Det betyder att bolagen får lite längre tid på sig att komma på fötter igen och att leverantören faktiskt kan få sina pengar.

Det största problemet för de allra flesta leverantörer är när de har en konstaterad förlust, det vill säga en förlust som de måste skriva av från sin bokföring. Det betyder att de i sin tur måste upprätta en kontrollbalansräkning. Jag tror att det finns en missuppfattning att det är andra kontrollbalansräkningen som avgör vem som får ett personligt betalningsansvar. Det är tyvärr inte så, utan du måste upprätta den första kontrollbalansräkningen och den andra kontrollbalansräkningen. Det betyder att det inte spelar någon roll om tidsfristen förlängs två, tre, fyra eller fem månader eftersom det personliga ansvaret blir likadant alldeles oavsett när tidsfristen kommer.

Jag tror att regeringen och samarbetspartierna har gjort en missvisning, och jag tror att man kan rädda många företag från konkurs om man ger dem lite mer tid att hämta upp. Givetvis måste man se att det finns en bärkraft, men om man förlänger tiden två månader till tror jag att många av borgenärerna och leverantörerna skulle bli glada om det vänder till plus i stället för att de faktiskt måste ta smällen i sina bokföringar.

Anf. 57 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Larry Söder för ett balanserat och bra inlägg.

Jag förstår Larry Söders oro och kan i mycket hålla med om den. Om det hade varit så att antalet först upprättade kontrollbalansräkningar hade ökat hade regeringen och jag sett att det är ett reellt problem, men det är det inte eftersom de inte har ökat. Konkurserna är färre.

En annan spär som är rent finanspolitisk – egentligen penningpolitisk, och det kan vi dividera om – är att möjligheterna att ta upp lån har förbättrats väsentligt för små och medelstora företag tack vare den garanti på 100 miljarder som staten har ställt ut till bankerna. Det innebär att om jag som företagare har problemet att min borgenär riskerar att inte få betalt kan jag gå till banken och få en bra prövning av mitt företag. Är det livskraftigt eller inte? Om det är livskraftigt kommer banken givetvis att säga att det är klart att man ställer ut ett lån eftersom det kommer att återbetalas. Då har frågan lösts utan att dammluckorna öppnats för ökad kriminalitet eller ökad riskuppbyggnad i systemet.

Man kan angripa frågorna på olika sätt. Det är möjligt att det behövs en förändring även här. Men då kan vi titta på detta löpande.

Jag känner inte att vi behöver vidta alla åtgärder på en och samma gång, utan man ska vidta rätt åtgärd vid rätt tillfälle. Denna åtgärd är inte den just nu mest behövliga eftersom regeringen har skjutit till pengar, och det är pengar som behövs för att driva företag.

Anf. 58 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Att inte antalet första kontrollbalansräkningar har ökat kan bero på att det finns de som faktiskt inte har upprättat en kontrollbalansräkning. Då faller det personliga betalningsansvaret på dem om de är oakt samma. Det ska det göra.

Men om man gör vad som står föreskrivet i lagen men sedan inte får längre tid på sig att hantera bolaget och upprätta en andra kontrollbalansräkning där det syns att bolaget är i balans igen är det inte ett argument för att inte ge en tidsförlängning. Du har gjort ditt koncept; du har upprättat första kontrollbalansräkningen. Då borde staten ge företagaren lite längre tid.

Sedan var det frågan om garantierna till bankerna för lån till småföretag. Fråga bankerna hur mycket de används för småföretagen. Jag tror att många småföretagare får samma svar från banken som jag fick när jag gick dit och frågade om mitt bolag, nämligen att det är så krångligt, att det är bättre att ge en högre checkräkning. Det är mycket enklare. Titta på antalet små bolag som har fått högre checkräkning i stället för att få del av garantin som bankerna har fått.

Jag är övertygad om att det var en felsatsning. Satsningen är tyvärr gjord på så sätt att småföretagen inte kan använda den. Men det är egentligen en helt annan diskussion. Detta är vällovligt, men tyvärr funkar det inte.

Jag är orolig för att vi försätter bolag i konkurs, bolag som faktiskt skulle kunna vara livskraftiga om tre, fyra, fem eller sex år. Det är därför jag vill ha en förlängning. Det är inte för att skurkarna ska kunna sko sig. Jag tror att det är ganska många som ger upp. Har du ett bolag som konkar startar du inte ett annat, för du har en tyngd med dig rent ekonomiskt. Det betyder att vi förlorar den företagaren för ganska lång tid framöver. Jag vädjar till er att titta på detta igen, för jag tror att det är en väg framåt för att kunna få fler företagare att våga satsa och driva.

Anf. 59 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Larry Söder för det engagemang han visar i frågan. Jag tycker att det är som han säger – givetvis ska vi försöka göra vad vi kan för att hjälpa de företag som har problem. Till exempel är omställningsstödet en tydlig insats för att hjälpa företag att överbygga detta.

Detta med bankerna är som sagt en annan diskussion. Men där ligger nog problemet snarare hos banksektorn och deras bedömningar i frågan än hos staten. Då kan man diskutera om man skulle gå förbi affärsbankerna och inte använda deras kreditprövningsmekanismer. Men då är vi inne på en väldigt djup finanspolitisk diskussion som vi väl får lämna därhän just nu.

Jag känner så här: Om vi så här långt hade sett en väsentlig ökning av förstakontrollbalansräkningarna och en väsentlig ökning av konkurserna hade jag delat Larry Söders vilja att göra förändringar i associationsrätten. Men när vi nu inte ser detta tycker jag inte att vi ska öppna dammluckorna för mycket för de kriminella. Avvägningen för min och regeringens del är att riskerna just nu är väsentligt mycket större än möjligheterna.

Jag delar inte heller bilden att en konkurs i alla lägen innebär att man inte kan fortsätta driva företag. För det första har vi i den här kammaren sänkt insatsen, aktiekapitalet. Det är inte så att skulderna behöver vara jättestora för att man ska gå i konkurs. För det andra har jag många gånger pratat med företagare som ser det som en fördel att kunna gå i konkurs och att ha haft konkurser, för det visar på att man är intresserad av att satsa. Man vågar – det finns en fighting spirit.

Alla konkurser är inte alltid dåliga. Det är oerhört svårt att skilja mellan vilka konkurser som är rätt och vilka som är fel, men vi måste vara överens om att det finns konkurser som ska ske. Risker är att vi genom en massa förändringar här gör att de inte sker.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 14 Förlängning av de tillfälliga åtgärderna för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor

Civilutskottets betänkande 2020/21:CU5

Förlängning av de tillfälliga åtgärderna för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor (prop. 2020/21:41) föredrogs.

Anf. 60 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! I våras befann sig Sverige i ett exceptionellt läge. En global pandemi drog snabbt fram över världen och omöjliggjorde folksamlingar. Det gjorde också att aktieägare och medlemmar i ekonomiska föreningar riskerade att inte kunna utöva sina rättigheter i de bolag eller föreningar där de var ägare eller medlemmar. Regeringen tog därför snabbt fram temporära ändringar i lagstiftningen för att möjliggöra helt digitala stämmor och årsmöten samt stämmor och årsmöten med endast poströstning. Det var nödvändiga förändringar. De förlängningar som vi nu har att besluta om är också nödvändiga, eftersom pandemin ser ut att bli långvarig.

Men jag menar, fru talman, att frågan handlar om något större än att bara förlänga en tillfällig lagstiftning. Till att börja med har den nuvarande tillfälliga lagstiftningen fått viss kritik. Det gäller bland annat möjligheten att genomföra stämmor med endast poströstning. Det är något som riskerar att kringskära medlemmars och aktieägares rättigheter, även om detta till viss del har kompenseras genom ytterligare bestämmelser om minoritetsskydd. Detta är i sig ett skäl att göra en mer genomgripande utredning om lagstiftningen.

Men det finns också i frågan ett bredare perspektiv som inte ska glömmas bort, nämligen att digitala stämmor också har många fördelar och kan vara ett sätt att stärka ägar- eller medlemsdemokratin, samtidigt som man sparar tid, pengar och miljö på att minimera resor och inte behöva ses i stora konferenslokaler.

Jag har under de senaste månaderna varit i kontakt med företrädare för en rad bolag och föreningar som genomfört digitala stämmor, och jag har hört deras inspel. Jag har också varit i kontakt med entreprenörer som tagit fram produkter som på olika sätt stöder genomförandet av digitala årsmöten och stämmor. Nästan samtliga av dem jag varit i kontakt med konstaterar att digitala stämmor, eller åtminstone digitalt deltagande på stämmor, är här för att stanna. Men man säger också att det finns vissa problemställningar som inte fångats upp i den temporära lagstiftningen. Det handlar om det jag nämnde om poströstning, men det handlar också exempelvis om hur man på ett säkert sätt kan identifiera utländska ägare och medlem-

Prot. 2020/21:45

2 december

Revision av det enhetliga elektroniska rapporteringsformatet

Förlängning av de tillfälliga åtgärderna för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor

*Förlängning av de
tillfälliga åtgärderna
för att underlätta
genomförandet av
bolags- och förenings-
stämmor*

mar som inte har svenskt bank-id och om hur man säkerställer att endast behöriga kan ta del av förhandlingarna om det är reglerat så i stadgar.

Fru talman! Lagstiftningen möjliggjorde så kallade hybridstämmor redan före de tillfälliga ändringarna. Nackdelen med hybridstämmor är att bolaget eller föreningen då alltid måste ha beredskap för att ägare eller medlemmar kan vilja dyka upp fysiskt på stämman. Därför borde också möjligheten finnas att genomföra helt digitala stämmor.

Det är viktigt att påpeka, fru talman, att det handlar om möjligheter och frivillighet. De bolag eller föreningar som vill ses fysiskt när läget så tillåter ska givetvis få göra det. Men de som vill fortsätta att ses digitalt ska också ges möjlighet att göra det. Hur man ser på fysiska stämmor och årsmöten har visat sig skilja sig åt.

Jag tar mig friheten att dra två anekdotiska historier. När jag diskuterade frågan om digitala stämmor förra veckan fick jag höra om en bostadsrättsförening i Göteborg som provat digitalt årsmöte i våras men konstaterat att ett fysiskt årsmöte var att föredra, eftersom man faktiskt också fick träffa sina grannar. Jag har också fått berättat för mig om en bostadsrättsförening i Stockholm som genomfört ett digitalt årsmöte och konstaterat att det fungerade alldeles utmärkt. Som en medlem berättade: Det gick mycket snabbare, och man slapp vara social med grannarna efteråt. Man kan bara föreställa sig hurdan stämningen är i den trappuppgången, fru talman.

Skämt åsido – det finns bostadsrättsföreningar som redan skrivit in i stadgarna att årsmötena alltid ska ske i form av hybridstämmor, eftersom det handlar om semesterboenden med medlemmar spridda över hela landet. Intresseorganisationen Aktiespararna lyfte redan innan pandemin bröt ut fram digitala stämmor som ett sätt att möjliggöra för små aktieägare att engagera sig i de bolag där de är ägare. Det är helt enkelt ett sätt att stärka äganderätten men också möjligheten att utöva ägaransvar. Digitala stämmor är inte någon science fiction. De lagliga möjligheterna har funnits i flera år i bland annat USA och vårt grannland Danmark.

Pandemin har trots alla sina hemskheter också fört med sig en del positiva förändringar. Ökad digitalisering, däribland digitalisering av årsmöten och bolagsstämmor, ser ut att vara en av de förändringarna. Därför är det också nödvändigt att redan nu se över lagstiftningen och permanent möjliggöra digitala stämmor.

Fru talman! Med det sagt yrkar jag bifall till Moderaternas, Kristdemokraternas och Liberalernas reservation.

Anf. 61 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! Pandemin har inneburit att vi alla har behövt ställa om för att samhället ska kunna fungera samtidigt som vi håller smittspridningen nere. Många har till exempel fått vänja sig vid digitala lösningar för möten. Till och med utskottsmötena här i riksdagen sker nu digitalt. Redan före pandemin hade mycket gått över till det digitala samhället. Vi kan deklarerera, ställa av och på bilen och legitimera oss vid olika köp och tecknande av avtal via mobilen.

Vi i Liberalerna är positiva till att regeringen nu för att underlätta genomförandet av bolagsstämmor och föreningsstämmor föreslår en förlängning fram till utgången av 2021 av det tillfälliga undantaget. Just ordet ”underlätta” är det viktiga för oss här. Vi tycker att vi ska dra lärdomar av

pandemin: Vad är det som har kunnat underlätta livet för många? Vad är det som vi kan ta med oss in i framtiden och som kan fortsätta att underlätta livet för företag och privatpersoner? Därför tycker vi också att det här borde kunna bli permanent. Självklart bör de förändringar som gjorts och de lärdomar som vi har dragit av de tillfälliga reglerna bakas in i de permanenta lösningarna.

Fru talman! Vi har full förståelse för att regeringens arbete med anledning av pandemin är intensivt, men det borde finnas möjlighet att även jobba långsiktigt och ta fram förslag på hur man kan permanenta dessa underlättanden i stället för att riskera att vid samma tid nästa år behöva förlänga det tillfälliga undantaget igen.

Jag yrkar därför bifall till vår gemensamma reservation med M och KD.

Anf. 62 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Vi befinner oss fortfarande mitt i en mycket allvarlig pandemi, och hur utvecklingen av covid-19 kommer att se ut är det ingen som vet.

Därför föreslår regeringen nu en förlängning av den tillfälliga lag som möjliggör undantag för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor. Lagen syftar till att underlätta genomförandet av stämmor på ett sådant sätt att risken för spridning av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 minimeras.

Förslaget innebär att lagen som vi röstade igenom tidigare i år ska fortsätta gälla också under nästa år, 2021. Det tycker vi i civilutskottet är bra, och därför ställer vi oss eniga bakom förslaget.

Den tillfälliga lag som vi nu ska förlänga på grund av pandemin innebär bland annat att bolags- och föreningsstämmor kan hållas helt utan fysiskt deltagande. Det kan i den digitala omställning som just nu sker kännas som ett naturligt steg. Vi får dock inte glömma bort att vi måste se till att alla som är röstberättigade också kan rösta. Vi har i utskottet tagit del av uppgifter om att så inte alltid har skett under det gångna året.

Bestämmelserna innebär att en stämma kan hållas antingen genom elektronisk uppkoppling i kombination med poströstning eller genom att man deltar endast genom poströstning. Det, däremot, kan kännas ganska långt från den digitala värld som just nu växer fram.

Jag är övertygad om att vi kommer att få se en utveckling av hur bolags- och föreningsstämmor genomförs i framtiden. Det kommer troligtvis att ske helt digitalt, i alla fall ibland. I sak är jag för det, men det måste ske på ett sådant sätt att alla röstberättigade också har möjlighet att rösta.

Nu, mitt i ett oerhört kritiskt läge av pandemin, är dock inte tiden att kräva att regeringen ska prioritera ett utredningsarbete för att permanenta den här lagstiftningen.

Anf. 63 OLA MÖLLER (S):

Herr talman! Jag tycker att det är en fördel att komma långt bak i debatten. Mina kollegor föredrar alltid väl vad ärendena handlar om, så jag behöver inte dra alltihop.

Jag kan dock instämma i det som Emma Hult säger om att var sak har sin tid. Vi är som sagt mitt uppe i en pandemi. Vi förlänger denna lagstiftning så att den gäller under hela 2021, och skulle vi hamna i ett läge där vi

Prot. 2020/21:45
2 december

*Förlängning av de
tillfälliga åtgärderna
för att underlätta
genomförandet av
bolags- och förenings-
stämmor*

ser att vi behöver förlänga den ytterligare – eller permanenta den – finns det gott om tid att göra det.

Det jag hänger upp mig på i detta är skrivningen ”skyndsamt”. Det står i tillkännagivandet att utredningen ska göras skyndsamt. Men det är inte läge att mitt i en pandemi börja utreda just det här, för så bråttom är det inte.

Däremot är det något annat som är bråttom, och det är de åtgärder som vi införde för bostadsrättsföreningarna – bland annat ett skydd mot sådant som att bostadsrättsföreningarnas styrelsemöten blir kapade eller att inte alla kan delta. Vi införde ett minoritetsskydd så sent som senast vi hade debatt här, och det kommer att få effekt. Nu kan man gå till Bolagsverket och få hjälp med granskning av besluten. Det tror jag är viktigt.

Givetvis ska det finnas skydd för bostadsrättsföreningarna och dem som bor där, så frågan om poströstning i de sammanhangen måste redas ut. Men sammantaget är regeringens bedömning att det inte finns så allvarliga brister att man inte kan förlänga detta under nästa år.

Anf. 64 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till förslaget om en förlängning av de tillfälliga åtgärderna för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor.

Under rådande omständigheter är detta bra åtgärder för att underlätta för alla föreningar och bolag. Vi står definitivt bakom dem som tillfälliga åtgärder. Innan man permanentar dessa regler är det dock viktigt att man utvärderar hur detta har fungerat och alla eventuella problem som har uppstått. Här menar vi att regeringen inte ska förhastiga sig utan göra en grundlig utvärdering när pandemin klingar av, förhoppningsvis inom kort.

Den följdmotion som finns har vi valt att inte stödja, då förslagen och deras konsekvenser först måste undersökas noga. Det verkar i dag finnas problem i föreningar som kan kvarstå på grund av att årsstämman har begränsade möjligheter att ställa styrelsen till svars. Att ställa någon till svars via ett digitalt möte, som kanske dessutom kompletteras med poströster från medlemmar utan större insyn, är givetvis betydligt svårare än att göra det på ett vanligt fysiskt möte där alla får ta del av vad som sägs på lika villkor.

Följdmotionen vill utreda hur poströstning ska genomföras för att nå en permanent lösning. Jag är tveksam till om poströstning alls ska användas om inte synnerliga skäl föreligger, vilket man kan säga att de gör just nu.

Totalt sett tycker jag att digitala stämmor behöver utredas och utvärderas så att vi när vi fattar ett beslut gör det utifrån välgrundade fakta.

Vi ser också ett behov av att eventuellt utöka regelverket med möjligheter för medlemmar och aktieägare att kräva ett fysiskt möte med stöd av en minoritet. Därför väljer vi att inte binda oss vid ett beslut om att lagen ska permanentas redan i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 18.)

Civilutskottets betänkande 2020/21:CU1
Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande
samt konsumentpolitik (prop. 2020/21:1 delvis)
föredrogs.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Anf. 65 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Herr talman! Vi ser nu att smittspridningen i Sverige tar fart igen. Det är en prövande tid, detta år, för många i Sverige och i världen. Det är prövande rent mänskligt genom den oro som många upplever och den sorg som många vars nära och kära drabbats upplever som ett resultat av den pandemi som vi befinner oss i. Det gäller medarbetarna i vården, som sliter hårt. Det gäller företagare som nu kanske ser sitt livsverk gå om intet. Vi kommer förmodligen att få leva med effekterna av denna pandemi under lång tid framöver.

I det läget, herr talman, debatterar vi i dag en budget som inte tar höjd för den andra våg som Sverige just nu befinner sig i. Det är en budget som fokuserar på återstart av ekonomin i stället för de nödvändiga krisåtgärder som Sverige så väl behöver för att rädda jobb och företag här och nu.

Sverige stod inför en lång rad samhällsproblem redan före coronakrisen, och de problemen finns ju kvar också efter krisen. Det gäller behovet av att pressa tillbaka kriminaliteten, som sprider ut sig i Sverige. Det handlar inte minst om att knäcka arbetslösheten.

Men vi ser också en långvarig och omfattande bostadsbrist, som har gått över i en bostadskris. Denna kris drabbar stora grupper i vårt samhälle, som unga och nyanlända – grupper som har svårt att ta sig in på bostadsmarknaden första gången. Den drabbar företag och vår tillväxt. Man har svårt att rekrytera kompetens, för kompetensen har ingenstans att bo. Den drabbar människor som av olika anledningar behöver ett flexibelt boende för att på så sätt få möjlighet att ta sig genom olika faser i livet. Man kanske inte har råd att köpa sitt boende – då måste vi ha en fungerande hyresmarknad som möter detta.

Närmare 80 procent av Sveriges kommuner uppger att det råder bostadsbrist i deras kommun. Från moderat sida menar vi därför att det nu är hög tid att ändra den politik som vi sett under alltför lång tid i Sverige och som uppenbarligen, bevisligen, inte har fungerat.

Vi behöver en politik för fler bostäder i Sverige. Våra byggkostnader tillhör Europas högsta. Det måste bli enklare och billigare att bygga i Sverige. Vi behöver förenkla alla de många krångliga regelverk som har kommit till i all välmening men som sammantaget, staplade på varandra, innebär ett oöverstigligt hinder för att bygga fler bostäder och flexibla bostäder som människor har råd med.

Vi ser att tillståndsprocesserna är på tok för långa. Det är inte rättsäkert när jag som privatperson inte vet hur lång tid en viss tillståndsprocess ska ta. Jag var inne och kollade på Lantmäteriet, för att bara nämna ett exempel. För fastighetsreglering räknar man med i genomsnitt 13 månaders handläggningstid. För klyvning av fastighet är handläggningstiden 18 månader.

Är detta skäligt? Jag menar att det inte är det. Jag menar att vi har ett ansvar att dels förenkla regelverken så att det blir transparent och tydligt vad som gäller, dels säkerställa att vi stärker äganderätten i Sverige så att det blir tydligt vad jag kan förvänta mig när jag ansöker om ett tillstånd, till exempel.

Från moderat sida menar vi att vi måste införa tillståndsgarantier, eller tjänstegarantier. Staten måste hålla vad man lovar. Man ska på förhand ange en konkret tidsgräns för hur lång tid en tillståndprocess får ta. Håller inte myndigheten vad den lovar ska det automatiskt bli ett bifall till den sökande, eller så tas ansökningsavgiften bort. Det är inte rimligt att det tar så pass lång tid.

Vi ser också att vi behöver öka tillgången till byggbar mark. Vi har väldigt mycket mark i Sverige. Sverige är ett fantastiskt land och ett vidsträckt land. Större delen av vårt land är inte bebyggt. Vi ser att vi behöver reformera strandskyddet. Vi vill avskaffa det generella strandskyddet i Sverige och låta kommuner peka ut områden där man vill att strandskydd fortsatt ska gälla.

Ett annat exempel är naturreservat. Från moderat sida skulle vi vilja tidsbegränsa naturreservat. Jag är en stor och kär naturvän och älskar att vara ute i naturen, och jag brinner för detta. Det handlar nämligen om att vi ska säkerställa att vi håller efter och tar hand om de skyddsvärda områden vi har. Vi tror att en tidsgräns gör att man helt enkelt får press på sig att följa upp och säkerställa att man håller efter dessa områden.

Några ord om vad regeringen vill göra. Det verkar som att politiken kretsar kring subventioner. I stället för att lösa de underliggande, reella problemen vill man kasta pengar på dem och tror att de på så sätt ska lösa sig av sig själva. Vi vet att det uppenbarligen inte är så.

Över 4 miljarder kronor vill man lägga på subventioner. De är ineffektiva och kostsamma och går till projekt som i de flesta fall skulle ha genomförts ändå. Det är alltså pengar i sjön, mer eller mindre. Vad motsvarar då detta? Det är stora summor pengar. Det motsvarar nära 8 000 poliser, 27 000 förskoleplatser eller 127 000 förlossningar, bara för att ge er några exempel och en känsla för vad dessa pengar innebär och vad vi skulle kunna göra för att möta Sveriges problem.

För mig och Moderaterna är valet enkelt. Vi vill ha effektiva politiska lösningar som åtgärdar det underliggande problemet. Det handlar om förenklingar, om kortare handläggningstider och om att ge var och en mer makt att bestämma över sitt eget liv och sin egendom.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 66 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Herr talman! När man lyssnar på Josefin Malmqvists anförande hör man en del väldigt viktiga saker som jag vill ha lite klargöranden kring. Josefin säger att det är svårt att rekrytera kompetens, för kompetensen har ingenstans att bo. Hon säger att vi har den största byggkostnaden i hela Europa och att vi måste bygga bostäder som människor har råd med.

När jag läser Moderaternas budget verkar det som att bostadspolitikerna inte har någon plats där. Det finns inga som helst förslag som ska möta bostadsbristen och de utmaningar som Josefin har målat upp.

I ett läge med stor brist på bostäder och där det som byggs ofta blir dyrt väljer Moderaterna att 2021 minska och 2022 helt och hållet avskaffa

investeringsstödet till nyproducerade och rimligt prissatta hyresrätter. De fortsätter att upprepa att stödet inte gör skillnad.

Jag förstår inte riktigt hur man kan tänka så. Det går alltid att förändra ett stöd och göra det bättre. Men hur tänker ni när ni vill avveckla det helt? Vilka åtgärder tänker ni vidta för att öka byggandet av hyresrätter som folk har råd med, som Josefin nämnde? Ska marknaden lösa problemet? Tycker Moderaterna att marknaden kan bygga bort bostadsbristen?

Från Vänsterpartiets håll tycker vi inte det. Vi har de senaste 30 åren sett vad marknaden kan göra, och bostadsbristen ökar hela tiden. Vad tänker Moderaterna göra? Varför är bostadspolitiken inte en viktig del av den moderata politiken?

(TALMANNEN: Jag påminner stillsamt om att vi brukar tilltala varandra med både för- och efternamn i kammaren.)

Anf. 67 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Tack, Momodou Malcolm Jallow, för frågan! Just för att bostadsfrågan är så viktig och för att vi ser att den politik som har bedrivits i Sverige, i ärlighetens namn i flera decennier, inte fungerar anser vi att vi inte bara kan ösa mer pengar på problemet utan måste lösa det underliggande problemet.

Vad är anledningen till att våra byggkostnader i Sverige är bland de högsta? Vad kan vi göra åt det? När man borrar i siffrorna framgår det ganska tydligt. Svaret är att vi har för många och för krångliga regelverk och alldeles för långa handläggningsprocesser, som exemplet jag nämnde med 18 månader för att klyva en fastighet och på så sätt kunna bygga mer. Detta är inte skäligt, och det finns ingen anledning till att det ska behöva ta så lång tid.

Vi menar att det handlar om att ta ansvar och att identifiera vad det är som inte har fungerat och se hur vi ändrar på det i stället för att vältra ut skattebetalarnas pengar på ineffektiva subventioner som inte fungerar. Detta är inte effektiv bostadspolitik, och det är inte att ta ansvar för skattebetalarnas pengar.

Anf. 68 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Herr talman! Jag ska inte försvara regeringen, men jag tänker så här: Moderaterna kallar regeringens budget för en återgång till en ineffektiv subventionspolitik men har inga problem med att man subventionerar egna boenden. Jag förstår inte varför man är så emot att subventionera hyresrätter, men när det gäller att subventionera ägda boenden för välbärgade är det inget problem. Det finns en dubbelmoral i det. Jag vill gärna att Josefin Malmqvist förklarar detta.

Vi vet att subventioner är väldigt viktiga eftersom marknaden inte kan lösa allting. Hur tänker Moderaterna att förändringen i strandskyddet ska hjälpa de människor som i dag står längst från bostadsmarknaden? Hur ska det sänka trösklarna in på bostadsmarknaden?

Tycker ni att boende i olika upplåtelseformer borde ha samma skattemässiga villkor, eller ska det ägda boendet fortsätta att gynnas, och i så fall varför?

Anf. 69 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Från Moderaternas sida ser vi att vi behöver fler bostäder i Sverige. Vi behöver underlätta bostadsbyggandet i allmänhet, och vi behöver säkerställa att det finns en blandning av olika upplåtelseformer för olika faser i livet, olika preferenser och olika plånböcker och beroende på vad man har för förutsättningar. Därför ska vi inte säga att man bara ska bygga en viss typ av bostäder. För oss är det viktigt att det finns en mångfald, så att individen kan välja.

Vi menar att skattesystemet är ett viktigt verktyg för detta, och vi ser att eftersom det ägda boendet är något som blir mer kostnadseffektivt för individen på lång sikt är det också rimligt att vi genom skattesystemet skapar incitament också för det ägda boendet.

Strandskyddet handlar om att möjliggöra för fler bostäder. Det är ett verktyg bland många. Det är dock väldigt tydligt att Vänsterpartiet självt totalt saknar politik för fler bostäder i Sverige.

Anf. 70 EMMA HULT (MP) replik:

Herr talman! Tack, Josefin Malmqvist, för ett engagerande inlägg i den här debatten! Jag kan dock konstatera att det var väldigt få politiska förslag på vårt utgiftsområde som presenterades. Men Josefin Malmqvist ska nu få möjlighet att utveckla det hela lite.

Josefin Malmqvist inledde med att säga att det fattas förslag från regeringens sida när det gäller krishantering i den situation vi befinner oss i – det handlar alltså om utgiftsområde 18. Jag undrar då: Vilka förslag har Moderaterna när det gäller krisåtgärder och krishantering för att hjälpa oss i den här budgetdelen?

Anf. 71 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Tack, Emma Hult, för frågan! Jag inledde med att beskriva regeringens budget i allmänhet. I dag diskuterar vi en del av denna budget. Det är en budget som fokuserar på återstarten av Sverige i ett läge där vi befinner oss mitt i en brinnande kris. Därför ser vi från moderat sida att det absolut viktigaste nu är att vi fortsatt har muskler för att rädda svenska jobb och företag. Det är det absolut viktigaste just nu.

När vi kommer vidare till återstarten av Sverige och svensk ekonomi tror vi att bostadspolitiken kommer att bli oerhört viktig. Där menar vi att de viktigaste delarna handlar om att skapa förutsättningar. Det handlar om förutsägbarhet när det gäller vilka regelverk som gäller, vilka handläggningstider som gäller och att se till att underlätta för fler att ta steget och våga investera i fler bostäder i Sverige. Detta menar vi kommer att vara helt centralt i återstarten av Sverige.

Anf. 72 EMMA HULT (MP) replik:

Herr talman! Tack, Josefin Malmqvist, för svaret! Då kan jag alltså konstatera att det inte finns några förslag från Moderaternas sida när det gäller krisåtgärder i det utgiftsområde som vi debatterar här i dag.

Det var en lång rad fina förslag, men de tillhör den bostadspolitiska debatten, och i dag är vi här för att debattera budgeten. Jag kan alltså konstatera att vi står på samma fot, och jag tycker därmed att anklagelsen var lite för mycket.

Josefin väljer också att nämna att investeringsstödet inte har någon verkan och att de bostäder som har byggts skulle ha byggts ändå. Jag vågar inte chansa. I den kris vi nu befinner oss i – en bostadskris med bostadsbrist i Sverige – behövs varenda bostad. Det har beviljats stöd för 38 000 nya bostäder, varav 18 200 redan har byggts. Hur kan Josefin Malmqvist garantera att de skulle ha byggts i alla fall? Och om de i alla fall skulle ha byggts skulle de inte ha haft den hyresnivå som investeringsstödet garanterar, så att alla människor har råd att efterfråga dem.

Anf. 73 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Det är ju helt uppenbart: Byggsubventionerna är ett stöd som branschen inte efterfrågar. Byggbolagen efterfrågar inte detta. De planerar att bygga ändå.

Det branschen efterfrågar är förutsägbara, långsiktiga spelregler. Därför ställer jag mig väldigt frågande till varför Miljöpartiet inte vill möta upp och identifiera de problem i regelverket som vi ser. Varför kan vi inte gå samman och förenkla de långa och krångliga listor med regler som vi har i Sverige, som ju är det som branschen och byggbolagen själva identifierar som det som hindrar tillväxten av fler bostäder i Sverige?

Anf. 74 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! När man lyssnar på Josefin Malmqvists anförande är det tydligt att Moderaterna befinner sig i opposition. De befinner sig i opposition mot regeringen men också i någon typ av opposition mot verkligheten.

När vi lyssnar på Josefin Malmqvist får vi höra att det är långa handläggningstider och krångliga regler och att regeringen ingenting gör. Och det byggs ingenting, och det är regeringens fel.

Men om man skrapar lite grann på ytan kan man konstatera att under den här mandatperioden och den förra mandatperioden har regeringen – nu tillsammans med partierna i januariöverenskommelsen – genomfört ett antal regelförenklingar. Den kritik som Josefin Malmqvist framför handlar till stor del om hur den nuvarande plan- och bygglagen ser ut, och den lagen instiftades under en borgerlig regering. Kanske borde man redan då ha gjort dessa stora förändringar?

Detta med handläggningstiderna hos Lantmäteriet ser jag som oerhört bekymmersamt. Vi ser att handläggningstiderna nu på ett antal områden går ned. Det är jättebra att Moderaterna har en ambition att vilja göra mer, men då kanske man skulle lägga lite mer än bara 20 miljoner ytterligare till Lantmäteriet för att lösa utmaningarna. Jag tror inte att det förändrar verkligheten på något sätt.

Slutligen säger Josefin Malmqvist att det inte byggs något. Då ska man vara medveten om att det mellan 2015 och 2018 påbörjades nästan 250 000 bostäder. Under de åtta åren med borgerligt styre påbörjades färre bostäder. Under fyra år har det alltså byggts mer än det byggdes under åtta år av borgerligt styre. Regeringen gör saker. Vad vill Moderaterna göra?

Anf. 75 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Detta är ganska talande, tycker jag. Redan i valrörelsen 1966 fick den dåvarande socialdemokratiska statsministern Tage Erlander frågor om vad han skulle säga till ett ungt par i Stockholm som ville sätta

bo. Den dåvarande bostadskön i Stockholm var tio år. Det enda som har hänt sedan dess – sedan 1966! – är att köerna har blivit längre och längre.

En aktuell sammanställning från riksdagens utredningstjänst visar bara i våra fyra största städer är nu bostadskön längre än 1,1 miljoner människor. Det är alltså fler än 1,1 miljoner människor som står i bostadskö bara i Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala.

Då står Johan Löfstrand som socialdemokrat här och slår sig för bröstet och säger att regeringen gör en massa saker. Jag undrar vad Johan Löfstrand vill säga till alla dessa människor som alltså står i kö och väntar på att få en bostad, och många av dem har stått i kö i decennier.

Jag efterlyser från regeringens sida reell politik som faktiskt gör skillnad på riktigt. Vi har testat socialdemokratisk bostadspolitik i decennier i Sverige. Det är fler och fler långa och krångliga regler som uppenbarligen inte underlättar bostadsbyggandet i Sverige.

Jag skulle därför vilja fråga Johan Löfstrand vad han har för politik för fler bostäder i Sverige. Jag kan nämligen inte se något i detta som faktiskt skulle lösa problemet. Att subventionera bostadsbyggandet har ju inte fungerat, så vad har ni som faktiskt skulle fungera?

När det gäller Lantmäteriet gör Johan Löfstrand sig lustig över 20 miljoner. Ja, vi avsätter alltså 20 miljoner kronor mer än regeringen gör. Det tror jag är bättre än 20 miljoner kronor mindre för att korta handläggningstiderna. Därför skulle jag vilja fråga: Vad vill Johan Löfstrand göra för att korta handläggningstiderna?

Anf. 76 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! När det gäller Lantmäteriet tycker jag att man ska studera den utveckling av handläggningstider som nu sker på Lantmäteriet. De förändringar som har gjorts vid Lantmäteriet – framför allt strukturella förändringar – innebär att köerna på ett antal handläggningsområden nu minskar. Detta har gjorts genom effektiviseringar och struktureringar av en oerhörd duktig myndighetsledning.

Vi kan gå tillbaka till de frågor som Josefin Malmqvist lyfte. Josefin Malmqvist beskyller oss socialdemokrater för krångel. Det kan så vara. Men den senaste plan- och bygglagen, där de största problemen finns, stiftades under en borgerlig era för ungefär tio år sedan.

Vi kan sedan titta vidare på det stora skyltfönstret Stockholms stad. Stockholms stad har nu sagt att man ska gå från att bygga 2 600 lägenheter till att bygga 600 lägenheter. Varför gör man det?

Anf. 77 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Det är helt uppenbart att här saknas politiska svar som faktiskt skulle lösa det underliggande problemet i Sverige. Johan Löfstrand hänvisar till när plan- och bygglagen kom till. Det är ett något snävt synsätt. Både jag och Johan Löfstrand är mycket väl medvetna om att problemet är betydligt bredare än så. Det handlar om tillämpning av olika regelverk, och det är rekommendationer som är staplade på varandra i ett enda krångligt mischmasch som skapar den osäkerhet som i dag råder på svensk bostadsmarknad.

Detta vill vi från moderat sida reda i. Vi vill förenkla och förtydliga: Vad är det som gäller? Vad är så pass viktigt att det bör vara nationella regler? Vad är inte det? De punkterna bör plockas bort. I stället bör man fokusera på vad det är som faktiskt gör skillnad. Det skulle skapa en transparens och en tydlighet gentemot dem som vill utveckla fler bostäder i Sverige. Detta efterfrågar vi, och jag skulle vara den första att bli väldigt glad om Socialdemokraterna plötsligt skulle ansluta sig till den linjen.

Anf. 78 ROGER HEDLUND (SD):

Herr talman! Ja, nu står vi här och debatterar civilutskottets budget efter att halva mandatperioden nästan har gått till ända.

Vad vi kan konstatera är att vi ser en reformtrött regering som snarare har intresse av att förvalta den bostadspolitiska delen än att utveckla den. Det är såklart allvarligt i den situation som vi står i.

Regeringen fortsätter att bedriva en migrationspolitik som innebär att man ökar det skriande behovet av bostäder i Sverige. Det är en migrationspolitik som innebär att man ger förtur till migranter i bostadskön. Så är det på grund av den bosättningslag som regeringen har varit med och drivit fram och genomfört och som kommunerna tvingas att förhålla sig till. Samtidigt kommer man med förslag om marknadshyror. Det är regeringens förslag i den situation som vi står i.

Tillsammans med Centern och Liberalerna hittar man allt fler områden att samarbeta kring. Man har etablerat ett budgetsamarbete som har gått vida långt i Sveriges riksdag i dag.

Jag kan samtidigt konstatera, herr talman, att Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna har en gemensam hållning i en rad viktiga frågor. Det gäller såväl budgetrelaterade frågor som övriga lagstiftande frågor i den här församlingen.

Det gläder mig att se att till exempel Kristdemokraterna lägger fram en reform för tryggare bostadsområden i Sverige i sin budget. De lägger också fram förslag om startlån för unga för att de ska kunna komma in på bostadsmarknaden och om bostadssparande för ungdomar för att de i framtiden ska kunna äga sitt första boende. Fler bygglovsbefriade åtgärder är annat som man kan läsa om i till exempel Kristdemokraternas förslag.

Frågan om en översyn av amorteringskravet är också en fråga som vi delar med Moderaterna och Kristdemokraterna, likaså frågan om att utveckla ägarlägenheter och hyrköpsmodeller. Avskaffande av ineffektiva satsningar på energieffektivisering och investeringsstödet är andra frågor. Då har jag bara nämnt några av de många frågor som vi delar med Kristdemokraterna och Moderaterna.

Jag skulle i debatten i dag vilja lyfta tre viktiga områden för att sänka trösklarna till bostadsmarknaden.

Till att börja med gäller det amorteringskravet. Trots att Finansinspektionen har stresstestat våra tre största banker och resultatet visar att det finns en bra finansiell stabilitet fortsätter man att hävda att vi har behov av ett krav på en kraftig amortering. Amorteringskravet innebär att man som ung ska amortera 3 procent av lånet om man inte har tillräckligt hög inkomst. Samtidigt kan räntan på lånet gå upp till en kalkylränta på 7 procent. Det är såklart en hög tröskel. Det är svårt för ungdomar i dag att få ett bostadslån.

Detta ökar såklart sårbarheten för våra ungdomar, som ställs utanför bostadsmarknaden för ägda bostäder och tvingas till andrahandskontrakt med höga hyror. Man kanske är tvungen att tacka nej till jobb och studier som en konsekvens av detta.

Man kan jämföra siffrorna för 2012 med siffrorna för 2018. När det gäller ungas möjligheter att köpa en bostad i Stockholm var det 33 procent färre som kunde ta ett lån 2018 för att köpa en bostad. I riket var det 15 procent färre – allt enligt Finansinspektionens egna siffror.

Det är tydligt att amorteringskravet är en av anledningarna till att unga inte har möjlighet att komma in på bostadsmarknaden i dag.

Det andra jag skulle vilja lyfta är bolån och bosparande som två viktiga reformer för att unga ska komma in på bostadsmarknaden. Det handlar om ett bosparande som innebär att man skapar en kultur av sparande men där också staten är med och uppmuntrar till sparande till en framtida bostad. Vi föreslår också ett bolån för unga, där unga har möjlighet att få hjälp med den egna insatsen när de köper en bostad. Det ska vara uppbyggt på ungefär samma sätt som CSN:s lån. Det är en väldigt bra reform som skulle innebära att fler unga kan få en möjlighet att faktiskt ta sitt första lån.

Hyresgästföreningens undersökning 2019 visar att 27 procent av dem som är mellan 20 och 27 år bor hemma. År 1997 var det 15 procent som bodde hemma i samma ålderskategori. Det visar på ett stort behov av att faktiskt lägga fram en rad förslag för att unga ska kunna komma in på bostadsmarknaden.

Ett tredje område jag skulle vilja lyfta är hyrköpsmodellen. En framtida modell skulle kunna innebära att man via hyran betalar av en del av den bostad som man i framtiden kommer att äga. Det är en modell som man behöver utveckla. Det system som finns i dag är inte den modell som Sverigedemokraterna tänker sig. Vi behöver utveckla hyrköpsmodellen. Det skulle innebära ännu ett förslag för att sänka trösklarna för många till bostadsmarknaden för ägda bostäder.

Det finns en rapport som visar att en sjuksköterska i Stockholm, med en genomsnittlig lön på 37 300 kronor och ett sparande på 300 000, enbart skulle ha möjlighet att köpa 5 procent av de bostäder som är till salu i Stockholmsregionen. Med en hyrköpsmodell som sänker trösklarna till bostadsmarknaden för ägda bostäder skulle motsvarande person kunna köpa 40 procent av nyproducerade bostäder.

Detta är förslag på tre områden. Det är oerhört viktigt att driva på här. Det handlar om en möjlighet för fler att äga sin första bostad men också om att få bukt med den problematik som vi ser i dag med ett skriande behov av fler bostäder.

Med de orden, herr talman, skulle jag vilja yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 1.

Anf. 79 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V):

Herr talman! I dag debatterar vi samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande. Det är en väldigt viktig debatt i dessa coronatider. När folk har blivit av med sina jobb och har mindre inkomster eftersom de har blivit av med sina inkomstkällor och har svårt att betala hyran är det viktigt att diskutera och debattera just bostadsfrågan.

Herr talman! Vänsterpartiet vill ha ett jämlikt, hållbart och rättvist samhälle. Vi satsar på att minska klyftorna och på att stärka den generella välfärden. Våra satsningar är centrala för ett jämlikare samhälle. En stor del av de pengar vi lägger går till välfärden i syfte att skapa en välfärd som omfattar alla.

Vänsterpartiets plan för ett jämlikt samhälle och en grön omställning sätter därmed de ekonomiskt mest utsatta, välfärden samt miljön och klimatet i fokus. Eftersom Vänsterpartiets förslag till anslag inom budgetområdet ligger över regeringens och riksdagens fastställda ram kan vi inte lägga fram en egen reservation. Vi har i stället ett särskilt yttrande.

För Vänsterpartiet är bostaden en social rättighet och inget annat. Bostadspolitiken bör vara en grundläggande del av den generella välfärdspolitiken. I dag är bostadspolitiken varken tillräckligt aktiv eller omfattande. I dag är bostadspolitiken inte prioriterad. Staten har trätt tillbaka till förmån för marknaden. Bostadsbristen måste mötas med ett ökat politiskt ansvarstagande i form av en politik med högre ambitioner än vad vi ser i dag.

Vänsterpartiet eftersträvar en sammanhållen bostadsmarknad där alla, oavsett inkomst och bakgrund, garanteras en bra bostad med god standard till rimliga kostnader som människor har råd med. Frågan om att bygga bort bostadsbristen med fokus på hyresrätter bör prioriteras mer än någonsin. För detta krävs statliga insatser i form av ekonomiskt stöd för byggande.

Herr talman! Vänsterpartiet vill återupprätta den generella bostadspolitiken, där bostaden är en självklar del av vårt välfärdssamhälle. Vi vill återskapa en statlig social, generell bostadspolitik där det offentliga tar ansvar för att alla har någonstans att bo. Vi vill också utjämna de ekonomiska skillnaderna mellan upplåtelseformerna ägt och hyrt boende.

Boendet har en grundläggande betydelse för välfärden. Vi anser därför att statens och kommunernas engagemang och ansvarstagande måste öka, vilket också syns tydligt i vår budget för detta utgiftsområde.

Det finns sedan länge omfattande behov av investeringar inom samhällsplanering, bostadsförsörjning och bostadsbyggande. Fler bostäder behöver byggas. Det befintliga flerbostadsbeståndet behöver renoveras och klimatanpassas. Samhället behöver bli mer tillgängligt för att alla ska känna sig inkluderade.

Herr talman! För att stimulera ekonomin och genomföra nödvändiga satsningar krävs det omfattande statliga investeringar. Jag fick en fråga från Moderaterna om hur Vänsterpartiets förslag ser ut. Nu har ni möjlighet att höra vad en gedigen bostadspolitik innebär. Vi har många förslag, och jag kommer inte att hinna gå igenom alla, men det är bara att läsa i vårt budgetalternativ.

Vänsterpartiets budgetalternativ för utgiftsområde 18 innebär i korthet följande.

Vi föreslår att anslaget till Boverket ökas med 1,5 miljarder. Ökningen av anslaget ska användas för att finansiera två nya stöd som ska administreras av Boverket: ett stöd på 1 miljard kronor till tillgänglighetsanpassning av samhället och ett stöd på 500 miljoner till lekpark, parklekar och spontanidrott.

Stora delar av det svenska flerbostadsbeståndet är i behov av renovering och energieffektivisering. För 140 000 lägenheter är renoveringsbehovet akut. Därför välkomnas regeringens förslag att tillföra medel till ett nytt stöd för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus. Vi menar dock att stödet bör utökas, eftersom det finns ett sådant omfattande och akut behov av renovering och energieffektivisering.

Vänsterpartiet föreslår därför en ökning av anslaget med 1 miljard kronor. Det nya stödet bör utformas med hänsyn till Riksrevisionens rekommendationer i deras rapport.

Herr talman! Denna satsning ser vi som en möjlighet för krishantering men också för att återstarta ekonomin och samhället efter coronakrisen. Genom de arbetstillfällen som stödet bidrar till att skapa kan vi återstarta ekonomin.

Herr talman! Det råder stor bostadsbrist i kommunerna, och bristen på hyresrätten med rimliga hyror är särskilt stor. Enligt Boverket behöver det byggas 640 000 nya bostäder under tio års tid, 2018–2027. Minst hälften av dessa bör enligt Vänsterpartiet vara hyresrätter med rimliga hyror.

För att dessa bostäder ska kunna byggas behöver staten ta ett större ansvar för finansieringen. Under den förra mandatperioden införde regeringen och Vänsterpartiet ett investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och även bostäder för studerande. Stödet har beviljats till mer än 35 800 nya bostäder. Vänsterpartiet välkomnar att regeringen tillför medel till investeringsstödet men konstaterar också att det inte är tillräckligt.

För att möta den pågående konjunkturnedgången, upprätthålla en hög byggtakt och minska bostadsbristen föreslår Vänsterpartiet en ökning av investeringsstödet för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande med 2 miljarder kronor.

Investeringsstödet för anordnande av hyresbostäder är ett steg i rätt riktning, men det krävs ytterligare åtgärder från statens sida för att det ska byggas tillräckligt många hyresrätter med rimliga hyror. Staten bör ta över delar av risken för finansieringen genom att erbjuda topplån. Ett topplån med låg ränta som ersätter större delen av det egna kapitalet är ett nytt förslag från Vänsterpartiet. Ett statligt upplån på 25 procent av investeringen innebär att investeraren måste skjuta till 5 procent. Resterande 70 procent ska, som i dag, finansieras av banksektorn.

En sådan finansieringslösning skulle även ge fler aktörer en möjlighet att ta sig in i bostadsmarknaden, vilket skulle stärka konkurrensen i byggbranschen. Därför föreslår Vänsterpartiet att det inrättas ett nytt anslag benämnt *Statliga topplån för byggande av hyresrätter*.

Sammantaget anvisar Vänsterpartiet över 5 miljarder kronor mer än regeringen till utgiftsområde 18.

Slutligen: Det bostadspolitiska mål som gäller i dag och som ska vara vägledande för regeringens politik på området antogs under den tidigare borgerliga regeringen 2011. Det behövs ett nytt bostadspolitiskt mål som ger uttryck för det samhällsbehov och de utmaningar som finns när det gäller bostadsbyggandet.

Vi värnar rätten till bostad som en grundläggande mänsklig rättighet. Denna rätt kan aldrig garanteras av marknaden. Att staten har trätt tillbaka till förmån för marknaden är oacceptabelt för Vänsterpartiet. Statens roll i bostadspolitiken måste stärkas väsentligt.

Vänsterpartiet vill ha en stark allmännytta. Vi motsätter oss alla försäljningar av allmännyttiga bostäder, både försäljningar till privata hyresrätter och omvandlingar från hyresrätt till bostadsrätt.

Vänsterpartiets största och viktigaste kamp just nu är kampen mot smyginförande av marknadshyror som sittande regering ägnar sig åt. Jag kan säga så här: Löftet om att väcka misstroendeförklaring ligger fast om någon tvivlar eller undrar. Vi föreslår därför att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om ett nytt bostadspolitiskt mål i utgiftsområde 18, med följande formulering: ”Alla ska ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Boende- och bebyggelsemiljön ska utgå ifrån människors behov, bidra till jämlika förhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Vid planering, byggande och förvaltning ska en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling vara grund för verksamheten.”

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation 2.

Anf. 80 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Inom området samhällsplanering och bostadsförsörjning har regeringspartierna i sin budget tagit fasta på ett mål. En del av detta mål är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.

Vad är det då för åtgärder man ska vidta för att kunna klara av detta övergripande mål från regeringspartierna med Centern och Liberalerna i släptåg? De stora posterna är investeringsstöd till hyresrätter, energieffektivisering och renovering av flerbostadshus upplåtna med hyresrätt samt renovering av utomhusmiljöer i dessa områden. Inget av dessa anslag som jag ser träffar det mål som jag precis läste upp. De träffar bara fragmenterat detta mål. Man kan lätt tro att målet är där utan att det behöver mätas eller synas vid nästa bokslut – att det bara är där för syns skull, vilket jag hävdar. Det är inte mätbart. Inga åtgärder mäts mot detta. Därmed är det bara vackra ord, vackra ord som dock även jag kan ställa mig bakom.

Som jag ser det finns det inget anslag eller någon början till att se till helheten i det mål som man faktiskt säger sig vilja arbeta utifrån. Hade man tagit ett helhetsgrepp hade man tittat på var människor får en ekonomisk utveckling i sitt boende. Hur skapar man en socialt god livsmiljö? Hur vill människor bo? Hur vill människor forma sitt boende för sig och sin familj? Vad är ett tryggt boende?

Sju av tio vill bo i ett eget ägt boende. Det finns ett otal undersökningar som påvisar detta. Det är även socialt mest tryggt att bo i ett eget ägt boende. Det är historiskt påvisat att ett eget ägt boende även är den ekonomiskt fördelaktigaste formen. Att äga och kunna besluta över sin bostad är vida överlägset när det gäller social och ekonomisk trygghet sett över personens livscykel.

Då borde regeringens satsningar främja ett eget boende, underlätta för ungdomar att komma in på ägandemarknaden och se till att vi bygger fler småhus totalt i landet. Det borde vara ett rimligt antagande utifrån målen.

Den senaste tioårsperioden har byggandet av flerbostadshus ökat med 127 procent, vilket är välbehövligt och bra. Men småhusbyggnationen har ökat med bara 2 procent under samma period. Jag säger inte att byggandet av flerbostadshus ska minska. Men det måste väl ändå vara någon typ av balans i fråga om åtgärderna för att skapa boenden i de olika formerna?

Vi kristdemokrater har tagit fram ett stimulansbidrag i vår budget för att underlätta för kommunerna att kunna klara av att leverera fler färdiga planer, och på det sättet öka bostadsbyggandet i Sverige. Eftersom de allra flesta kommuner prioriterar flerbostadshus i planeringen hämmar en snålt tilltagen planeringsavdelning i kommunerna småhusbyggandet. Det är då rimligt att anta att en planeringsstimulans skulle medföra att fler småhusplaner blir färdiga och kan sättas igång.

Vi har även försökt lösa regeringens problematik utifrån socialt god livsmiljö. Där avsätter vi en stor del till trygghetsfrämjande åtgärder, där kommun, civilsamhälle, polis och de som känner sig manade tillsammans kan ta fram de otrygga platserna och bygga bort dem eller förändra dem till tryggare platser. Det kan handla om tunnlar, det kan handla om mer ljus och det kan även handla om att ta det stora taget och planera och bygga om ett område från att bara vara ett hyresbostadsområde till att bli ett blandat boende med olika upplåtelseformer.

Med ägande kommer också socialt ansvar. Och med socialt ansvar kommer tryggare områden. Kan man även göra en bostadsresa i sitt eget område underlättar det trygghetsskapande åtgärder i det område som man är van vid.

Om man även menar allvar med bostadsförsörjning borde man på något sätt adressera det faktum att köerna till en hyresrätt gör att man hinner bli pensionär innan man får en hyreslägenhet. Med corona i blickfånget är det ännu fler som upptäckt att ett eget ägt boende i form av ett småhus har än mer fördelar, detta till följd av att priserna nu skjuter i höjden och att ungdomar och människor med en vanlig inkomst kommer allt längre från möjligheten att köpa ett eget ägt boende. Detta problem adresserar inte regeringen alls.

Inför planeringsstimulans till kommunerna, se över tomträttssystemet, se över kreditrestriktionerna, inför bospar och startlån, ge länsstyrelserna större möjlighet att på förhand peka ut byggbara områden och se över så att kommunalt va inte är allenarådande när man bygger ett större område med småhus. Men sätt framför allt ett mål för bostadsbyggandet i Sverige, så att vi har något att mäta mot när det gäller både målet och insatserna i form av medel och annat. Sätt målet mot en helhet men även mot hyresrätter, bostadsrätter och småhusbyggande så att insatser kan adresseras till de olika formerna. Det är mycket enklare att styra om man vet vart man vill nå. Det är regel nummer ett i varje kommun i Sverige. Men i Sveriges riksdag lyser det tyvärr med sin frånvaro.

Anf. 81 EMMA HULT (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Larry Söder för hans anförande.

Jag kan konstatera att Kristdemokraterna – som Larry Söder redogjorde för – vill införa en planeringsstimulans för kommunerna. Detta var någonting som regeringen hade för inte alltför många år sedan. Då kallades den kommunbonus för att en del av de åtgärder som Larry Söder nu föreslår skulle vidtas.

Då kritiserade Kristdemokraterna den planeringsstimuleringsåtgärd som regeringen ansåg behövdes och som också har gjort att i princip alla landets kommuner har en uppdaterad översiktsplan och planerar för bostadsbyggande. Vad är skillnaden nu? Är det att den bara ska gälla för småhus? Borde vi inte ha en planeringsstimulans som gör att kommunerna planerar för alla typer av bostäder, vilket Larry Söder också nämner lite senare i sitt anförande?

Anf. 82 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Emma Hult har alldeles rätt. Vi anser inte att vi kan säga att vi bara ska bygga denna typ av boenden, utan alla typer av boenden behöver planeras mer i Sveriges kommuner.

Om man frågar Sveriges kommuner om de har god framförhållning när det gäller planering av bostäder, säger de allra flesta kommuner ja. Men om man gräver lite grann i det ser man att det tyvärr inte ser ut så. Om en plan inte kommer igenom systemet blir det fördröjt, och det betyder att de bygger ett mindre antal bostäder än vad de hade tänkt. Det vill vi på något sätt adressera här. Om kommunerna har möjlighet att få stimulans från staten kan de alltså öka sin planeringsavdelning med några personer till för att effektivisera planeringsinstrumentet i kommunen. Därmed har de fler planer som de kan hantera.

Vi säger inte att det ska gälla för flerbostadshus eller för småhus. Men vi kan konstatera att de planer som prioriteras bort när kommunerna måste prioritera vilka planer som ska genomföras är småhusplanerna. Det byggs större områden, oftast med flerbostadshus, hyresrätter och bostadsrätter. Och områden för småhus kommer inte ens till planeringsstadiet. Därför tycker vi att detta är en bra idé.

Vad man tidigare har sagt vågar jag faktiskt inte svara på. Men detta är en idé som vi har framfört. Vi tror faktiskt att det skulle vara bra för Sveriges kommuner att få hjälp och stöd från Sveriges riksdag.

Anf. 83 EMMA HULT (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Larry Söder för svaret. Det är trevligt om Kristdemokraterna har ändrat uppfattning i denna fråga. Från regeringens sida får vi fundera på om vi kanske har stöd för en sådan åtgärd någon gång i framtiden igen. Vi hade, som sagt, en kommunbonus som i princip syftade exakt till det som Larry Söder och Kristdemokraterna nu föreslår. Vi kommer inte att stödja Kristdemokraterna i detta avseende, eftersom detta stöd redan har funnits och fått igång kommunernas planering. Men jag är glad över att Kristdemokraterna nu lyfter fram denna problematik, eftersom de tydligt avfärdade den när vi valde att lyfta fram den.

Låt mig ställa en fråga om den budgetpost som ni har om trygghetskapande åtgärder i den fysiska miljön. Där väljer Larry Söder att nämna att det behövs blandade upplåtelseformer. Larry Söder sa i en replik att det inte går att styra, och det stämmer. Hur vill Larry Söder uppnå blandade upplåtelseformer, också som en trygghetskapande åtgärd, i områdena? Vill de möjligen reglera detta i detaljplan?

Anf. 84 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Emma Hult har alldeles rätt. Jag tror inte att vi från riksdagen ska styra detta. Jag tror att kommunerna själva på bästa sätt kan hantera vilken upplåtelseform som de ska ha i de olika områdena.

Jag ska återgå till planeringsstimulansen. Det är en märklig hållning från regeringspartierna att säga: Vi tycker som Kristdemokraterna, och vi har framfört detta förut. Men nu när ni framför detta måste vi rösta nej.

Det funkar inte så. Tycker man att ett förslag är bra röstar man på detta förslag. Annars blir det mycket konstigt.

Om regeringspartierna lägger fram ett förslag när det gäller kommunal planeringsstimulans kommer Kristdemokraterna att rösta på det. Vi tror att det är en viktig åtgärd, inte bara för att vi ska bygga mer småhus utan för att vi ska bygga mer bostäder i Sverige. Det är faktiskt detta som är själva problematiken, alltså att vi bygger för lite bostäder och inte för mycket. Men vi tror också att småhus är det som behövs just nu.

Anf. 85 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Herr talman! I Kristdemokraternas värld – som känns väldigt långt ifrån den verklighet många lever i – handlar det mest om trygga, vackra, pittoreska och mysiga villor och radhus. Dessa ska antingen få olika stöd, statliga subventioner och bidrag, eller också ska det underlättas för dem på andra sätt. Trots att det från KD:s sida verkar finnas någon liten vilja i bostadsfrågan, som jag förstår det, är i princip den enda åtgärden att sänka trösklarna till det ägda boendet. Men man måste göra trösklarna så låga att man skänker bort villorna och radhusen för att många ska kunna ta sig över de trösklarna. Det är inte alla som har råd.

Ni har nu ändrat kommunbonusen och kallar den planeringsstimulans för kommunerna, Larry Söder. Planeringsstimulansen är på 100 miljoner kronor och ska användas för att öka planlagd och byggbar mark så att fler radhus och villor – utgår jag ifrån – ska kunna byggas. Jag undrar bara hur man enligt KD ska finansiera renovering, energieffektivisering och förbättring av utemiljön när det gäller miljonprogrammets hyreshus. Ska hyresgästerna stå för hela kostnaderna själva, via hyreshöjningar? Eller ska de, likt personer som äger sitt eget boende, få någon form av stöd?

Varför är man emot stöd och subventioner som ska gå till just hyresgäster och hyresbeståndet, medan man är väldigt mycket för stöd som går till småhus, radhus, villor och välbärgade människor? Varför har man den dubbelmoralen? Varför vill man ta bort ett stödssystem och en subvention som faktiskt har hjälpt till att bygga flera tusen hyreshus?

Anf. 86 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Momodou Malcolm Jallow har en uppfattning som jag inte ställer upp på. Att investeringsstödet har givit fler hyresrätter i Sverige håller jag inte med om. Det har inte gett en enda ny bostad. Ja, man har byggt hyresrätter, men man har gjort det på grund av att en annan del har tagits bort, nämligen bostadsrätter och småhus som hade kunnat byggas i stället. Jag menar att den subventionen har dränerat staten på pengar, som gått rakt ned i fastighetsägarnas fickor.

Sedan är det så att vi kristdemokrater inte är emot att se till att hyresrättsområdena blir bra; vi har i vårt budgetförslag nästan 1 miljard som ska gå till att försöka stimulera bättre boenden i de områdena och ta bort otrygga områden.

Jag konstaterar dock att Momodou Malcolm Jallow tryckte på att han vill minska klyftorna. Den största klyftan när det gäller boende går mellan dem som äger en bostad och dem som inte äger en bostad, och det kan man lösa på två olika sätt. Antingen ser man till att fler människor kan äga sin bostad, vilket jag tycker är den bästa lösningen. Det handlar om att sänka trösklarna så att vanliga människor – och ungdomar – kan skapa sig en framtid i ett eget boende. Då kan de bestämma själva över sitt eget boende. Momodou Malcolm Jallow väljer dock den andra vägen, nämligen att ingen ska äga sitt boende. Allting ska staten äga! Alla subventioner ska gå till hyresrätter och flerbostadshus.

Finns det ingen rim och reson i Vänsterpartiets argumentation? Ska det inte finnas möjlighet att göra en bostadsresa och äga sitt eget boende, även för ungdomar och dem med medelinkomst? Är hyresrätter det allenarådande i Vänsterpartiets verklighet?

Anf. 87 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Herr talman! Statens kostnad för rotbidraget blev nära 10 miljarder kronor – 10 miljarder kronor! Men Kristdemokraterna vill inte ha stöd som ska gå till hyresrätter. Är det sans och balans? Är det så man ska definiera det som Kristdemokraterna kallar balans? Är det ett sätt att skapa jämlikhet? Det tycker jag inte.

Varje gång ni från den borgerliga sidan har avskaffat bostadssubventioner, Larry Söder, har produktionen av hyresrätter sjunkit kraftigt. Varför skulle det bli annorlunda denna gång? Varför skulle det bli det? Varför tycker ni att det är okej med dessa enorma renoveringsbidrag till det ägda boendet – till människor som statistiskt sett hör till dem som har det gott ställt i samhället – men inte att det är okej att stödja renovering av hyresrätter? I det fallet handlar det inte om att byta ut fungerande kök eller annat mot något lyxigare, utan det handlar helt enkelt om ett stöd som gör att människor alls kan bo kvar och ha någonstans att kalla hemma. Varför?

Anf. 88 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Momodou Malcolm Jallow svarar egentligen på frågan själv: Det är inte ett ord om småhus, utan det är bara hyresrätter som gäller i Vänsterpartiets verklighet. Det finns en bostadsmarknad som borde fungera för både bostadsrätter, hyresrätter och egnahem.

Jag ska svara på den fråga om rot och rut som Malcolm Jallow tog upp. Det finns undersökningar som visar att det faktiskt var en vinst för statskassan, för de delar som tidigare utfördes svart blev vita. Därmed betalades det in skatt, som alltså blev inkomster till statskassan. Jag hävdar därför att rut och rot är en vinst för svenska folket och en vinst för dem som vill ha välfärd i Sverige. Jag vore väldigt glad om vi kunde höja rot ännu mer, för det skulle skapa välfärd i både Malmö, Stockholm och Göteborg – för alla människor.

Anf. 89 MALIN DANIELSSON (L):

Herr talman! För ett antal år sedan sålde jag en bostadsrätt för att flytta in det nybyggda hus som vi investerat våra sparpengar i. I bostadsrätten flyttade ett yngre par in.

Det var en härlig känsla att lämna över nycklarna till dem. Det var ett strävsamt par; de hade kämpat och sparat ihop till insatsen, och nu hade de äntligen inkomster som var tillräckligt höga för att kunna få ett bostadslån och köpa en bostad till sin familj. De var de första i bådas familjer som ägde sitt eget hem, och stoltheten när de tog emot nycklarna var enorm. Även om de tyckte att bostaden var lite i minsta laget för den växande familjen var det första steget in på den ägda marknaden.

Ett par år senare sålde de bostaden till en liten vinst och kunde flytta till en större bostad, som dessutom låg närmare arbetet. Paret hade i sin tur lämnat en hyresrätt till bostadskön – till någon som hade köat och nu kunde flytta in. Detta är ett exempel på flyttkedjor när de är som bäst. Det är i grunden sunt med en rörlighet på bostadsmarknaden, och olika skeden i livet kräver olika bostadslösningar.

Till skillnad från många andra partier har Liberalerna ingen favorit bland bostadstyperna. Vi tror genuint på valfrihet och att en fungerande marknad kan möta de behov som uppstår. På en fungerande marknad behövs både stora och små bostäder, det behövs dyra och billiga bostäder och det behövs olika upplåtelseformer. Dock har vi inte en fungerande bostadsmarknad i dag.

Viktiga steg mot mer rörlighet och en friare marknad tas genom januariavtalet, där vi drivit igenom reformer som fri hyressättning i nyproduktion, att lägesfaktorn ska vara mer avgörande vid hyressättning och att flyttskatten ska tas bort. Det sistnämnda, herr talman, det vill säga uppskovsräntan på reavinster, försvinner i och med denna budget.

Förutom en fungerande bostadsmarknad behövs fungerande bostadsområden. Väl fungerande bostadsområden erbjuder bostäder för livets olika skeden. Alltför många behöver i dag flytta från ett område de trivs i därför att bostadsutbudet är för ensidigt. Det gäller äldre som vill lämna villan för att flytta till ett enklare boende, och det gäller paret som vill skiljas men där båda inte har råd att köpa eller hyra bostäder i området där de bor.

Det finns även en jämställdhetsdimension i detta. En genomgång som Länsförsäkringar har gjort visar att en kvinna som skiljer sig i Stockholms län i snitt har råd med 40 kvadrat om hon vill bo kvar i sitt område – om hon får något lån alls, vill säga. Det blir väldigt trångt om hon dessutom har barn. En av tre i samma undersökning uppger att problem med att hitta en bostad är en bidragande orsak till att de stannar kvar i en relation de annars skulle lämna. Avsaknad av alternativ i dessa bostadsområden skapar inlåsnings effekter.

Den andra sidan av myntet är att det finns områden som domineras av framför allt små hyresrätter och där den som vill äga sitt boende eller är i behov av något större måste flytta på grund av bristande utbud. Detta fenomen ser vi framför allt i stora bostadsområden i förorter som producerades på 60- och 70-talen. Resultatet blir minskad stabilitet i området. Därför behöver vi arbeta strategiskt för en större blandning av olika bostäder i våra bostadsområden. Det är också därför Liberalerna nyligen presenterade en ny bostadspolitik i det som vi kallar Förortslifvet.

Vi behöver också riva hinder som står i vägen för dem som i dag inte kan efterfråga en bostad. Det handlar dels om att göra det enklare att ta sig in på den ägda bostadsmarknaden genom bosparande och startlån för förstagångsköpare, dels om att utveckla hyresmarknaden med fungerande lagstiftning för till exempel hyrköp.

Vi behöver även ge de grupper som har de allra sämsta förutsättningarna den grundläggande trygghet som ett boende är, till exempel genom en tak-över-huvudet-garanti och en nationell hemlöshetsstrategi. Det är inte värdigt att ett land som Sverige i dag har 33 000 personer som är hemlösa.

Herr talman! I samband med budgeten lyfts också det omfattande arbete som nu genomförs för att minska regelkrångel i de översyner som görs av PBL, BBR med flera. Ett mer modernt regelverk som är mindre detaljfokuserat och mer funktionsinriktat behövs för att det ska utvecklas innovativa lösningar som både håller nere kostnader och gör bostäder mer attraktiva och hållbara. Ett bättre och mer sammanhållet regelverk kring lovplikt kommer att göra det lättare för den som vill bygga ut, bygga till eller bygga nytt att förstå och följa regelverket.

Genom den budget som diskuteras i dag, som Liberalerna ställer sig bakom, och det januariavtal vi har tecknat tar vi några steg i riktning mot en friare bostadsmarknad där fler kan få möjlighet att efterfråga en bostad. Mer behöver såklart göras, inte minst på finansieringssidan och gärna i kombination med en bred överenskommelse som ytterligare liberaliserar bostadsmarknaden.

Slutligen, herr talman, innehåller detta utgiftsområde även konsumentpolitiken. Liberalerna har en reservation i ärendet som gäller ett nytt mål för konsumentpolitiken. För tids vinnande i kammaren yrkar jag inte bifall till reservationen, men vi i Liberalerna vill även fortsättningsvis stärka människors ställning på marknaden och den enskilda människans möjligheter att fatta upplysta beslut utifrån sina egna prioriteringar.

Med det nuvarande konsumentpolitiska målet reduceras politikområdet i stället till att bli ett miljö- och hållbarhetspolitiskt instrument. Det är givetvis viktigt med miljö och hållbarhet, men vi tycker att konsumentmakten och konsumentens ställning motiverar att konsumentfrågorna har ett eget utgiftsområde. Därför borde detta bättre avspeglas i konsumentpolitiken.

Anf. 90 EMMA HULT (MP):

Herr talman! Utgiftsområde 18 i statens budget, som vi är här för att debattera i dag, innehåller samhällsplanering, bostadsförsörjning och bostadsbyggande samt konsumentpolitiken. Jag kommer att tala om bostadspolitiken.

Vi behöver en socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar bostadspolitik. Vår tids största utmaning är klimatförändringarna. Nu tänker mina utskottskollegor: ”Det står hon ju alltid där och säger”. Men det är fortfarande vår tids största utmaning.

Byggbranschen står i dag för en femtedel av Sveriges totala utsläpp, och då är dessvärre endast de inhemska utsläppen inräknade. I dag har vi kunskapen att bygga klimatsmart. Vi kan bygga både passivhus och plus-hus. Samtidigt är energiåtgången för att värma upp våra befintliga byggnader väldigt stor.

Det är därför med glädje jag kan konstatera att regeringen i denna budget väljer att satsa pengar på åtgärder för att minska energiåtgången i våra befintliga hus. Stödet för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utemiljöer kommer att bli ett oerhört viktigt verktyg för att minska energiåtgången i våra befintliga hus. Regeringen anför i propositionen att stödet riktas till fastighetssägare för renoverings- och energieffektiviseringsåtgärder som ska vidtas på flerbostadshus.

Både jag och regeringen gör bedömningen att det kommer att krävas stora investeringar för att uppnå en förbättrad energiprestanda. Jag är därför glad både för planetens och för kommande generationers skull att vi nu väljer att göra dessa satsningar i budgeten.

Herr talman! Var, av vad och hur vi bygger våra hus kommer att ha stor påverkan på vår miljö i många generationer framåt. Det vi bygger i dag ska fungera väl också om 100 år, och då gäller det att vi planerar rätt redan från början. Vi behöver en hållbar bostadspolitik som minskar både miljö- och klimatpåverkan.

Bostadsbyggandet är faktiskt fortfarande rekordhøgt. Förra årets byggdes cirka 55 500 nya bostäder. Även om byggtakten minskat något i år, vilket oroar mig, kan vi jämföra med de 28 000 bostäder per år som i snitt byggdes under Alliansens forna dagar.

Ändå råder det bostadsbrist på många håll i vårt land. Framför allt saknas det bostäder som människor med lägre inkomster har möjlighet att efterfråga. Bostadsbristen drabbar inte bara den som inte kan få en bostad utan bromsar faktiskt hela samhällsutvecklingen.

Bostadsbristen minskar vi genom att bygga fler bostäder, öka rörligheten på bostadsmarknaden och se till att det befintliga bostadsbeståndet utnyttjas mer effektivt. Det behöver dessutom bli enklare att hyra ut en del av sin bostad.

Finansieringen av nya bostäder behöver säkerställas. Miljöpartiet lägger tillsammans med Socialdemokraterna i regeringen, och nu också Centern och Liberalerna, fram en budget där investeringsstöd för klimatsmarta hyresrätter med rimliga hyror finns kvar. Hittills har stöd beviljats till fler än 38 000 nya bostäder varav nästan hälften redan är färdigställda. Detta är ett stöd som är väldigt välsoekt.

Miljöpartiet vill se ett gynnat bosparande, startlån, højt och moderniserat bostadsbidrag och stöd till kommuner för att bidra till en tryggare bostadsmarknad. Alla dessa åtgärder finns tyvärr inte med i denna budget, men jag kommer att fortsätta kämpa för att de ska komma i framtiden.

Däremot är det glädjande att jag kan konstatera att det i statens budet för 2021 finns satsningar på bostadspolitisk utveckling, omstrukturering av kommunala bostadsföretag, stöd för att underlätta för enskilda att ordna en bostad med mera. Inte minst finns stöd för energieffektivisering och renovering, som jag tidigare har nämnt, investeringsstöd för att bygga hyresrätter med rimliga hyror och bostäder för studenter samt stöd för innovativt och hållbart byggande.

Sverige behöver även fortsättningsvis en grön och ambitiøs bostadspolitik som gör att det byggs fler klimatsmarta bostäder för alla i samhället. Det behövs en politik som styr mot ett kontinuerligt høgt bostadsbyggande oavsett konjunkturläge i Sverige och oavsett var i landet behovet finns.

Herr talman! Vi behöver en hållbar bostadspolitik.

Avslutningsvis vill jag tala om människorna. Den bostadspolitiska debatten handlar alltför ofta om antalet bostäder som byggts eller antalet bostäder som saknas och alldeles för lite om de människor som faktiskt ska bo i bostäderna eller som inte har någon bostad.

I dag släpper Stadsmissionen sin hemlöshetsrapport för 2020. Årets tema är en ny strategi mot hemlöshet. Den hemlöshetsstatistik vi har är dessvärre från 2017. Den statistiken visar att det finns 33 000 hemlösa personer i Sverige, och vi får signaler om att denna siffra i dag är högre. Det är ett politiskt misslyckande som många regeringar bakåt i tiden bär ansvar för. Jag är inte här för att peka ut vems fel det är, men jag vill se politiska lösningar framöver.

Det har byggts mycket de senaste åren, och det byggs fler bostäder. Ändå råder bostadsbrist. Frågan vi måste ställa oss, herr talman, är: För vem är det vi bygger?

Jag kan bara dela Stadsmissionens uppfattning att det behövs en nationell hemlöshetsstrategi, och jag hoppas att vi kommer att få en sådan på plats i den här kammaren under denna mandatperiod. Jag kan konstatera att socialministern lämnade ett sådant uppdrag till Socialstyrelsen förra veckan, och jag hoppas att vi får se åtgärder på det här området snart.

Anf. 91 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Jag börjar med det som Emma Hult slutade med. Det är välkommet med en hemlöshetsstrategi, och vi hoppas att den kommer så snart som möjligt.

Jag vill dock tala om det som inte finns med i budgeten. Emma Hult tog upp det i sitt anförande: startlån, bospar och kreditrestriktioner. I mitt anförande redovisade jag att byggandet av hyresrätter har ökat med 127 procent. Småhusbyggandet har ökat med 2 procent. Detta har medfört att vi har stigande priser, och vi vet egentligen inte vart de tar vägen.

Min fråga till Emma Hult som miljöpartist är: Vad är det för åtgärder ni vill se för att småhusbyggnationen ska öka i Sverige? De behövs, och jag tror att det är avgörande för att vi ska kunna lösa bostadsbristen.

Anf. 92 EMMA HULT (MP) replik:

Herr talman! Tack, Larry Söder, för att jag får svara som miljöpartist. Det hade varit jobbigt om jag hade behövt svara som något annat än det jag är.

Jag delar Larry Söders uppfattning att vi behöver bygga mer av alla upplåtelseformer, också småhus. Och de förslag som jag tror att vi är ganska eniga om är att stärka den enskildes förutsättningar att också efterfråga den typen av byggnation.

Larry Söder var tidigare inne på att man från Kristdemokraternas sida vill stimulera kommunerna att detaljplanera mark. Vi hade en sådan stimulans, som jag tidigare nämnde, som hette kommunbonus. Den var väldigt kritiserad, också från Kristdemokraternas sida. Jag är inte säker på att det är en statlig stimulans vi behöver. Jag tror att vi behöver ha en tydlig dialog, för det är fortfarande en brist även om den stimulansen fanns, så det kanske inte är en stimulans som är den viktigaste åtgärden för att få fram mer byggbar mark för just småhus.

Det handlar också om efterfrågan. Det är klart att det är dyrare att köpa ett småhus än vad det är att köpa en liten bostadsrätt. Då behöver vi stärka individens ekonomiska förutsättningar att också efterfråga sådana.

Anf. 93 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Emma Hult redovisar sin ståndpunkt som miljöpartist när det gäller hur vi ska få fram fler småhus. Då undrar jag: Vem är det som stoppar? Nu har Miljöpartiet suttit i regeringen och haft bostadsministerposten i sex år, och jag har inte sett några sådana förslag över huvud taget. Jag har svårt att tänka mig att det är Liberalerna eller Centerpartiet, som ändå är en grundsten för att Miljöpartiet och Socialdemokraterna sitter i Regeringskansliet. Är det Socialdemokraterna som stoppar detta?

Det kan inte vara så att Miljöpartiet bara talar om sina goda intentioner i riksdagens kammare utan att man också driver det i Regeringskansliet. Vem är det som stoppar detta, eftersom vi varje år talar om samma sak men inte ser några åtgärder från regeringen?

Anf. 94 EMMA HULT (MP) replik:

Herr talman! Om Larry Söders syfte är att få mig att säga att det är Socialdemokraterna som stoppar alla våra förslag är det ju dem som vi sitter med i regeringen. Då är det klart att det inte bara är Miljöpartiets agenda som drivs. På nationell nivå är det såklart Socialdemokraterna som stoppar en hel del av våra förslag.

I det här fallet handlar om det att det ska finnas utrymme i budgeten och olika förutsättningar. Inte heller Kristdemokraterna har finansierat vare sig startlån eller bospår i sin budget.

Jag hoppas att vi snart får se de här reformerna. Och jag som miljöpartist och mitt parti kommer att fortsätta driva på för att det utrymmet också ska finnas framöver, för det behövs. Vi behöver stärka den enskildes förutsättningar att också efterfråga ett ägt boende, som vi sedan tidigare har hört från många av talarna här i kammaren.

Anf. 95 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Jag tror att jag tidigare av bara farten yrkade bifall till förslaget, vilket inte var min avsikt, så jag får passa på att korrigera det.

Tack, Emma Hult, för ditt anförande! Jag vill börja med att säga att också jag och Moderaterna välkomnar en hemlöshetsstrategi. Jag tror att det är någonting som Sverige behöver. Senast en sådan togs fram var av den första alliansregeringen, om jag inte minns helt fel, och det är minst sagt hög tid att det görs igen.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Emma Hult som inte besvaras i budgeten. Den handlar om bostadssituationen för en av de grupper som har absolut svårast att ta sig in på bostadsmarknaden just nu, nämligen de nyanlända. Många nyanlända saknar en egen inkomst och därmed möjlighet att få ett eget stabilt och långsiktigt boende. Detta var en fråga som inte minst jag brottades väldigt aktivt med under flera år som kommunalråd. Och jag vet att många kommuner runt om i landet brottas med frågan. Staten vältrar över ansvaret på kommuner som kämpar med att lösa den här situationen.

Jag skulle därför vilja fråga Emma Hult varför regeringen och Miljöpartiet förespråkar att nyanlända ska gå före i bostadskön. Hur kan det vara lösningen på nyanländas bostadssituation?

Anf. 96 EMMA HULT (MP) replik:

Herr talman! Det är inte en fråga som är en budgetfråga, men jag väljer ändå att svara på den eftersom de som tittar på debatten bör få ett svar på frågan. Annars uppskattar jag att vi håller oss till det som vi är här för att debattera.

Det är inte den enda åtgärden. Vi förespråkar att kommunerna har mandatet att välja att låta personer gå före i bostadskön av olika anledningar. Det kan vara fränkskilda kvinnor som lämnat ett våldsamt förhållande, det kan vara nyanlända och det kan vara på andra grunder. Om en kommun bedömer att det är en åtgärd för att fler ska kunna få en bostad i kommunen tycker vi att kommunen ska ha det mandatet – ja.

Jag skulle inte säga att vi vältrar över ansvaret på kommunerna. Kommunerna har i dag ansvaret att tillgodose bostadsbehovet för sina medborgare. Då vill jag ställa en fråga tillbaka till Josefin Malmqvist: Hur ser Josefin Malmqvist på att hennes kompisar i moderatledda kommuner, till exempel runt om i Stockholms län, vältrar över sitt bostadspolitiska ansvar på andra kommuner i andra delar av landet via social dumpning?

Anf. 97 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Först och främst vänder jag mig mot begreppet att man dumpar människor, för jag delar verkligen inte den bilden. Därför vänder jag mig i allra högsta grad mot begreppet social dumpning.

Ytterst är det staten som tagit ansvar och stått för det stora mottagandet av nyanlända. Det är staten som styr mottagandet av nyanlända i Sverige. Det är också staten som beslutat om en bosättningslag som ställer krav på kommunerna att ta emot och ordna bostäder till nyanlända, också kommuner som har väldigt lång bostadskö sedan tidigare. Även kommuner som bygger mycket har trots det många personer som står i kö till bostäder.

Från moderat sida menar vi att staten bör ta ett större ansvar och bör behålla ansvaret. Personer som ännu inte har fått uppehållstillstånd ska fortsätta att kunna bo kvar i nationella anläggningsboenden i stället för att komma ut och påbörja en etablering i kommuner. Det är en fråga som skiljer oss ganska tydligt åt. Därför vidhåller jag min fråga: Varför menar Miljöpartiet att de nyanlända ska gå före i bostadskön?

Anf. 98 EMMA HULT (MP) replik:

Herr talman! Josefin Malmqvist nämnde ordet etablering, och det är kanske en av de viktigaste saker som har sagts i denna debatt. Varför kommunerna ska ta ansvar för våra nya medborgare, även om de inte har blivit svenska medborgare än eller fått ett permanent uppehållstillstånd, är att de ska etableras in i vårt samhälle. Det gör man inte på ett anläggningsboende någonstans i Sverige. Det gör man när man kommer ut till en kommun där man får träffa andra medborgare.

Jag önskar att fenomenet människor som dumpas inte fanns. Men jag hoppas också att Josefin får möjlighet att prata med de människor som utsätts för social dumpning i vårt land. De känner sig verkligen dumpade och övervältrade till en annan kommun.

Jag hade förra veckan ett samtal med psykiatrin här i Stockholm. Det är inte bara de nyanlända utan också de absolut mest utsatta som man lägger in för lång vård i vårt land. De ska tillbaka till sin hemkommun, som säger: Nej, nej, vi kan inte hjälpa dig, för vi har inte någon bostad till dig. De dumpas då till andra delar av vårt land.

Anf. 99 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Herr talman! Jag håller med om det som sas här tidigare om en nationell hemlöshetsstrategi. Det är någonting positivt.

Vi är alla överens om att bostadspolitiken inte fungerar. Vi kan prata om partiets avsaknad av förslag eller reformer i deras budgetförslag, och så vidare. Men i slutändan är det ju Miljöpartiet och Socialdemokraterna som är ansvariga för den misslyckade bostadspolitiken, och då är det viktigt att de tar ansvar för det. Som sagts här är det Miljöpartiet som sitter på ministerposten, och de har varit väldigt passiva i den här frågan.

I dessa tider när vi har corona, arbetslösheten ökar och många människor har blivit av med sina inkomster och kämpar för att betala hyran och försörja sina familjer och så vidare, då är det svårare att få någonstans att bo, svårare än före pandemin. Då vill Miljöpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och sina samarbetspartier införa marknadshyror. Hur kan just marknadshyror hjälpa dessa människor? Det är betydligt svårare i dag än vad det någonsin har varit att få någonstans att bo. Man ställde sig i kö långt innan pandemin började. Man kan stå i kö i tio år eller mer för att få någonstans att bo, och efter pandemin kommer det att vara betydligt svårare. Alla fakta visar att marknadshyror inte kommer att lösa problemet med bostadsbristen.

Varför fortsätter Socialdemokraterna och Miljöpartiet att envisas med att införa marknadshyror? Ni vet ju vad konsekvenserna blir, framför allt med tanke på pandemin.

Anf. 100 EMMA HULT (MP) replik:

Herr talman! Jag kan berätta att detta inte heller hör till denna budgetdel, och det behandlas inte i det betänkande vi nu debatterar. Men för dem som tittar på debatten kommer jag givetvis att också svara på denna fråga.

Det har tillsatts en utredning, men marknadshyror är inte utredningens uppdrag.

Som alla vet är detta en fråga som varken Miljöpartiet eller Socialdemokraterna tidigare har drivit eller driver. Men om ska man bilda ett underlag för att kunna få igenom viktiga politiska reformer i Sveriges riksdag handlar det om att ge och ta, och Miljöpartiet vill inte bara sitta i opposition och gnälla på det som inte sker utan vill på riktigt kunna ta ansvar.

Vi har ännu inte sett vad utredningen landar i, och vi vet inte heller vilka förslag som kommer. Jag är dock helt enig med Momodou Malcolm Jallow. Det här kommer inte att lösa situationen för dem som står längst från bostadsmarknaden. Därför behöver vi fler förslag. Att införa fri hyresättning på en liten del av det nyproducerade beståndet kanske skapar en annan typ av bostäder som andra i vårt samhälle efterfrågar.

Jag känner mig lugn och trygg med att Centerpartiet och Liberalerna står bakom regeringens investeringsstöd, som garanterar en lägre hyresnivå för dem som inte har en så fet plånbok.

Men som sagt, det här är inte en del av detta budgetbetänkande, så jag tycker att vi ska ta denna debatt när vi diskuterar bostadspolitiken.

Prot. 2020/21:45
2 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Anf. 101 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Herr talman! Vi kan inte ha denna diskussion utan att tala om vilka åtgärder man har lagt fram för att bekämpa bostadsbristen, och att diskutera införandet av så kallad fri hyressättning – eller marknadshyror, som jag och många forskare som kan detta kallar det – är självklart. Det är ju en åtgärd för att möta just bostadsbristen och fixa bostadspolitiken, som vi alla är överens om är misslyckad.

Om det blir svårare att få någonstans att bo, varför ha ett system när man bygger bostäder som gör hyrorna ännu högre än i dag? Vi måste kunna skilja på behov och efterfrågan. Det är många som har behov av bostad men som inte kan efterfråga dyra bostäder, framför allt inte efter coronakrisen. Det är viktigt att ta detta i beaktande.

Därför frågar jag igen: Varför vill man göra detta? Även om det inte är en politik är det ni som styr.

Anf. 102 EMMA HULT (MP) replik:

Herr talman! Jo, för att få igenom andra politiska reformer. Det handlar om att ge och ta.

Momodou Malcolm Jallow påstår att det kommer att bli ännu högre hyror. Det vet vi inte. Det kan bli så, men det är inte inskrivet att det ska bli så. I alla andra länder med liknande system finns regleringar, och vi kommer att ha en reglering som ger skydd för medborgarna.

Jag vill till sist bemöta det Momodou Malcolm Jallow sa om ett misslyckande. Jag tycker inte att 38 000 nya hyresrätter genom investeringsstödet är ett misslyckande. Jag tycker inte att det är ett misslyckande att 18 200 av dessa redan är färdigställda. Jag tycker att det är en framgång.

Jag tycker inte att regeringens politik är misslyckad. Vi har tagit viktiga steg framåt, och det kanske viktigaste är det uppdrag Lena Hallengren gav Socialstyrelsen i förra veckan: att ta fram en ny hemlöshetsstrategi.

Anf. 103 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Vi lever i speciella tider mitt i en pandemi. Men riksdagsarbetet fortgår, och vi debatterar nu utgiftsområde 18 CU1 om bostadsförsörjning och byggande. Vi ska fatta beslut om ytterligare stöd och stimulanser som ska hjälpa att hålla uppe byggandet i dessa svåra tider.

Jag kommer att avsluta mitt anförande med att tala om ett antal konsumentpolitiska frågor för att på så sätt få med båda delarna av denna debatt i ett och samma anförande och spara lite tid.

Bostadsfrågan har under flera år varit het, och bostadsbrist, social utsatthet och ungas möjlighet att ta sig in på bostadsmarknaden står ständigt i fokus. Samtidigt ser vi att orättvisor, segregation och utanförskap ökar. Mycket av den oro vi ser i samhället beror på att samhället på flera områden slits isär.

Ett tydligt exempel på detta ser vi i Statskontorets rapport om social dumpning. Statskontoret har på uppdrag av regeringen kartlagt förekomsten av social dumpning, och i hela 63 procent av de 191 kommuner som har svarat på enkäten säger man att kommunen har fått nya invånare på uppmaning av andra kommuners socialtjänst. I flera fall ser vi kommuner

som väldigt medvetet och strategiskt tvingar eller puttar ut svaga och ut-satta familjer för att slippa kostnader.

Det här är ett tecken på att vårt samhälle faller isär, och det måste vi göra något åt. Socialdemokraterna kan aldrig acceptera detta. Vi måste bygga ett starkt samhälle som håller ihop och ger människor trygghet. Ett starkt samhälle bygger vi tillsammans. Här bidrar varje människa efter för-måga och får hjälp efter det behov hon har i stunden. Trygga människor med framtidstro och sysselsättning skapar välstånd och därmed välfärd.

För att klara detta måste vi hjälpas åt. Det måste finnas en solidaritet. Vi kan inte ställa individer mot varandra och i förlängningen inte heller kommun mot kommun. Alla har ett ansvar.

Herr talman! Bostadsbyggande är en del av välfärdsbygget, och ett högt bostadsbyggande är en förutsättning för att vi ska klara utmaningarna på bostadsmarknaden framgent.

Regeringens politik har gett resultat. Vi ser det högsta bostadsbyggan-det på 30 år, och vi har sett ett högt bostadsbyggande under ett antal år. Antalet färdigställda bostäder 2019 var 60 000. I år är prognosen ungefär 53 000. Det är självklart inte bra att siffran sjunker, och regeringens ambi-tion är att få upp siffran igen. Vi ska dock samtidigt vara medvetna om att årets siffra är bra mycket högre än genomsnittet de senaste 10–20 åren.

Glädjande är att byggandet av hyresrätter inte har påverkats lika myck-et av nedgången. Det är nog i mångt och mycket tack vare regeringens investeringsstöd. Investeringsstödet är mycket efterfrågat, och därför höjer regeringen tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna anslagen de kommande åren för att möta den stora efterfrågan.

Som Emma Hult tidigare sa har investeringsstödet sedan det infördes beviljats för över 38 000 bostäder. En del av dessa hade säkert byggts ändå men definitivt inte med sådana förmånliga hyresnivåer.

Herr talman och ärade ledamöter av Sveriges riksdag! Detta visar att marknaden inte klarar av att tillfredsställa bostadsbehovet. Jag vill därför se fler, inte färre, instrument på nationell nivå som stimulerar bostadsbyg-gandet av såväl flerfamiljs- som enfamiljshus.

Herr talman! Vidare har regeringen ett nytt anslag i årets budget, näm-ligen ett nytt förenklat renoveringsstöd. I dag ser vi stora utmaningar med upprustningen av bland annat miljonprogramsområdena. För att klara dessa utmaningar krävs stimulanser. Nu i coronatider behövs också någon form av kickstart för att få igång ekonomin. Vad kan då vara bättre än att stimulera en upprustning av dessa bostadsområden? De är ju så viktiga för att hålla samman vårt samhälle.

Herr talman! Vad ska göras framgent? Socialdemokraterna och reger-ingen har under ett antal år genomfört en mängd åtgärder. Det handlar om regelförenklingar, om att hålla uppe byggandet och om en rad andra åtgär-der. Men utmaningarna är inte slut. En rad uppgifter kvarstår.

Januariavtalet hanterar några av dem. Det handlar om regelförenkling-ar, industriellt byggande och ett antal andra frågor. Tre saker är för mig viktigt att hantera.

Vi måste se till att få ned byggkostnaderna så att människor får möj-lighet att bo i det som byggs. Det handlar väldigt mycket om att kommun och byggbolag tillsammans hittar modeller lokalt som ser till att vi hittar smarta byggmodeller.

Regeringen ska se till att det kommer igång ett system till industriellt byggande som på så sätt kommer att underlätta för framför allt småhusbranschen att bygga billigt och enkelt med mindre regelkrångel.

Nästa stora utmaning är den sociala utmaningen. Vi ser i dag att det finns stora grupper i samhället som inte kommer in på bostadsmarknaden och som glider ifrån det samhälle vi ser i dag.

Där handlar det om att ta hand om de grupper som finns och framför allt att inte ställa individ mot individ, kommun mot kommun, som vi ser i dag. Regeringen har tillsatt en bostadssocial utredning som ska hantera en del av de frågorna.

Slutligen handlar det om det som Emma Hult redan har nämnt. Hemlöshetsfrågan är en oerhört viktig fråga som måste lyftas upp på dagordningen. Även här har regeringen tagit sig an frågan genom att den givit Socialstyrelsen i uppdrag att analysera och lämna förslag på åtgärder för att långsiktigt förbättra och motverka hemlösheten.

Herr talman! I betänkandet kan man också läsa att målet för konsumentpolitiken är en väl fungerande konsumentmarknad och en miljömässig, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. I en alltmer digitaliserad värld där det finstilla blir längre och där avtalen blir mer svårtolkade är det inte alltid lätt att vara konsument.

Barn, ungdomar och vuxna måste ständigt navigera bland erbjudanden på tv:n, i mobilen och på sociala medier. Ett oklokt val kan leda till att du hamnar i en skuldfälla som kan påverka dig och din familj under lång tid.

Regeringens mål är trygga konsumenter, och det måste vara lätt att göra rätt. Regeringen har mot bakgrund av detta gett Konsumentverket i uppdrag att främja och utveckla ett behovsanpassat konsumentstöd i samverkan mellan olika samhällsaktörer som har förutsättningar att hjälpa utsetta konsumenter som särskilt behöver stöd och hjälp.

Konsumentministern har också träffat ett antal kommuner där man har bevisat att en god konsumentvägledning i förlängningen kan skapa vinster för samhället i stort. Att söka hjälp med sin ekonomi kan vara förenat med både skuld och skam. Därför är konsumentvägledningens samarbete tillsammans med budget- och skuldrådgivningen någonting oerhört viktigt.

Vi ser nu att skuldsättningen ökar i samhället. Därför har regeringen tagit initiativ till att nu analysera situationen på marknaden för konsumentkrediter och se om det behöver göras ytterligare för att hantera de utmaningar som finns där.

Herr talman! I en ständigt föränderlig värld ser vi att bedragarna hittar nya vägar, och därför måste lagstiftningen hänga med. Vi kommer därför att följa upp skriftlighetskravet vid telefonförsäljning.

Vi kommer att arbeta med en proposition för att stärka myndigheternas befogenheter att stoppa osjysta affärsmodeller. Vi föreslår nu ett starkt skydd för dem som genomgår skönhetsoperationer.

Allt detta gör vi av omsorg om både konsumenter och företagens konkurrens. Samtidigt ska vi ha en omsorg om de kunder som finns på marknaden och de produkter som sätts på marknaden.

Om det är svårt att vara konsument i vanliga fall har 2020 varit ett extremt svårt år för många. Pandemin har skapat oro för konsumenter som har haft betalningsproblem eller som inte har haft möjlighet att få tillbaka sina pengar på grund av inställda flyg.

Företag har varit oroliga för att de ska hamna i konkurs eller ha svårt att betala sina räkningar. Föreningar har blivit rädda för att bli ruinerade på grund av att evenemang och motionslopp har ställts in.

För att mildra dessa ekonomiska konsekvenser har regeringen lämnat tolv extra ändringsbudgetar till riksdagen i år utöver de sedvanliga vår- och höständringsbudgeterna.

Budgeterna innehåller ett stort antal åtgärder inom den ekonomiska sektorn. Det handlar om att värna människors liv och hälsa, se till att människor har en försörjning och se till att företag överlever denna kris.

Vi har också i årets budget skjutit till ytterligare pengar till ARN för att den ska kunna lösa de tvister som har uppstått mellan konsumenter och företag.

Jag vill med dessa ord avsluta mitt inlägg i debatten och konstatera att vi står inför ett antal stora utmaningar. I pandemins spår har samhället och samhällsutvecklingen ställts på ända. Vi har en hel del att ta tag i. Men ett starkt samhälle kan hantera många av dessa utmaningar.

Anf. 104 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Herr talman! Jag har en fundering, Johan Löfstrand. Enligt SCB kommer befolkningen de närmaste sex åren att öka med i genomsnitt 66 000 personer per år. Det motsvarar i snitt 33 000 nya bostäder för att hantera befolkningsökningen i Sverige.

En stor del av dessa personer är migranter som är i behov av billiga bostäder, eftersom de ofta är resurssvaga i sammanhanget, många gånger av naturliga skäl. Min fråga är hur Socialdemokraterna har tänkt sig detta.

Om man nu ska fortsätta att driva migrationspolitiken, vilket man uppenbarligen gör i Sverige i dag, är frågan hur dessa resurssvaga grupper ska få tillgång till en billig bostad.

Ska man fortsätta att driva på och låta kommunerna stå för kostnaderna? Ska man fortsätta med bosättningslagen, som innebär att man ger förtur till de billiga bostäderna till migranter?

Det är bostäder som många svenskar i dag skulle vilja ha tillgång till. Men de får se sig själva överkörda av bosättningslagen som ger förtur till migranter.

Min fråga till Johan Löfstrand är helt enkelt: Hur har man tänkt få fram fler billiga bostäder till resurssvaga grupper med tanke på den migrationspolitik som regeringen för?

Anf. 105 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Det här är ingen migrationspolitisk debatt. Jag tycker ändå att det är viktigt att svara.

Roger Hedlund svajar lite grann på sanningen. Jag tror att vi kommer att ha stora utmaningar framgent, det kan jag helt hålla med om. Men Sverige har stramat upp migrationspolitiken under de senaste åren.

Den senaste redogörelsen jag fick var att 2021 kommer att vara det år där vi har de absolut lägsta mottagningstalen på bra många år. Jag tror att den trenden kommer att hålla i sig under ett antal år framöver.

Samtidigt har vi en stor bostadsbrist. Det är ingenting som jag som socialdemokrat sticker under stolen med. Vi måste se till att det byggs bostäder.

Då kan jag vara stolt och konstatera att under de senaste åren har det byggts fler bostäder än vad det har gjorts under de senaste 30–40 åren i det här landet.

Mellan 2015 och 2018 byggdes det nästan en kvarts miljon bostäder. Det är bra många fler än vad det byggdes under åtta år av borgerligt styre.

Ett totalt misslyckande har det inte varit. Det byggs många bostäder. Men det måste byggas ännu fler.

Anf. 106 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Herr talman! Det var inte direkt ett svar på min fråga. Om man nu vill bedriva – som Socialdemokraterna gör – en väldigt generös migrationspolitik, är det bara att titta tillbaka de senaste åren på hur kraftig migrationen har varit i Sverige och på hur kraftig den fortsättningsvis kommer att vara. Det är fler personer som söker sig till Sverige och fler personer som är anhöriga till dem som redan har kommit till Sverige.

Där frågar man sig: Hur ska de människorna bo? Var finns de billiga bostäderna till dessa resurssvaga grupper? Är det kommunerna som ska fortsätta att bekosta hyrorna till personer som själva inte har råd att betala hyran? Är det så att svenskar ska känna att de fortsätter att bli omkörda i bostadskön för att man ger förtur till de migranter som kommer till Sverige?

Det kom inget svar på min fråga från Johan Löfstrand. Jag fick ett svar om att man bygger fler bostäder, men det är knappast billiga bostäder som byggs i Sverige i dag.

Anf. 107 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! I den migrationsöverenskommelse som vi nu arbetar med gör vi ett regelverk som kommer att vara bra mycket stramare än tidigare regelverk. Det tror jag kommer att påverka migrationsströmmarna i stor utsträckning. Vi ser det väldigt tydligt när vi tittar på siffrorna för inströmningen i år, och jag tror att vi kommer att se det framgent. Jag tror alltså att vi kommer att se en minskad migration till Sverige.

Samtidigt har Roger Hedlund rätt: Vi har utmaningar med att mycket av det som i dag byggs är dyrt. Därför vill vi socialdemokrater till exempel ha kvar investeringsstödet, som är en garant för att det kan byggas hyresrätter med rimliga hyror.

Förutom det tror jag att det viktigaste är att inte ställa grupp mot grupp. Om ett samhälle ska vara starkt måste vi hålla ihop.

Anf. 108 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja passa på att ställa en fråga till Johan Löfstrand om något som vi har diskuterat en del här i dag och som jag väldigt gärna skulle vilja höra Socialdemokraternas syn på. Det gäller strandskyddet i Sverige.

Tanken var god när det infördes på 50-talet: Allmänheten skulle få tillgång till stränderna. Den tanken vill vi gärna värna från moderat sida, men vi anser att det generella strandskydd som infördes under regeringen Palme inte har fått önskad effekt. Det har snarare lagt sig som en blöt filt över stora delar av Sverige.

I dag är 90 procent av Sveriges kustremsa obebyggd. Det motsvarar ungefär åtta och ett halvt varv runt jorden, så ni förstår att det är långa kustremsor vi pratar om. Det är inte bara havsstränder utan även sjöar och mindre vattendrag som omfattas av detta.

Från moderat sida vill vi se ett avskaffande av det generella strandskyddet. I stället vill vi ge kommunerna möjlighet att peka ut sjöar och vattendrag där man vill att strandskydd ska råda. Vi vill också ha ökad flexibilitet för att värna tillväxt, konkurrenskraft och möjlighet att utveckla bostadsområden i delar av Sverige som det i dag är svårt för allmänheten att få tillgång till.

Tanken är alltså god, men skyddet har inte riktigt fyllt sitt syfte.

På senare tid har vi sett att flera socialdemokratiska kommunalråd, senast i en debattartikel från norra Sverige, gått ut och anslutit sig till Moderaternas linje om behovet av att reformera strandskyddet. Jag skulle därför vilja fråga Johan Löfstrand: Vad är Socialdemokraternas hållning? Skulle ni kunna tänka er att ansluta er till Moderaterna och se en reformering av strandskyddet i Sverige?

Anf. 109 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Strandskyddsfrågan är en oerhört viktig fråga. Jag har den största respekt för att det finns en hel del utmaningar med det befintliga systemet.

Som Josefin Malmqvist säkert vet är detta en av punkterna i januariavtalet, det vill säga en av de punkter där regeringen har tillsatt en utredning. Den utredningen kommer att lägga fram sitt förslag om ungefär en vecka, tror jag. Jag har stora förhoppningar om att utredningens förslag också kommer att kunna genomföras när nu regeringen har kommit överens med Centerpartiet och Liberalerna om att göra en liberalisering och en översyn av strandskyddet.

Jag väntar med spänning på denna utredning och är ganska säker på att den, när den väl har landat på regeringens bord, också kommer att implementeras som en del i januariöverenskommelsen.

Men jag måste ändå vända mig lite grann mot Josefin Malmqvists historieskrivning. Josefin Malmqvist har en förmåga att gå väldigt långt tillbaka i historien, både nu och även i vårt tidigare replikskifte. Återigen måste jag konstatera att Moderaterna har hamnat i någon typ av oppositionsläge, både mot regeringen och uppenbarligen också mot verkligheten.

Min fråga till Josefin Malmqvist är: Senaste gången strandskyddslagstiftningen ändrades, när de små vattendragen och dammarna inkluderades, när var det?

Anf. 110 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Johan Löfstrand!

Den information jag fått ta del av var att utredningen skulle ha presenterats i måndags. Jag har förstått att den nu blivit något försenad. Jag ser mycket fram emot att få ta del av denna utredning och de förslag som jag hoppas gör att vi tillsammans kan bidra till en förändring på detta område. Kommunalråd runt om i landet vittnar om att man vill få till en förändring på området, och markägare runt om i Sverige vittnar om en önskan om och ett behov av reformering. Detta måste vi möta upp från den nationella nivån.

Johan Löfstrand ställer en fråga om vem som har gjort vad i detta. Jag konstaterar att den här regleringen kom till under två olika socialdemokratiska regeringar. Jag är den första att konstatera att inte tillräckligt har gjorts för att reformera detta, inte heller under alliansregeringen. Men det är ju ingen ursäkt för att inte nu få till en förändring. Det hoppas jag att vi tillsammans kan driva igenom i den här kammaren inom kort.

Anf. 111 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Jag hoppas också att vi ska kunna få ett förändrat strand-skydd. Jag tror att det är nödvändigt, både för att stimulera byggandet på landsbygd och i glesbygd och för att skapa trevliga boendemiljöer framgent.

Det är dock viktigt när vi står här i kammaren att konstatera att saker och ting inte är så enkla. Det var nämligen den förra borgerliga regeringen som hade en väldigt hög ambitionsnivå när man skulle reformera strand-skyddslagstiftningen. Problemet blev att den förändring man gjorde innebar raka motsatsen, det vill säga att det blev en strängare lagstiftning.

Lagstiftning är alltså inte så enkelt. Och den förändring som gjorde att små vattendrag just nu inkluderas genomfördes under en borgerlig regering.

Anf. 112 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Herr talman! Det märks att man har saknat talarstolen. Det har varit coronapandemi och man har varit hemma, så det känns verkligen bra att stå här.

Tack så mycket, Johan Löfstrand, för fina ord! Av alla efter förmåga, åt alla efter behov – det är verkligen en princip som jag delar. Jag tror också att vi delar problembilden vad gäller bostadsmarknaden.

På några decennier har bostaden gått från ett gemensamt projekt till en privatsak, från en social rättighet till ett investeringsobjekt. Alla har inte samma förutsättningar att få någonstans att bo. Socialdemokraterna har i stor utsträckning accepterat denna förändring. I dag har Socialdemokraterna i huvudsak anammat det nyliberala systemskiftet på bostadsmarknaden, och man fortsätter på samma väg även i årets budget.

Sverige har inte råd att låta marknaden styra ännu mer. Marknadshyror kommer, som jag nämnde här tidigare, bara att förvärra bostadsbristen, öka hyrorna och förvärra segregationen. Det har också forskarna sagt.

Johan Löfstrand nämnde att Moderaterna var i opposition mot verkligheten. Men är det inte att vara i opposition mot verkligheten att Socialdemokraterna, när all forskning har visat vad konsekvensen blir, ändå vill lägga fram det här förslaget? Hur tänker regeringen att marknadshyror ska bidra till en bättre och rättvisare bostadsmarknad?

Anf. 113 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Herr talman! Jag kan inleda mitt svar på samma sätt som Emma Hult inledde sitt svar: I grund och botten är socialdemokratin inte för införande av fri hyressättning. Vi tror inte att det kommer att påverka hyresbeståndet i så stor utsträckning eller i så positiv riktning.

Däremot finns det väldigt många partier i den här kammaren som tycker att fri hyressättning – vissa partier till och med marknadshyror – är ett bra förslag. Det innebär att om vi socialdemokrater tillsammans med

Miljöpartiet inte hade tagit ansvar och skapat ett gemensamt budgetsamarbete med Centerpartiet och Liberalerna – där vi givit och tagit och där vi tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna har kommit fram till att vi ska utreda frågan om fri hyressättning i nyproduktion – hade vi inte kunnat ha ett investeringsstöd. Vi hade inte kunnat se över frågan om sjukförsäkringar. Vi hade inte kunnat införa ett antal andra socialdemokratiskt viktiga frågor. Det menar jag är att ta ansvar för det här landet.

Jag tror inte heller att den här frågan om fri hyressättning vid nyproduktion kommer att innebära marknadshyror. Jag tror inte att den kommer att påverka hyressättningen över huvud taget på väldigt många orter. Jag tror att man i stället skulle behöva fokusera på de verktyg som är viktiga.

Jag vet att vi socialdemokrater och Vänsterpartiet i vissa avseenden har precis samma uppfattning om vilka åtgärder som skulle behövas. Men nu har vi ett investeringsstöd på grund av att vi har ett januariavtal som i dag genererar bostäder som människor har råd att efterfråga. Det hade inte funnits med en högerregering i detta parlament.

Anf. 114 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Herr talman! Jag förstår och jag håller med om det här med investeringsstödet. Det välkomnar vi och tycker är väldigt bra. Renoveringsstödet tycker vi också är väldigt bra.

Johan Löfstrand säger att man tar ansvar för Sverige. Vad hände med att ta ansvar för alla barnfamiljer som är hemlösa i dag och som kommer att fortsätta att vara hemlösa när man genomför detta med marknadshyror? Vad hände med att ta ansvar för alla pensionärer som har jobbat hela sina liv men inte har råd att betala för någonstans att bo? Vad hände med att ta ansvar för alla nyanlända som kommer hit och försöker etablera sig men inte har någonstans att bo och inte kommer att ha råd? Vad hände med att ta ansvar för dem också?

I går läste jag om en rullstolsbunden 60-åring som blivit utslängd från sin lägenhet. Situationen är akut och väldigt allvarlig, och vi måste ta ansvar för det här. Har man en gång råkat hamna på gatan är det numera upp till en själv att ta sig därifrån. Det är inte att ta ansvar. Varför envisas ni med att fortsätta med detta?

Anf. 115 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik:

Fru talman! Det är såklart förskräckligt att den här 60-åringen inte har en bostad. Men lagstiftning om fri hyressättning kommer inte att påverka det över huvud taget. Däremot påverkar det att regeringen har tillsatt en bostadssocial utredning som ska titta på den här frågan och att regeringen i förra veckan gav ett uppdrag till Socialstyrelsen att faktiskt titta på hur vi ska hantera hemlöshetsstrategin.

De här två förslagen kanske inte kommer att hjälpa just den här 60-åringen, men de kan hjälpa människor som har svårt att få en bostad i framtiden. Det hade inte genomförts om vi hade haft en högerregering som hade styrt det här parlamentet.

Det menar jag är att ta ansvar. Vi kompromissar för att generera ett antal positiva förslag i den här kammaren, men allt är inte vår politik. Så fungerar demokrati.

Fru talman! Bostaden har under pandemin blivit något mer än vad den har varit tidigare. Det är platsen man tillbringar nästan hela sin fritid, det är där man umgås med sina närmaste och den har för väldigt många av oss också blivit vår arbetsplats. Det märks på bostadspriserna när villor, bostadsrätter och fritidshus har blivit dyrare. Svårigheterna att ta sig in på den ägda marknaden består. Det har inte blivit enklare för unga att spara till och köpa en bostad.

Centerpartiet vill att bosparande utreds. Fler former är möjliga – den ena behöver verkligen inte utesluta den andra – men vi tror på ett byggsparande, efter tysk modell, som innebär att man sparar först och lånar sedan.

Ett enklare inträde på den ägda bostadsmarknaden skulle lätta på trycket för hyresrätter dit köerna fortfarande är väldigt långa. Men vår bostads- och finansmarknadsminister vägrar att ta till sig detta.

Finansiering är grundläggande. Antalet bostadsrätter som byggs har halverats sedan 2017. Samtidigt har produktionen av hyresrätter hållit sig konstant, och det är väl tur, men det räcker inte. Det behövs 641 000 fler bostäder till 2027.

Bostadsministern brukar framhålla att det är tack vare investeringsstödet som det byggs nu, men det är inte hela sanningen. Det byggs för att vi har byggföretag och bostadsutvecklare som förstår att det här behovet måste fyllas, lyckas få fram kapital och kan se den långsiktiga lönsamheten i att bygga, sälja och förvalta bostäder åt människor som är beredda att betala för dem.

Fru talman! Förutsägbarhet och bra villkor för företag som skapar jobb och bostäder är grunden. Konsumentskyddet är också viktigt. Det behövs ett skydd mot ocker och plötsliga hyreshöjningar, och det behöver säkras i varje modell som vi kommer få att förhandla våra hyror efter.

Vi har tidigare i riksdagen sett hur Kristdemokraterna och Vänsterpartiet vill gå längre än oss andra och försvåra för bostadsutvecklare genom ytterligare regler. Och vi hör hur övriga Alliansens partier är intresserade av hur vi i Centerpartiet och Liberalerna lyckas med att förmå regeringen att reformera hyressättningen. Om förslagen som kommer ur de tre utredningarna uppfyller det vi kommit överens om i januariavtalet får vi en bred majoritet i Sveriges riksdag. Men Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet är nu de enda partierna i riksdagen som öppet motsätter sig en friare hyressättning i nyproduktion, en mer varierad hyressättning i det befintliga beståndet och, vilket inte är mindre viktigt, snabbare och effektivare hyresförhandlingar.

Fru talman! En annan diskussion där partier duckar är när det kommer till behovet av en ny social bostadssektor i Sverige. För ett år sedan när vi senast hade budgetdebatt här lyfte Centerpartiet fram detta. Och sedan dess har regeringen tillsatt en utredning, En socialt hållbar bostadsförsörjning. Jag välkomnar det som ett första steg men tror inte att det räcker. Att jämföra den med den stora bostadssociala utredningen som pågick mellan 1933 och 1947 är en överdrift. Problemen som behöver lösas nu liknar dem som fanns på Gustav Möllers tid, men man kan inte lösa det här med en quickfix.

De strukturellt hemlösa hanteras redan av kommunernas socialtjänster. Över 20 000 sociala kontrakt förmedlas i dag den vägen. Boverket har

dessutom kommit fram till att 425 000 hushåll lever i trångboddhet. De trångbodda som också är ekonomiskt utsatta är så många som 56 000. Det är mer än 1 procent av det totala antalet hushåll i Sverige.

Beräkningarna som gjorts visar att det behövs en social bostadssektor i Sverige som finansieras med skattemedel. På vilket sätt det ska göras kräver en ny utredning.

Alltför många saknar en fast adress. De tvingas flytta runt, bo trångt, förlita sig på kompisar och familj eller illegala svartkontrakt till ockerpriser, vilket inte alls är ovanligt i dagens reglerade hyresnivåer. Nu kan vi lägga till unga, familjer och personer som är födda utomlands och som alla har en inkomst från tillfälliga jobb och saknar kötid och referenser men inte har en social problematik. En fast bostad vet alla är grunden för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden, bilda familj och skaffa sig ett socialt nätverk på en ort där man vill stanna kvar.

Bostadsmarknaden fungerar helt enkelt inte. Byggtakten är för låg. Det hade behövt byggas 64 000 lägenheter, men i stället byggs runt 50 000.

Stigberoendet inom bostadspolitiken lämnar oss med bara *en* åtgärd: byggsubventioner. En anseelig del av de utgifter vi ska diskutera i dag handlar om dem. Ett villkor för Centerpartiet att acceptera byggsubventionerna har varit att de bidrar till att bostäder tillkommer på platser där de annars inte skulle ha byggts och att det finns en ambition att se till så bostadssituationen kan lösas för hushållen med lägst inkomster och för ungdomar.

Med tidigare investeringsstöd har det bara varit möjligt att få i kommuner med befolkningstillväxt. Nu kan det i stället sökas där det råder brist på en viss typ av bostäder. Det krävs alltså ingen befolkningstillväxt, men det krävs att man saknar en viss typ av bostäder.

Genom att dela upp summorna i potter ser vi till så att det finns tillräckligt i potten så att kommuner utanför storstäder kan vara säkra på att erhålla pengar och kunna bygga för sina behov. Potternas storlek måste förstås utvärderas och kunna förändras så att inte landsbygden missgynnas till förmån för storstäderna och tillväxtkommunerna där det ändå kommer att kunna byggas. De ska inte lägga beslag på allt.

I de fall som stöd söks för mer än tio lägenheter måste det avsättas bostäder, en viss andel små lägenheter, åt sociala kontrakt eller åt unga under 31 år.

Det är bra om stöden bidrar till att pressa kostnaderna, minska energiåtgången och effektivisera metoderna, så att ledtider kan hållas nere med industriellt byggande och hållbara material.

Fru talman! Bygg- och fastighetsbranschen har än så länge klarat sig ganska bra genom pandemin. Men det finns anledning att oro sig för byggbranschen, speciellt för de mindre företagen som nu livnär sig på att renovera och bygga till hemma hos privatpersoner.

Andra branscher som har det oerhört tufft är evenemangs-, konsert- och researrangörer. Konsumentskyddet gentemot dem är starkt, och sättet de har klarat sig på har varit att vänta med att återbetala köpta biljetter och att erbjuda presentkort som ersättning. Allteftersom tiden går blir det osäkert om och när det åter blir möjligt för evenemangs- och researrangörer att komma igång med sina verksamheter som tidigare. Korttidspermitteringarna och omställningsstödet har varit värdefulla, men jämfört med andra

har de här företagen drabbats dubbelt upp. Det finns behov av ytterligare stöd till resebranschen, och det jobbar Centerpartiet för.

Fru talman! Jag återgår till bostadspolitiken. Flyttskatten har vi tagit bort, så tillvida att uppskovsbeloppet inte längre beskattas. Nu reformerar vi hyressättningen. Vi förenklar och snabbar på plan- och bygglovsprocesserna, gör det enklare att bygga strandnära, rensar bort onödiga riksintresen, gör det svårare att okynnesöverklaga och gör det möjligt att utöka sin gård med ett ridhus, ett café eller liknande.

Det är så vi bedriver politik, med fokus på resultat och med tuffa förhandlingar som grundas på 73 kraftfulla reformer i januariavtalet. Bostadspolitiken är en viktig del, men den har ännu inte kommit helt på plats. En översyn av de skatter som påverkar byggandet och bostadsmarknaden behövs. Vi väntar fortfarande på ett initiativ till skattesamtal från regeringen.

Fru talman! Arbetet går dock vidare. Regelförenklingar är en pågående process, åtminstone så länge det råder bostadsbrist i de flesta av landets kommuner.

Anf. 117 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Först vill jag kommentera Ola Johanssons tuffa förhandlingar vad gäller resebolagen och problemen i resebranschen. Det är faktiskt Centerpartiet som har fällt vartenda förslag som vi har lagt fram och där vi som opposition har försökt göra någonting för resebolagen. Än så länge har vi sett väldigt lite av att de tuffa förhandlingarna skulle ha lett till någon lösning.

År 2020 har på många sätt blivit pandemins år. Inom civilutskottets verksamhetsområde märks det kanske extra tydligt när man tittar på Allmänna reklamationsnämnden, som har fått in betydligt fler anmälningar än vanligt. Särskilt när det gäller resor och evenemang har anmälningarna rusat iväg.

Regeringen har tillskjutit lite medel, framför allt för 2020, för att möta den ökade belastningen. Vi tror dock inte att regeringens tillskott är tillräckligt. Vi tror definitivt inte, som regeringen verkar tro, att antalet ärenden kommer att minska nästa år. Därför vill vi göra en större satsning på Allmänna reklamationsnämnden. Faktum är att regeringen gör en besparing på nästan 3,5 miljoner nästa år på Allmänna reklamationsnämnden, jämfört med årets totala anslag på 55,5 miljoner. Det nya anslaget för Allmänna reklamationsnämnden är i regeringens budget 52,1 miljoner, och vi sverigedemokrater höjer det med 2,5 miljoner extra till 54,6 miljoner.

Det finns dock annat som regeringen gärna satsar pengar på nu under krisen. 3 ½ miljon vill man lägga på att utveckla tjänsten Money from Sweden. Att prioritera tjänster för att skicka pengar utomlands framför att hjälpa människor i Sverige som hamnat i tvist är för mig en mycket märklig prioritering. Denna tjänst är i högsta grad värd att ifrågasätta nyttan med över huvud taget. Vem använder den? Vad är det för pengar som förmedlas? Och vem är den slutliga mottagaren? Vi vet nästan ingenting om det.

Självklart finns det en stor mängd invandrare i Sverige som säkert kan ha behov av att skicka pengar till och från släktingar och vänner i andra länder. Men är det verkligen en statlig angelägenhet som alla skattebetalare i Sverige ska vara med och bidra till? Jag tycker inte det. Det är slöseri med resurser att svenska skattemedel ska användas för att hjälpa till att

Prot. 2020/21:45
2 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

slussa ut pengar från Sverige. Skattemedel ska användas för våra gemensamma intressen och för att bekosta vår gemensamma välfärd.

Money from Sweden är definitivt en felsatsning ur alla aspekter. Även om 3 ½ miljon inte är någon stor satsning i den budget som vi nu debatterar är det pengar som läggs på något som är direkt skadligt för landet i stort. Denna typ av budgetsjälvskadebeteende bör vi eftersträva att eliminera. I dessa tider, då vi verkligen behöver prioritera vårt eget samhälle, är det om möjligt ännu mer fel.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till vår reservation 1.

Anf. 118 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det var inte min avsikt att begära replik på Mikael Eskilander-son. Men då han nappade på mitt bete om att diskutera stöd till resebranschen kunde jag inte låta bli.

Det är riktigt att Centerpartiet valde att inte backa upp utskottsinitiativet om ett tillkännagivande om en fond för resebranschen att låna pengar från. Centerpartiet är ett budgetförhandlande parti. Vi tar ansvar för Sveriges ekonomi. Vi väljer att inte stödja förslag som har en kraftfull budgetpåverkan. Det skulle vara fullständigt fel utifrån vår position som ett parti som har förtroende att förhandla fram stödåtgärder till företagen. Jag nämnde flera av dem: omsättningsstödet, korttidspermitteringarna och andra åtgärder som har varit bra för näringslivet. Där har Sverigedemokraterna inte bidragit i speciellt stor utsträckning.

Den politik som Mikael och även Moderaterna har företrätt här saknar trovärdighet eftersom man framför förslagen men sedan inte har täckning för dem i den egna budgeten. Det skulle vara intressant att se Mikael Eskilander-son redogöra för på vilken rad i Sverigedemokraternas skuggbudget stöd till resebranschen nämns.

Anf. 119 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! När det gäller resebranschen är väl det mest intressanta att det fortfarande inte finns någon lösning över huvud taget. Det har egentligen inte kommit någon form av universallösning som har riktat in sig på resebranschen. I princip alla stöd har varit riktade till något annat.

En fond för resebranschen skulle vara självfinansierande. Det är klart att den går att lägga in i en budget. Men för att man över huvud taget ska börja fundera på att budgetera för den krävs det att det till att börja med finns en majoritet för att införa en sådan fond. Vi skulle gärna se en sådan fond på sikt. Men vi har inte ens utrett vad den skulle komma att kosta. Den kostnad vi har fått uppgift om är en uppskattning från resebranschen själva. Jag skulle gärna först se en utredning av vad den egentliga kostnaden skulle vara och hur den kan finansieras.

Precis som vi sa när detta debatterades i utskottet kan fonden bekostas på flera sätt. Personligen har jag inga som helst problem med att ta en del av den budget som har byggts upp inom Allmänna arvsfonden. Där har byggts upp ett ganska stort kapital. Jag ser inte riktigt varför man ska hålla på och bygga upp det. Det skulle vara en möjlig finansiering. Då behöver vi inte prata om att den tvunget ska finnas på en rad i en budget.

Den stora frågan är däremot hur man löser situationen på sikt. Borde vi inte införa en fond? Man kan börja med att betala in till den nu, för de kommande resorna, så att vi åtminstone på sikt bygger upp en fond. På

något sätt måste det lösas. Vi tycker att en fond, liknande den som finns i Danmark, skulle vara en bra lösning.

Prot. 2020/21:45
2 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Anf. 120 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det är känt för mig hur en sådan fond skulle kunna vara konstruerad. Det förefaller även att vara känt för Mikael Eskilanderesson. Men min poäng är att oavsett om det är ett lån – något som ska betalas ut för att sedan återbetalas – är det något som behöver finnas med i en budget. Man måste avsätta pengar för fonden. Om det inte är gjort i en skuggbudget faller förslag som detta platt. Om man den ena veckan har pläderat för ett förslag och två veckor senare har tagit bort finansieringen av förslaget när man presenterar sin budget finns det ingen seriositet när man föreslår något sådant. Det blir som att använda samma pengar om och om igen.

Om man måste basera sin budget på att en utredning tillsätts förstår jag att det är svårt för Sverigedemokraterna att klämma fram en budget.

Anf. 121 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Precis som jag sa finns det olika sätt att finansiera en sådan fond. Frågan är framför allt om man på sikt vill ha en fond, och det vill vi. I så fall kan man börja med en fond där man låter resebolagen själva betala in till den genom kommande resor. Som det är nu har vi över huvud taget ingen lösning. Vad jag har förstått har inte heller Centerpartiet någon lösning på situationen.

Som det ser ut nu har resebranschen bara att hoppas på att överleva och att det snart kommer ett vaccin så att man kan börja sälja resor igen. För de allra flesta resebolag är det dock ganska krisartat, och det behövs mer stöd.

Anf. 122 JON THORBJÖRNSSON (V):

Fru talman! Konsumentpolitiken är ett område som ligger oss alla nära. Alla är vi konsumenter. Under ett år gör vi mängder av val när vi handlar varor och tjänster. Det är svårt att komma runt att göra inköp. Men det blir allt svårare och mer komplicerat att vara konsument. Mer tekniskt avancerade produkter, fler komplicerade finansiella tjänster och en global marknad innebär ökade möjligheter men ställer också konsumenterna inför stora utmaningar.

Trots att det finns ett omfattande konsumentskydd är konsumenterna oftast i underläge både vad gäller val av produkter och vid tvister. Avancerade metoder används för att få oss människor att konsumera mer och så mycket som möjligt. Dagligen översköljs vi av reklam där vi uppmanas att konsumera mer av varor och tjänster. Marknadsföringen är ofta mycket aggressiv och vänder sig inte sällan till grupper av konsumenter som redan är ekonomiskt utsatta.

Fru talman! Det behövs därför en bra konsumentpolitik för alla. I Vänsterpartiets budgetmotion presenteras omfattande satsningar på välfärden och ett reformerat skattesystem. Detta gör vi i syfte att öka jämlikheten genom omfördelning och skapa förutsättningar att lyckas med en grön omställning. Där ingår även satsningar på konsumentområdet. Jag hade önskat att i debatten ha fått höra om fler satsningar från andra partier.

Fru talman! Vi vill satsa på att utöka konsumentvägledningen i hela Sverige. Vi vill att en lokal konsumentvägledning ska finnas i varje kommun. Eftersom det inte är obligatoriskt för kommunerna att ha konsumentvägledning vill vi satsa 75 miljoner för att göra denna hjälp tillgänglig i hela landet.

Konsumentverket har under många år kartlagt kommunernas konsumentvägledning. Under flera år har kommunerna stegvis skurit ned på sin vägledning, och det är en trend som vi måste bryta. Flera kommuner erbjuder någon form av konsumentvägledning, men tyvärr är denna många gånger alltför bristfällig. Enligt Sveriges Konsumenter har 87 av landets kommuner över huvud taget ingen konsumentvägledning. Det innebär att över 1 miljon människor – 1 miljon konsumenter – har mycket svårt att få hjälp och stöd när det behövs. Och hjälp behövs.

Ärendena hos Allmänna reklamationsnämnden blir fler och fler. Ökningen har stadigt gått uppåt och har fortsatt även under 2020. Därför vill vi även ge extra resurser till ARN, närmare bestämt 3 miljoner extra, för att ärenden inte ska hamna i kö.

Fru talman! Vi spenderar mycket pengar på varor och tjänster. Bland annat lägger vi mångmiljonbelopp på hantverkstjänster. Det händer att det blir fel, att man inte är överens eller att man blir lurad. Den lokala konsumentvägledaren kan ge hjälp och stöd när något inte blir som man tänkt. De har möjlighet att följa upp ärenden med de konsumenter som behöver hjälp. En del ärenden kräver många återkopplingar. Då är det bra att kunna få möta en och samma konsumentvägledare.

De kan även ge stöd i ärenden som ska till Allmänna reklamationsnämnden. En del ärenden behöver inte ens hamna där om konsumentvägledarna får möjlighet att hjälpa till att medla i förväg. Man sparar dessutom resurser hos ARN om ärendena är ordentligt förberedda när de kommer dit. Detta kan den lokala konsumentvägledningen hjälpa till med.

Vi ska inte glömma bort det förebyggande arbetet. Den lokala vägledningen kan nå ut på bred front, jobba med lokal anknytning och samarbeta med skolorna. Konsumenter kan informeras och göras uppmärksamma på de fallgropar och problem som finns på konsumentområdet. Med goda kunskaper om vad som gäller och vart man ska vända sig för att få stöd och hjälp kan vi stärka konsumenternas makt och inflytande i samhället.

Fru talman! Vi vill också att stödet till civilsamhällets organisationer ska återställas. De har en viktig funktion när det gäller att nå så många som möjligt av Sveriges konsumenter. De ideella organisationerna kan främja trygg och hållbar konsumtion genom sin kunskap och sina nätverk och med konsumenter i alla grupper. De kan stötta konsumenterna och förebygga problemen.

Ideella organisationer kan till skillnad från myndigheterna agera snabbt, utmana, trycka på och vara lite djärva. Ideella organisationer har stor möjlighet att vara en motkraft och skapa motbilder mot reklam och konsumtionsmönster som motverkar en hållbar utveckling. Civilsamhället har otaliga gånger visat att man med små medel kan nå mycket stora resultat.

Det gäller ingen gigantisk summa: 4 miljoner. Men den är nog så viktig. I dessa spenderbudgetar borde en sådan post inte vara särskilt svår att klämma in. Vi i Vänsterpartiet tycker att det är viktigt att de kan fortsätta

med sin verksamhet, och vi har därför lagt in dessa pengar i vår budget, och det med glädje.

Fru talman! Konsumenter finns överallt i Sverige. Alla ska kunna få samma hjälp var de än bor. Jämlig service och kunniga konsumenter är vad vi i Vänsterpartiet vill satsa på.

(Applåder)

Anf. 123 ANNE-LI SJÖLUND (C):

Fru talman! Det behöver bli tryggare för privatpersoner att köpa begagnade varor. Man ska våga handla saker som redan är använda utan att behöva vara orolig, exempelvis för att garantin inte ska gälla även om varan nästan är ny.

En annan orimlighet i dag är att bilar kan vara skyldiga pengar. Kontentan kan alltså bli, fru talman, att bilen är skyldig pengar, inte den som äger bilen när skulden uppkommer. Visst är det hårdraget, men i praktiken är det en realitet. Även om det är möjligt att kontrollera fordonets skulder via Transportstyrelsens hemsida eller myndighetens röststyrda kundtjänst kan varken Transportstyrelsen eller Kronofogden lämna en fullständigt uppdaterad bild över alla utfärdade skulder som finns för ett visst fordon.

Detta beror på att det tar tid innan skulder uppdateras eller registreras i vägtrafikregistret. Köparen riskerar därmed att få överta skulder eller att få fordonet beslagttaget av Kronofogden. Försäljning av begagnade bilar är tyvärr ett område som utnyttjas för bedrägerier. Centerpartiet anser därför att det behövs en översyn av det regelverk som reglerar dessa affärer.

Fru talman! Låt mig gå in på nästan nya grejer. Här är lagstiftningen också bak och fram. Det som känns självklart – att en varas garanti gäller under en viss tid – är i dag en sanning med modifikation. Garantin eller rätten att reklamera gäller bara om varan inte har sålts vidare. En ny ägare till en nästan ny tv blir alltså utan möjlighet att reklamera, även om tv:n bara är ett par veckor gammal.

Fru talman! Här behövs en ordning där garanti och rätten att reklamera följer med varan. För att stödja återanvändning och vidareförsäljning av produkter som den enskilde inte längre behöver samt för att förenkla för den som köper en begagnad sak vill vi också att reklamationsrätten följer varan i stället för att stanna vid den ursprungliga köparen. På samma sätt bör även den som köper en begagnad vara kunna reklamera tjänster, exempelvis reparations- eller renoveringstjänster som utförts på varan.

Ju längre en vara håller, desto bättre för miljön. Ett starkt konsumentskydd skapar incitament för tillverkare att producera varor som håller längre. Centerpartiet vill därför utöka den lagstadgade konsumenträtten för produkter så att företag har bevisbördan i ett år i stället för dagens sex månader.

De nyss nämnda frågorna är viktiga för att uppnå det konsumentpolitiska målet att konsumentmarknader ska vara väl fungerande och bidra till en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. Med detta sagt yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 18.)

§ 16 Internationell samverkan

Utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU1

Utgiftsområde 5 Internationell samverkan (prop. 2020/21:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 124 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Inledningsvis vill jag anföra att Moderaterna inte deltar i beslutet om detta utgiftsområde eftersom Moderaternas budgetalternativ är ett sammanhållet paket som inte kan brytas ut i någon eller några delar eller behandlas isolerat. Därför har vi ett särskilt yttrande, och i vår reservation, vilken jag yrkar bifall till, beskriver vi en annan politisk inriktning.

Det går inte att föra en debatt om Sveriges internationella engagemang utan att vi först ser oss själva i spegeln. Spegeln är inte alltid vad vi önskar när vi tittar i den, till exempel när brottsligheten och arbetslösheten präglar Sverige i större utsträckning än vad som borde och kunde vara fallet. Sverige har förutom coronapandemin att hantera en hög arbetslöshet och en grov kriminalitet, vilka präglar Sverige i högre utsträckning än vad de präglar vår närmaste omvärld. Brottsligheten och arbetslösheten är den extra börda som Sverige bär med sig när vi ska möta samhällsproblem på såväl hemmaplan som bortaplan. Det här är uppgifter som regeringen hittills har gått bet på.

Fru talman! Sveriges utrikespolitik ska utgå från svenska intressen och svenska värden. Det borde vara självklart, men så är det tyvärr inte. Sveriges förmåga att värna våra intressen och värderingar i en föränderlig värld är en avgörande kraft för vårt lands välstånd och säkerhet, och det gäller också för att EU-samarbetet, vår tids viktigaste plattform, ska fungera.

EU-samarbetet utgör grundförutsättningen för att svensk utrikes-, säkerhets-, handels-, försvars- och biståndspolitik ska hålla ihop. Samtidigt kan Sverige vara en stärkande kraft i det EU som med sin öppenhet på gott också möter isolationistiska strömningar på ont. Där kan de bästa av svenska värderingar och handlingskraft spela en större roll än vad våra 10 miljoner invånare till numerären kan matcha.

En svensk utrikespolitik ska vara tydligt förankrad i den idétradition som utgör grunden för vårt öppna samhälle, vår demokrati, våra rättsstatsprinciper liksom de mänskliga fri- och rättigheternas universella ställning och tillämplighet. Det är från denna grund som Sveriges globala engagemang och vårt lands säkerhet kan formas i samarbete med andra. Det ska vara solidaritet, inte neutralitet, som gäller.

Fru talman! Sverige ska utgöra en stark kraft för multilateralism och ska internationellt agera såväl förutsägbart som balanserat och transparent. Att verka tillsammans med likasinnade är den ledstjärna som ska vara styrande för vårt internationella engagemang. Därmed blir det självklart att Sverige aktivt bör driva en politik som syftar till att etablera täta samarbeten med likasinnade länder i världen vilka delar våra demokratiska värderingar. För Sverige och världen står inför betydande utmaningar.

De grundfundament för utveckling i form av demokrati och frihandel som vi sedan generationer tagit för givna utmanas starkt på många håll i vår omvärld. I Sveriges närmiljö ser vi ett Ryssland som blir alltmer muskelstint och allt mindre strävar efter att vara en internationell lagspelare. Landets krigföring i Ukraina och betydande negativa inflytande över ut-

vecklingen i Belarus visar på betydelsen av internationell samverkan, inte minst genom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, OSSE. Att Sverige nästa år tar över ordförandeskapet i OSSE är ett tillfälle som inte får försummas.

Dessa demokratiinsatser som vi kan göra genom internationella organ får inte försummas, även i länder inom EU-kretsen. Ska EU vara den kraft vi alla önskar måste unionens grundvalar respekteras och efterlevas. För en bättre värld spelar de internationella institutionerna en viktig och ibland avgörande roll. När FN och dess underorgan i flera fall fallerar är EU, Europarådet, OSSE och OECD värderingsburna institutioner värda att värna om.

Fru talman! Flera av hörnstenarna i vår utrikespolitik och i våra samarbeten förändras och utmanas. Det gäller EU-samarbetet, det gäller den transatlantiska länken och det gäller den regelbaserade världsordning som rått under efterkrigstiden. Hörnstenarna i vår utrikespolitik och i våra samarbeten förändras och utmanas. Det gäller EU-samarbetet, det gäller den transatlantiska länken och det gäller den regelbaserade världsordningen. Den obehagliga insikten är att varken den demokratiska utvecklingen eller demokratin kan tas för given.

Kinas växande ekonomi har ökat dess aptit på politisk makt långt utanför landets gränser. 2020 var året då Sverige och världen på allvar fick upp ögonen för ett Kina med långsiktigt globala och säkerhetspolitiska ambitioner. President Xi Jinpings mål är att landet 2049 ska vara en dominerande stormakt ekonomiskt, politiskt, kulturellt och militärt. Detta mål kläs alltför ofta i den arrogans som präglar den övermodige. Det är ett övermod som övergår i övergrepp, till exempel mot den kidnappade och fängslade förläggaren Gui Minhai eller mot de uigurer som skickas till kinesiska arbetsläger.

Men övermod går inte över av sig självt genom egen insikt. Övermodet måste mötas med det som är den fria och demokratiska världens styrka. Genom fortsatt respekt för regelbaserad global frihandel, liksom respekt för rättsstatens principer, som varit grundfundament för vår framgång, kan vi också tro på att dessa värden och internationellt samarbete är de bästa krafter som vi kan använda för att utmana det som vi tar så för givet.

Så möter vi det Kina som förvägrar sitt eget folk den åsiktsfrihet som vi är vana vid i Sverige och som mot alla överenskommelser gjort Hongkongs relativa självständighet till ett avslutat kapitel. Dagens domar mot de tre demokratiaktivisterna bekräftar med tydlighet den verklighetsbilden.

Fru talman! Det auktoritära ledarskapet sätter sin prägel på många länder. Nordkorea, Kina, Ryssland, Venezuela, Turkiet, Belarus och Ungern är alla länder som i varierad grad styrs av ledare som utöver respektive politiska agenda också har en personlig framtoning som mer minner om svunna tiders icke folkvalda regenter. Till dessa kan läggas regimer vilka bygger på religiös fundamentalism där Iran utgör det mest framträdande exemplet. Dessa länder och deras regimer är påminnelser om att demokratin aldrig får tas för given. Den utmanas från höger och vänster med en välfylld verktygslåda utrustad för att nedmontera, inte bygga upp, de institutioner som är rättsstatens grundfundament.

Prot. 2020/21:45

2 december

*Internationell
samverkan*

Sverige som en mogen demokrati och etablerad rättsstat har en uppgift i världen att hjälpa till att bygga institutioner i andra länder som saknar dessa. Till det behövs internationellt samarbete. Till det behövs EU, OSSE, Europarådet och kunskapsorganisationen OECD. Till det behövs gemensamma ansträngningar för att främja de värden vi håller högt. Förvärvat kunskap är en gåva som aldrig går att bli av med; den kan bara spridas vidare.

EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska plattform. Men den osäkra utveckling som pågår i Sveriges närområde tydliggör också behovet av ett svenskt Natomedlemskap. Det krävs att Sverige bedriver en aktiv utrikespolitik för att påverka EU:s ställningstaganden och därefter att EU bedriver en politik för att påverka vår omvärld. Genom att fördjupa EU:s utrikes-, försvars- och säkerhetspolitik kan vi möta en orolig omvärld på ett starkare sätt.

Fru talman! Från öst till väst och från Afrika till Arktis står världen inför ständigt nya utmaningar. Sverige är i det sammanhanget inte i världens utkant. Sverige påverkas i högsta grad av vad som sker i vår närhet. Men vi kan också påverka utvecklingen i positiv riktning. Det gör vi på bästa sätt med demokratiska frihetliga värderingar som grund för Sveriges och världens bästa.

Anf. 125 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! När man hörde inledningen från kollegan lät det nästan som att vi var på väg in i en allmän utrikespolitisk debatt. Men vi debatterar utgiftsområde 5, som handlar om internationell samverkan. Det är den lilla delen, får man väl säga – det är 2 miljarder som detta handlar om. I den stora budgeten är det här en liten budgetdel.

Fru talman! Internationell samverkan handlar till 70 procent om var vi är medlemmar och vilka internationella organisationer vi har gått med i. Vi visar vår multilaterala agenda genom att vara med på de olika plattformar som är synliga i budgeten. En vital del är naturligtvis FN. 62 procent – eller något i den storleksordningen – av anslaget till multilaterala organisationer går just till FN. Det är den tydliga delen. Sedan har vi naturligtvis också Nordiska ministerrådet, Europarådet, OSSE och OECD, som är delar av detta.

EU är en viktig säkerhets- och utrikespolitisk del av vår gemensamma utrikespolitik. Men vi betalar inte någon medlemsavgift till EU under utgiftsområde 5. Det är naturligtvis någonting som är viktigt att synliggöra. Annars skulle man kanske fundera på just detta.

Detta utgiftsområde har en målsättning som handlar om att se till Sveriges internationella intressen i förbindelser med andra länder. I det fallet är naturligtvis utrikesförvaltningen en viktig del av helheten. Utrikesförvaltningen innebär en närvaro i andra länder, vilken bygger mycket av vår röst och våra kontakter. Utrikesförvaltningen är dock inte en del av internationell samverkan utan en del av utgiftsområde 1. Därför är inte den uppe för debatt just nu.

Fru talman! Vi har haft en diskussion i utrikesutskottet om hur vi kan följa upp resultatet inom våra budgetområden. Under det gångna året fram till den här budgeten har vi försökt få ett fördjupat fokus på några av de områdena, även utgiftsområde 5. Det är freds- och säkerhetsområdet som har lyfts fram. Som man kan läsa i vårt betänkande har internationell kris-

hantering och fredsfrämjande insatser varit föremål för vårt utvärderings- och forskningssekretariats uppföljningsrapport. Det finns en del övrigt att önska och en del övrigt att utveckla på det här området. På detta pekar utskottet gemensamt i betänkandet. Jag tycker att det är viktigt – ska kammaren och utrikesutskottet kunna granska hur resultat nås måste vi verkligen jobba med utveckling av uppföljning.

Vi i Centerpartiet står naturligtvis bakom den budget som ligger och de 2 miljarderna på utgiftsområde 5. Där har vi ingen avvikande mening. Dock har vi en avvikande mening och en reservation, fru talman, under den punkt i betänkandet som handlar om politikens inriktning. Det är fråga om vad som sker på sikt. Vi har inte bara 15 år av demokratisk tillbakagång i världen, utan också 15 år av tillbakagång när det gäller mänskliga fri- och rättigheter. Här finns det en tydlig koppling.

När människors frihet och människors rättigheter begränsas börjar det ofta i det lilla. Sedan växer det mer och mer. I de auktoritära staterna och i diktaturer är det väl synligt. Men, fru talman, det är det i demokratier också. Det är ju faktiskt det vi brottas med i EU i dag, och det är det vi brottas med i många av de semidemokratier som vi ser utvecklas och där den ena eller andra kraften försöker begränsa utrymmet för frihet och människors rätt att välja sin väg i livet, vara den man vill vara, älska den man vill älska och så vidare. Vi har under en tid sett det tydligt även här när det gäller hur kvinnors rättigheter har begränsats och hur kvinnors frihet begränsas. Det är en början. Sedan blir det ofta en fortsättning om vi inte ser upp.

Det är klart att vår närvaro i olika organ är viktig för att vi ska kunna vara en röst som inte lämnar fältet fritt utan utmanar de krafter som söker begränsa frihet och rättigheter för människor. Där det sker vet vi att demokratin kommer att fallera.

Vi väljer naturligtvis att peka på dessa frågor i vår reservation. Frihet från förtryck är en viktig utgångspunkt för oss för att hävda demokratin. I den feministiska utrikespolitiken är det viktigt att lyfta fram kvinnors rättigheter. Men glöm inte bort att det oftast är så här man går till väga: Man tar den ena rättigheten efter den andra, och det ena frihetsrummet efter det andra stängs. Så småningom är de alla stängda.

Därför är det viktigt att se helheten. Vi pekar på rätten till utbildning för flickor och pojkar, rätten till sin kropp och hälsa, inklusive sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, rätten till ägande och självbestämmande och inte minst rätten till inflytande och makt i samhället. När individens rättigheter är utgångspunkten osynliggör vi inte olika minoriteter, såsom hbtqi-personer, pojkar eller personer med en viss ålder, utan då är det verkligen den individuella rättigheten som är i fokus. Det tycker vi är viktigt i vår internationella samverkan för det långsiktiga arbetet för demokrati och en hållbar utveckling och för att i förlängningen nå Agenda 2030-målen.

Med det yrkar jag bifall till reservation 3 under punkt 2.
(forts. § 19)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.48 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 26 november

SoU11 Avgiftsfritt pneumokockvaccin för vissa grupper

1. utskottet

2. res. (S, C, L, MP)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

MJU5 Skydds jakt på varg

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP)

3. res. 2 (V)

4. res. 3 (L)

Förberedande votering 1:

4 för res. 2

3 för res. 3

49 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

19 för res. 1

4 för res. 2

33 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

29 för utskottet

19 för res. 1

8 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD

För res. 1: 16 S, 3 MP

Avstod: 4 V, 3 L, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

MJU3 Riksrevisionens rapport om statliga åtgärder för fler miljöbilar
Punkt 3 (Konsekvensanalyser och jämförelse av samhällsekonomiska kostnader)

Prot. 2020/21:45
2 december

1. utskottet

2. res. 1 (M, SD, KD)

Votering:

31 för utskottet

24 för res. 1

1 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 1: 11 M, 10 SD, 3 KD

Avstod: 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Utred miljömessig effektivitet och fördelningseffekter)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

46 för utskottet

10 för res. 2

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 2: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU4 Nytt regelverk för handel med utsläppsrätter

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Den kommande översynen av EU:s utsläppshandelssystem)

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

51 för utskottet

5 för res.

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res.: 4 V, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

§ 18 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Punkt 3 (Regeringskansliet)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

43 för utskottet

10 för res. 1

3 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 1: 10 SD

Avstod: 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Utrikesförvaltningen)

1. utskottet

2. res. 4 (KD)

Votering:

43 för utskottet

3 för res. 4

10 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 4: 3 KD

Avstod: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU1 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU7 Omvänd skattskyldighet vid omsättning av vissa varor

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU13 Pausad BNP-indexering för drivmedel

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Motionsförslag om tillkännagivanden)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

12 för res. 1

10 för res. 2

34 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Fredrik Malm (L) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

32 för utskottet

21 för res. 1

3 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 1: 11 M, 10 SD

Avstod: 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

SkU14 Skattereduktion för förvärvsinkomster och utvidgad tidsgräns för expertskatt

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU4 Revision av det enhetliga elektroniska rapporteringsformatet

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Framtida åtgärder med anledning av det nya revisionskravet)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

46 för utskottet

10 för res. 1

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 1: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (Riksdagens tillkännagivande om personligt betalningsansvar i aktiebolag)

1. utskottet

2. res. 2 (M, SD, KD)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 2

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 2: 11 M, 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

CU5 Förlängning av de tillfälliga åtgärderna för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Lagstiftningens framtida utformning)

1. utskottet

2. res. (M, KD, L)

Votering:

39 för utskottet

17 för res.

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

För res.: 11 M, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

CU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Punkt 1 (Statens budget inom utgiftsområde 18)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

31 för utskottet

10 för res. 1

15 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 1: 10 SD

Avstod: 11 M, 1 V, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -
Hanna Gunnarsson, Jens Holm och Karin Rågsjö (alla V) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Bostadspolitiskt mål)

1. utskottet
2. res. 2 (V)

Votering:

51 för utskottet

5 för res. 2

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 2: 4 V, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Prot. 2020/21:45

2 december

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 19 (forts. från § 16) **Internationell samverkan** (forts. UU1)

*Internationell
samverkan*

Anf. 126 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Vi debatterar nu ett av de minsta utgiftsområdena i statens budget men samtidigt det utgiftsområde som, tillsammans med biståndsbudgeten, har mest internationell påverkan. Det är genom detta utgiftsområde som vi ger resurser och definierar Sveriges roll i världen. Och det är en roll som vi i Vänsterpartiet anser borde blir större. Även om vi i sammanhanget talar om små pengar är Vänsterpartiet det parti som lägger mest pengar i budgeten för utgiftsområdet Internationell samverkan.

I år är det 20 år sedan resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet antogs av FN:s säkerhetsråd. Det var första gången som FN gjorde en koppling mellan säkerhetspolitik och kvinnor, om hur kvinnor påverkas och om hur kvinnor kan påverka säkerhetspolitiken. FN:s resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet bygger på tre grundläggande principer: deltagande, konfliktförebyggande och skydd. Den är, tillsammans med de efterföljande nio resolutionerna, ett viktigt verktyg för att uppvärdera kvinnors säkerhet.

Trots att det är 20 år sedan resolution 1325 antogs har det dock visat sig svårt att göra verklighet av agendan. Nu tycker jag att det är dags att ta nästa steg. En handlingsplan är inte tillräcklig om man ska kalla sig en feministisk regering. För att få större genomslag för resolutionens målsättningar krävs att en ambassadör för resolution 1325 och de efterföljande resolutionerna tillsätts.

Därför föreslår Vänsterpartiet ett nytt anslag för en svensk ambassadör för FN-resolution 1325 om 3 miljoner kronor, och vi vill att denna summa avsätts årligen. Vi har dock lagt det under fel utgiftsområde – vi har alltså lagt det under det utgiftsområde som vi nu debatterar, men det ska ligga under ett annat utgiftsområde – och vi kommer därför att återkomma med förslaget under rätt utgiftsområde.

Fru talman! När polismannen Derek Chauvin tryckte sitt knä mot George Floyd blev det startskottet på omfattande protester mot rasismen runt om i USA och i världen under parollen Black lives matter. Att mista sitt liv är den yttersta konsekvensen av rasism. Detta drabbade George

Floyd i USA, precis som det drabbade till exempel dem som mördades av Peter Mangs eller John Ausonius här i Sverige.

Men mordet på George Floyd är långt ifrån det enda exemplet. Vi har såväl historiskt som i närtid sett rasism och brutalitet som drabbar svarta i USA. Protesterna i Black lives matter har haft en enorm sprängkraft med demonstrationer i över 2 000 amerikanska städer.

Rasdiskrimineringen i USA har sin grund i sekler av förtryck, diskriminering och slaveri. Även om lagar har förändrats är de rasistiska strukturerna fortfarande synliga. Under ledning av president Trump har USA gått i en reaktionär riktning. Det handlar om inskränkningar i kvinnors rätt till abort och den egna kroppen och om tydliggörande av rasmotsättningar.

Nu kommer Trump med all sannolikhet att avgå, och vi får en ny president i Biden som representerar andra värderingar. Men rasismen och kvinnohatet i USA finns kvar, och vi har sett under Donald Trumps tid som president att han har satt tonen för debatten runt om i världen.

Att möjliggöra för amerikanska människorättsorganisationer att ta del av svenskt demokratistöd riktat till MR-organisationer i USA är ett sätt att belysa denna utveckling och stödja kvinnorättsrörelsen och Black lives matter-rörelsen i USA. Vänsterpartiet föreslår därför ett nytt anslag för ett svenskt stöd till USA:s civilsamhälle om 50 miljoner kronor årligen.

Lika länge som jag kommer att prata i dag, till och med lite längre, håller polismannen Derek Chauvin sitt knä hårt tryckt mot George Floyds nacke. "I can't breathe." – jag kan inte andas. George Floyd säger den meningen 16 gånger innan han dör.

Sedan Carl Bildts tid som utrikesminister ger Sverige ekonomiskt stöd till den amerikanska tankesmedjan Atlantic Council. Tankesmedjan arbetar med globala säkerhetspolitiska frågor och transatlantiskt samarbete. Bland övriga bidragsgivare finns Nato, en lång rad Natoländer, flera stora oljebolag och oljeproducerande länder samt svenska vapentillverkaren Saab. Atlantic Council har kort och gott nära band till Nato och oljeindustrin.

Vänsterpartiet ser inte Nato eller Natoanknutna tankesmedjor som en del av Sveriges freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet. Därför föreslår vi att 10 miljoner kronor tas från Atlantic Council och andra liknande organisationer och att de i stället används till att minska de säkerhetspolitiska hoten på ett annat sätt.

Ryssland är i dag ett säkerhetspolitiskt hot, först och främst mot alla i Ryssland som motsätter sig styret i Kreml och som inte passar in i det samhälle som Putin vill bygga. För ryska hbtq-personer, feminister, urfolksföreträdare, miljörelser och vänsteraktivister är den egna regimen ett dagligt säkerhetshot.

Rysslands imperialistiska politik utgör för det andra ett direkt hot mot befolkningen i flera grannländer som Ukraina, Georgien, Belarus, Moldavien och länderna i Centralasien.

För det tredje utgör Putins regim ett allvarligt säkerhetspolitiskt hot mot Sverige. Det är ett hot som vi måste ta på allvar.

Om Ryssland utvecklas i en mer demokratisk riktning kommer landet dock att utgöra ett mindre säkerhetspolitiskt hot mot oss och grannländerna. Det är därför som den ryska oppositionen – inte några partier utan den riktiga, modiga oppositionen, som består av de här hbtq-aktivisterna, feministerna, människorättsförsvararna och miljökymparna – behöver om-

världens stöd. Att stödja dem är att stödja en demokratisk utveckling i Ryssland och förbättra säkerheten för omvärlden.

Därför vill Vänsterpartiet trappa upp det svenska stödet till det ryska civilsamhället genom en årlig stegvis ökning med 10 miljoner kronor för det anslag som kallas *Samarbete inom Östersjöregionen*. Totalt blir ökningen 60 miljoner.

Eftersom budgeten är en helhet som vi inte vill bryta upp hänvisar jag till Vänsterpartiets särskilda yttrande. Vi deltar inte i beslutet.

Anf. 127 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru talman! Det är alltid lika spännande att höra vad Håkan Svenneling plockar upp ur den ideologiska hatten. Blir det en kanin, eller blir det en anka?

Det är val i Venezuela nu på söndag. Med sannolikhet kommer det valet att vara riggat, och oppositionens kontroll över den sista demokratiskt valda institutionen kommer att vara till ända. Det finns väljare som uppger att de är rädda för att rösta på något annat än Maduros parti, Venezuelas förenade socialistparti. De misstänker att valhemligheten inte kommer att respekteras.

I september anklagade FN i en rapport Maduro för brott mot mänskliga rättigheter, bland annat utomrättsliga avrättningar. Ungefär 5 000 människor uppges ha dödats av säkerhetsstyrkor.

Jag noterar att Håkan Svenneling och Vänsterpartiet vill sätta av 50 miljoner kronor årligen i stöd till USA:s civilsamhälle för att stärka demokratin. Jag kan tycka att det är lovvärt på ett sätt, men 50 miljoner kronor i USA, som är världens rikaste land, kommer att göra endast småmullor i skillnad. Jag tycker också att det är ett lovvärt initiativ att Vänsterpartiet engagerar sig i bristen på rysk demokrati, för det är ett land som inte har någon demokrati annat än på regeringens papper.

I konsekvens med detta tycker jag dock att dessa totalt 110 miljoner kronor hade gjort så otroligt mycket större nytta i Venezuela. När ni nu ändå är igång och spenderar pengar till demokratins förmån, vilket är bra – varför missar ni då Venezuela? De skulle tacka och ta emot med stor glädje.

Anf. 128 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag tackar för det moderata berömmet från Rothenberg gällande Vänsterpartiets demokratiengagemang.

Jag har själv varit i både USA och Ryssland och mött demokratiaktivister där. Man får väl säga att Rothenberg har rätt i sin analys: I sammanhanget är det små pengar vi pratar om. Jag tror att det många gånger är viktigare att se signalvärdet och också se att de små resurserna kan göra väldigt stor nytta för dem som är marginaliserade i de här politiska debatterna. Det gäller framför allt i Ryssland men till viss del även i USA, där pengarna styr mycket av politiken. Det har vi sett tydliga exempel på i valrörelsen.

Vänsterpartiet har på inget sätt missat utvecklingen i Latinamerika och då specifikt Venezuela, som Rothenberg lyfter. Vi har interPELLERAT utrikesministern och ställt skriftliga frågor om de här sakerna och vid flera tillfällen lyft behovet av Sveriges engagemang. Sverige ingår som en del i den internationella kontaktgrupp till Venezuela som jobbar med att åter-

ställa demokratin. Hans Rothenberg har helt rätt i att det i dag inte finns en demokrati där.

En del av oppositionen kommer att delta i valet på söndag. Jag tycker att det är lite tråkigt om svensk borgerlighet redan nu ropar ut att valet är orättvist. Jag skulle snarare vilja vänta in vad de valobservatörer som ändå kommer att vara på plats säger om valet på söndag innan jag bestämmer min åsikt om det valet. Det kan låta väldigt tråkigt och formellt, men det är min utgångspunkt. Jag tycker att det är viktigt att de som är på plats kan komma med sin rapport om hur läget är.

Maduro har fått allvarlig MR-kritik från FN. Jag tycker att det är bra att det uppmärksammas. De ansvariga för våldet och mördandet behöver ställas till svars. Samtidigt behöver omvärlden ta ett nytt omtag och faktiskt stödja en mer demokratisk utveckling i Venezuela i högre grad än vad man gör nu.

Anf. 129 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru talman! En av de kanske största politiska förändringarna som har skett i svensk politik det senaste halvsekle är Vänsterpartiets rörelse från att tidigare ha varit diktaturkramare åt det socialistiska hållet till att nu stå i Sveriges riksdag och förorda demokrati.

Jag har respekt för det, men det landar lite tokigt med prioriteringarna och proportionerna. Jag hade haft större respekt om Vänsterpartiet satte av ännu mer pengar till Venezuela och till andra länder som skulle behöva demokratibistånd betydligt mer än vad till exempel en demokrati som USA gör.

Förklara gärna varför ni har gjort den prioriteringen: 60 miljoner till Ryssland, 50 miljoner till USA och noll miljoner till Venezuela i demokratistöd.

Anf. 130 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Vi kanske får ha en liten lektion med Hans Rothenberg om hur bistånd och biståndsbudget funkar.

Det är ju så att Vänsterpartiet inte vill göra avräkningar i den utsträckning som regeringen vill göra. Det gör att vi har mer pengar i biståndsbudgeten än något annat parti.

Moderaterna å sin sida vill faktiskt skära i biståndsbudgeten och dra ned den till 75 procent av vad den är i dag. Då har man mindre pengar att satsa till Latinamerika, som ingår i de länder som kan få bistånd.

USA kan tyvärr inte få bistånd, för det är ett så pass rikt land. Därför har vi kallat det här för demokratistöd. Jag hade gärna lagt det i biståndsbudgeten, men nu ligger det här i stället eftersom det inte är ett generellt bistånd. Detta gör att förslaget finns här.

Samma sak är det med Ryssland, som inte heller är ett biståndsland utan som vi har olika typer av Östersjösamarbeten med. Därför finns även det i den här budgeten.

Ska man satsa på Latinamerika ska man inte göra det i utgiftsområde 5, utan det ska man göra i biståndsbudgeten, alltså utgiftsområde 7. Det gör Vänsterpartiet genom att inte göra som Moderaterna och skära i svenskt bistånd.

Anf. 131 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Inte heller jag kunde låta bli att ta replik på Håkan Svenneling när det gäller Vänsterpartiets signalpolitiska deklaration. Signalen verkar vara: Vi kritiserar Ryssland. Men vi kritiserar USA också. Och vi kritiserar USA lite mer, eftersom vi också passar på att ta en fajt med den transatlantiska länken med Atlantic Council, som vi inte vill ha någon närhet till.

Det är lite grann det budskap som finns här. Självklart står vi upp mot rasism och tycker att det är viktigt att USA tar på allvar att det ska ske förändringar, vilket den nye presidenten tydligt verkar signalera.

Att Sverige i detta läge skulle sälja in sig som en finansiär till Black lives matter-rörelsen i någon form i USA verkar som en väldigt bakvänd väg, om vi vill bygga relationer med USA och den nya administrationen och ta fajten tillsammans för demokrati i Venezuela, Kuba, Kina, Ryssland och i alltför många andra länder där det verkligen har gått bakåt.

Ambitionen är nu att komma med en stor demokratioffensiv från amerikansk sida från den nya administrationen. Det är någonting som vi skulle bejaka och söka samverkan om.

Detta är verkligen en politik som skulle kräva mycket större resurser till Svenska institutet för att bättra på den svenska bilden i andra länder, om vi skulle gå denna väg.

Fru talman! Jag tycker att detta verkligen är att gå bakåt och inte framåt.

Anf. 132 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag kan börja med att konstatera att vi lade fram förslaget om att man ska stötta Black lives matter-rörelsen från Sverige när det var som mest protester i juni, och vi återupprepade det i samband med budgetarbetet. Sedan skedde det amerikanska valet. Och vi fick efter ganska lång tid klart för oss att Trump inte skulle fortsätta att vara president utan att det i stället skulle bli Joe Biden. Det är positivt, även om jag kan se att Joe Biden ligger ganska långt till höger i det demokratiska partiet. Han kommer att föra en utrikespolitik som kanske passar Kerstin Lundgren men som jag ändå tror utgår från den imperialistiska syn som har funnits i amerikansk utrikespolitik under lång tid.

Vi kan till exempel se att Joe Biden röstade för Irakkriget och så vidare. Det gör att jag blir ganska orolig när jag hör Bidens rådgivare säga att USA ska pressa olika länder dit man själv vill. I detta gör man en omsvängning jämfört med Trump, alltså att man tänker ha med Europa på banan. Man kommer inte att se Angela Merkel och EU som motståndare, utan man vill snarare ha med bland annat Sverige i detta tryck.

Jag är lite orolig för att Sverige i denna tankegång om den transatlantiska länken går bort sig och helt enkelt anpassar sig för mycket till amerikansk utrikespolitik, som i grunden fortfarande är imperialistisk. Man ser Latinamerika och den delen av världen som sin egen bakgård och hemisfär, där man fortsätter med blockaden mot Kuba som man har hållit på med i 60 år utan några större resultat. Här skulle jag vilja se en annan typ av demokratioffensiv, både från svensk sida och från USA:s sida.

Sedan tycker jag att det är viktigt att kritisera USA för det valsysteem med olika typer av valkretsar som vi nu kan mer om än om det svenska valsystemet. Det är väldigt uppenbart att det amerikanska valsystemet

brister i fråga om grundläggande rättigheter när det gäller rätten att rösta, att valdagen inte är fri dag så att man kan gå och rösta och så vidare. Detta gör att det finns mycket berättigad kritik mot USA. Denna kritik lyfter Vänsterpartiet fram.

Anf. 133 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Det svenska stödet på 50 miljoner kronor är verkligen en intressant signal i ett sådant samtal. Jag tycker att vi verkligen måste se vart vi riktar våra resurser.

Apropå Venezuela, som togs upp i det förra replikskiftet, hade jag en debatt så sent som för en vecka sedan med utrikesministern. Och Sverige och EU är tydliga: Det finns inte förutsättningar för ett fritt och rättvist val i Venezuela.

Spela inte bort det. Spela inte med i Maduros regims och den typen av regimers lek med demokratin. Så drar man nämligen demokratin i smutsen. Folk uppfattar att demokratin inte spelar roll. Det är ett spel som vi inte ska vara med i. Vet vi att detta val inte kommer att vara fritt och rättvist eftersom förutsättningarna saknas, då ska vi inte spela med. Då ska vi vara tydliga och markera detta i tid, vilket också utrikesministern med glädje gjorde.

Anf. 134 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Problemet är att just Kerstin Lundgren kanske är den som spelar med. Hon har redan från dag ett deklarerat att det är Juan Guaidó som är Venezuelas president, oavsett om han sitter vid den reella makten eller inte. Jag kan berätta att det tyvärr är Nicolás Maduro. Han har begått en massa brott, enligt FN:s rapport. Han har inte hållit fria och rättvisa val. Och nu på söndag är det dags för val igen. Vi får se om de blir fria och rättvisa. Det finns en del förutsättningar som visar att det kan bli precis som Kerstin Lundgren säger. Men det finns ändå inför dessa val hopp om dialog.

Problemet har varit att just Juan Guaidó har vägrat att vara med. Han hoppas hela tiden på en militärkupp eller på att han helt plötsligt bara ska komma till makten. Det gynnar inte den demokratiska utvecklingen. Venezuela har i praktiken blivit en frusen intern konflikt där det venezuelanska folket inte bara lider under covid-19 utan också under stora humanitära problem med sjukvård, matbrist och liknande.

Det som vi kan göra från omvärldens sida är att försöka stödja en demokratisk utveckling i Venezuela. Då måste man också acceptera att Maduro finns med.

Anf. 135 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till Kristdemokraternas reservation 1. I anslagsbeslutet avstår Kristdemokraterna från ställningstagande.

Runt om i världen står kristdemokratin för en värderingsbaserad utrikespolitik. Det är en politik som syftar till att stärka fred och demokratisk utveckling och som bidrar till förståelse, försoning och mänskliga rättigheter.

Kristdemokratisk utrikespolitik är ett uttryck för att vi alla har ett ansvar för vår nästa. Människovärdet är universellt och kan aldrig relativiseras utifrån etnicitet eller geografiska gränser.

I spåren av pandemin och den instabila situation som råder runt om i världen är det centralt att vi från svenskt håll tar vår del av ansvaret för säkerhet och fred.

Sverige ska fortsätta att stödja och bidra till gemensamma insatser inom fredsfrämjande, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande verksamhet. Det gör vi främst genom att bidra till gemensamma insatser inom det multilaterala samarbetet i EU, FN, Nato och OSSE.

Fru talman! Utöver detta ska utrikespolitiken främja frihandel. Frihandel och marknadsekonomi är vägen framåt för ökat välstånd, och det är verktyget för att lyfta människor och samhällen ur fattigdom.

Samtidigt bör internationella handelsavtal i större utsträckning än i dag användas som påtryckningsmedel mot de auktoritära regimer som kränker mänskliga rättigheter. Förhoppningsvis kan det leda till att fler människor får en chans att leva sina liv i trygghet och säkerhet.

Med dessa principer som grund ska svensk utrikespolitik främja svenska intressen i omvärlden.

Sverige ska vara en aktiv aktör inom de internationella samverkansorgan där vi verkar, från de nordiska till de europeiska och globala. Och vi ska bidra till att dessa samarbeten bedrivs så effektivt som möjligt.

För att använda skattebetalarnas pengar på det mest ansvarsfulla sättet inom det utgiftsområde som vi diskuterar nu anser Kristdemokraterna att anslaget till Svenska institutet och information om Sverige i utlandet bör minska.

Inom främjandeverksamheten finns det i dag en rad aktörer, inte minst svenska ambassader och konsulat runt om i världen. Kristdemokraterna anser därför att medel bör omfördelas från Svenska institutet och Utrikespolitiska institutet till anslaget för freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet, som vi i motsats till regeringen vill höja.

Fru talman! Den centrala arenan för svensk utrikespolitik är Europeiska unionen. EU:s styrka ligger i den gemensamma värdegrunden och i den historiska förmågan att samarbeta och överbrygga motsättningar. Att EU:s medlemsländer talar med en röst i utrikespolitiken är grundläggande – utan enighet blir Europas länder aktörer i marginalen. Utan ett närmare utrikespolitiskt samarbete minskar Sveriges möjligheter att bidra och göra skillnad. Agerar inte EU agerar någon annan.

I avsaknad av en gemensam europeisk politik har vi sett hur länder som Ryssland, Kina och Turkiet flyttar fram sina positioner. Därmed försvagas dessvärre arbetet för demokratiska reformer och mänskliga rättigheter. Detta ser vi i dag i länder som Syrien, Iran, Venezuela – som har tagits upp här – och även Kuba, för att nämna några exempel.

Fru talman! Med grundläggande värderingar om människovärde, frihet och demokrati får svensk utrikespolitik aldrig kompromissa. När de värderingarna nu utmanas av auktoritära regimer och våldsbejakande islamism är det mer angeläget än tidigare att gemensamt med andra bygga säkerhet och fred. Det gör vi inom ramen för EU, och det gör vi genom att stärka samhörigheten och samarbetet med våra nordiska och baltiska grannar. Det gör vi genom att fördjupa den transatlantiska länken och relationerna till de västliga demokratiernas försvarsallians.

Fru talman! Natosamarbetet är inte utan problem. Utvecklingen i medlemslandet Turkiet är djupt oroande. Samtidigt är Nato sedan länge centralt för både vår egen och Europas säkerhet. Kristdemokraterna står fast vid att Sverige så snart som möjligt bör ansöka om medlemskap. Som Natos generalsekreterare har klargjort är det nämligen skillnad mellan att vara medlem och att vara en del av ett partnerskapssamarbete. Det är hög tid, fru talman, att ta detta på allvar och inleda processen för ett fullvärdigt svenskt Natomedlemskap.

Anf. 136 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nummer 4.

Vi nåddes i dag av beskedet att Joshua Wong, Agnes Chow och Ivan Lam har blivit dömda till fängelse i Hongkong. Det blev 13 månader för Joshua, 10 månader för Agnes och 7 månader för Ivan Lam. Detta är tre av de ledande företrädarna för demokratirörelsen i Hongkong. De har dömts för att ha ordnat fredliga protester och för att ha krävt frihet och upprättelse.

Detta är ett sätt för Kina att försöka avlegitimera frihetskampen i Hongkong. Det är ett sätt för Kina att ytterligare koppla greppet om Hongkong, stärka kontrollen och signalera till andra aktivister i Hongkong vad som kommer att hända med dem om de tar upp stafettpinnen efter de tre personer som nu fängslas. Det visar tydligt på Kinas alltmer destruktiva, aggressiva och expansionistiska politik – givetvis framför allt Kinas kommunistiska partis agerande och syn på detta.

Dessa domar måste fördömas, fru talman. De visar också att Hongkongs rättssäkerhet just nu är ett skämt och att Kinas kommunistiska parti fortsätter att neka Hongkongborna de fri- och rättigheter som invånarna ska vara garanterade enligt Hongkong Basic Law och enligt det memorandum som finns mellan Storbritannien och Kina. Sverige och andra fria stater måste agera för att hålla den kinesiska regeringen ansvarig för dessa övergrepp.

Det handlar givetvis inte bara om de här övergreppen, men att jag tar upp just dessa tre domar beror dels på att de kom i dag, dels på att de så tydligt visar på karaktären hos den kinesiska regimen. När vi förstorar upp detta till det som sker mot uigurerna i Xinjiang, till exempel, eller till attackerna på Taiwan – som än så länge endast är verbala, tack och lov – samt Kinas agerande mot tibetanerna och Tibet och så vidare ser vi vilket hot Kina i dag utgör. Samtidigt måste vi givetvis hylla alla de människor i Hongkong som går ut på gatorna och protesterar och kräver sina rättigheter.

Fru talman! Jag ville inleda mitt anförande med detta av det enkla skälet att det som kommer att avgöra mycket att världsutvecklingen de kommande årtiondena är just vad som händer i Kina – och inte minst hur demokratiska länder i världen klarar av att möta det hot som Kina i allt högre grad utgör. Vår utrikespolitik från svensk sida har annars under väldigt många år varit fokuserad på framför allt vår östra granne Ryssland, som också har agerat mycket destruktivt. Ryssland har ockuperat våra grannländer, uttalat hot mot Sverige och på senare år övat militärt på ett sätt som innebär ett hot mot oss. Vi ser Rysslands agerande i Georgien, på Krim, i östra Ukraina och så vidare.

Ryssland och Kina tillsammans är det mest avgörande problemkomplex som den fria världen har att förhålla sig till och bemöta, och vi måste ena oss för att klara av att hantera detta framöver – förhoppningsvis på ett fredligt sätt, givetvis.

Sedan har vi en rad andra utmaningar som är viktiga för Sverige i vår utrikes- och säkerhetspolitik, liksom givetvis för vår biståndspolitik. Klimatförändringarna är en sådan. Sönderfallet i en rad stater nära Europa är en annan. Det gäller i Mellanösternregionen, i Syrien och Jemen. Det gäller i Nordafrika, i Libyen, Sahelområdet, Sudan, Sydsudan och, under de senaste veckorna, Tigrayprovinsen i norra Etiopien. Det finns en rad konflikter och utmaningar som i sin tur riskerar att öka migrationsflöden och orsaka stora flyktingströmmar, terrorism, outhärdliga förhållanden i flyktingläger och så vidare – som epidemier och mycket annat. På detta har vi givetvis den pandemi vi nu ser.

Det här sammantaget, och inte minst det faktum att en rad stora länder i världen i dag leds av mycket auktoritära och destruktiva ledare, innebär att många av de framsteg vi har sett i världen de senaste 30–40 åren hotas. Världen tar nu steg tillbaka när det gäller fri- och rättigheter, yttrandefrihet och så vidare.

Bara för att blicka bakåt en aning: Under 1980-talet demokratiserades i praktiken hela Latinamerika, undantaget Kuba. Vi såg hur Indien växte fram och demokratiserades, och vi såg länder i östra Asien som klarade av svåra finansiella kriser och annat men som ändå byggde demokrati. Vi såg fria val i flera afrikanska länder där ledare avgick frivilligt när de förlojade, och apartheidsystemet försvann. Pinochet försvann, och framför allt försvann kommunismen i Östeuropa. Det var ju enorma framsteg som ledde fram till den optimism vi såg på 90-talet, när jag började engagera mig politiskt, och i dag ser vi alltmer hur länder och diverse processer som samverkar på olika sätt slungar världen tillbaka i tiden. Med pandemin gäller det även på ett ekonomiskt plan.

Det utgiftsområde i statsbudgeten som vi nu debatterar är ju rent finansiellt och monetärt sett ett litet utgiftsområde; det omfattar bara 2 miljarder. Men häri finns mycket av forskning och av stöd till olika organisationer och internationella organisationer som Sverige är verksamt inom och som på olika sätt har att hantera dessa väldigt stora frågor.

Det gör att Sverige, som en fri stat och som en stat som är engagerad för frihandel, internationellt samarbete och demokrati, måste flytta fram sina positioner. Nästa år finns möjlighet att göra det inom OSSE, där Sverige blir ordförandeland. Men Sverige bör också göra det inom Europeiska unionen samt kräva mer reformer i FN, ställa hårdare krav på mottagare av bistånd och mycket annat.

Den liberala utrikespolitiken utgår från en väldigt viktig iakttagelse, nämligen att det är omöjligt att bygga demokrati om det inte finns demokrater. Det finns länder som har försökt att bygga demokrati fastän det inte varit demokrater som har drivit fram dessa processer; det slutar inte bra. Tjeckoslovakien blev två demokratier – Tjeckien och Slovakien – efter kalla kriget, men Belarus blev inte en demokrati. Skillnaden var att det fanns en starkare demokratirörelse i Tjeckien och Slovakien. Därför måste demokratimålet och stödet för att bygga demokrati och för att investera i enskilda individer för detta vara vägledande i den svenska utrikespolitiken.

Anf. 137 KENNETH G FORSLUND (S):

Fru talman! Att säkerställa Sveriges intresse i förbindelser med andra länder är målet för utgiftsområde 5, som vi debatterar just nu.

Vad är då egentligen Sveriges internationella intresse? Ja, rimligen är det demokrati, rättsstatens principer och respekten för folkrätten som är kärnan i detta. Att säkerställa de svenska intressena handlar om att Sverige, som är ett litet land befolkningsmässigt men ett ganska stort land geografiskt, är beroende av ett världssamfund som fungerar och internationella institutioner och organisationer som fungerar.

Det ligger i Sveriges intresse att gränser inte ska flyttas genom angrepp eller krig. Ska de flyttas ska det ske genom politiska beslut och diplomatiska förhandlingar. Därför är det viktigt att satsa på nedrustning och diplomati, och därför är det viktigt att satsa på fredsbyggande och säkerhetsfrämjande åtgärder. I det arbetet är det EU som är Sveriges viktigaste politiska arena för den svenska utrikespolitiken.

Vi kommer under det kommande året, som flera har tagit upp här, att vara ordförande i OSSE, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa. Det är en organisation med 57 medlemsländer som jobbar just för säkerheten i Europa. Detta är väsentligt och vitalt för Sverige. Det är naturligtvis på ett sätt ett hedersuppdrag, men det är också ett stort arbetsbete som ligger framför den svenska regeringen och den svenska utrikesministern. Detta arbete kommer att ta mycket av vår uppmärksamhet och är en av de saker som ska bekostas inom detta utgiftsområde.

Vårt arbete i FN är en annan del av detta. Många förknippar FN med internationella insatser. Vi ägnar ofta ganska mycket tid och kraft här i riksdagen åt att diskutera och formulera hur vi ska fatta beslut om de militära insatser som vi deltar i internationellt. Det är ett fåtal insatser som vi deltar i – totalt deltar Sverige i ungefär 50 olika internationella militära eller civila insatser. Jag tycker att man ska känna en stor stolthet över det engagemang som Sverige har och som de personer som deltar i detta arbete har.

Om det internationella arbetet är beroende av stora institutioner som FN och EU är det ändå så att det är här hemma som det börjar genom det nordiska samarbetet, där det gemensamma nordiskt formulerade målet är att Norden ska bli världens mest hållbara och integrerade region. Efter de senaste månaderna av covid-19-pandemi kan vi konstatera att vi kanske har en del jobb att göra framför oss, lindrigt sagt, innan vi når dit. Det senaste dryga halvåret kanske inte har varit den bästa stund av nordiskt samarbete som vi har sett, men det är ändå även fortsättningsvis viktigt att arbeta med detta.

När vi ändå talar om det nära – där arbetet börjar – handlar det också om Östersjöregionen. Det är det gemensamma havet, med många länder runt, som miljömässigt mår väldigt dåligt och som säkerhetsmässigt är en väldigt spänd plats på jorden. Östersjösamarbetet är viktigt för Sverige, för miljön och för säkerheten. Det är också en del av det internationella samarbetet som bekostas i det här utgiftsområdet.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 138 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! I år fyller resolution 1325, om kvinnor, fred och säkerhet, 20 år. Detta är en resolution som jag vet att bland annat talmannen brinner mycket för – hon tar ofta upp den i olika sammanhang.

Det har under året kommit ett antal rapporter – framför allt från civilsamhället, som Kvinna till Kvinna och Operation 1325, men även regeringen har faktiskt genomfört en egen utvärdering som kommer att presenteras inom kort. Rapporterna skickar ett ganska tydligt budskap: Resolution 1325 har varit avgörande för att lyfta upp kvinnor, fred och säkerhet på dagordningen. Det var något som vi i Sverige drog nytta av under vår tid i säkerhetsrådet.

Samtidigt är det tydligt att implementeringen av 1325:s målsättningar inte är tillräcklig. Den som ser på var fokus har legat i implementeringen ser att det har varit ganska skevt. Man har ofta landat i att räkna huvuden och hur många militärer och poliser som är kvinnor i olika internationella insatser snarare än att ha kvalitativa mål för hur det går med att implementera resolutionen.

Sverige har ju en feministisk regering. Det är något som jag är stolt över, även om jag är i opposition. Men detta epitet förpliktar, och jag undrar därför vad Kenneth G Forslund, som utrikesutskottets ordförande och en av de ledande socialdemokraterna, anser behöver göras för att implementeringen av 1325 ska bli bättre.

Jag tänkte vara så fräck, fru talman, att jag kommer med ett eget förslag. Vi i Vänsterpartiet har i vår budgetmotion föreslagit att en svensk ambassadör ska inrättas för just resolution 1325. Jag tror att detta skulle öka trycket och förstärka implementeringen.

Regeringen utnämner ju titt som tätt den här typen av ambassadörer; senast under detta år har vi sett hur man har utsett en ambassadör mot – inte för – organiserad brottslighet. Nu behöver nästa feministiska kliv tas, och det behöver inrättas en feministisk ambassadör för resolution 1325. Vad tänker Kenneth G Forslund om det här?

Anf. 139 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Ambassadör för arbetet mot organiserad brottslighet – om man använder den lite långa beteckningen får man ordning på prepositionerna så att man inte halkar galet. Jag har själv halkat galet i de där ordstämven.

Det är absolut en intressant tanke att utse en särskild ambassadör för 1325-arbetet. Samtidigt är det viktigt att inte säga att detta är någonting som en enda person kan lösa. Det här är ett stort och brett arbete, som måste ske både politiskt och diplomatiskt.

Jag upplever att vi har ett brett stöd för det här i Sveriges riksdag. Vi har jobbat bra genom många år i utrikesutskottet och i de sammansatta utrikes- och försvarsutskotten när det gäller internationella militära insatser för att det ska vara utbildning för vår egen personal och för att personalen också ska bära med sig detta ut i verksamheten tillsammans med andra länders soldater på plats och för att det verkligen ska nå längst ut i verksamheten till kvinnor i de områden där insatserna verkar.

Det är regeringens uppgift att utse ambassadörer, som Håkan Svenneling mycket väl vet. Det är inte någonting som riksdagen ska besluta åt regeringen. Idén är absolut intressant, och det är inte alls otänkbart att det över tid kan inträffa att det även utses en ambassadör med just detta ansvar. Men även om det sker är det viktigt att komma ihåg att det inte får bli en ursäkt för andra att tycka att nu är det här löst, att nu har vi en ambassadör och låter den sköta detta. Det kollektiva ansvaret för att jobba brett, strategiskt och långsiktigt med detta kommer att kvarstå, även om en sådan ambassadör skulle utses av regeringen.

Anf. 140 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag håller med om mycket av Kenneth G Forslunds resonemang.

Jag tror att det är viktigt att skicka med den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen att det inte räcker att bara revidera sin handlingsplan nu, utan man måste också studera vad man kan göra mer. Att utse en ambassadör är en sådan sak som man skulle kunna göra. Det är viktigt att regeringen tänker till här.

Det är också viktigt att tydligt koppla ihop agendan med kvinnors ekonomi och den ojämlikhet som vi ser över världen, där ett antal få rika miljardärer äger mer än hela Afrikas kvinnliga befolkning.

Vi behöver också allihop ta ansvar, precis som Kenneth G Forslund är inne på. Och här har jag och Kenneth G Forslund ett stort ansvar för att förändra mansnormen i samhället och i världen i stort. Det är viktigt att lyfta mäns roll i genomförandet av agendan för kvinnor, fred och säkerhet. Här menar jag att vi alla behöver steppa upp och ta ett större ansvar.

Anf. 141 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Det är svårt att ha någon annan uppfattning än Håkan Svenneling i just det han framför nu. Arbetet måste fortsätta. Det är ett kollektivt arbete för både kvinnor och män, för oss politiskt valda, för våra tjänstemän inom UD, för vår personal som är utsänd i civila eller militära insatser och i vårt arbete i FN. I vårt arbete, varhelst vi befinner oss, är det viktigt att hela tiden dels ställa frågan var kvinnorna är, dels hävda kvinnors rättigheter att alltid delta, respekteras och få verka på lika villkor.

Anf. 142 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Både i förra årets debatt om utgiftsområde 5 och i den här debatten har en del konsulära ärenden nämnts. Det är ju oftast inom ramen för internationell samverkan som den här typen av fall kan lösas genom samarbete.

Vi har ett fall som är aktuellt just nu, en svensk medborgare, Ahmadreza Djalali, som sitter fängslad i Iran. Enligt de rapporter som har kommit från Amnesty och andra organisationer riskerar han att bli avrättad vilken dag som helst, för att inte säga vilken timme som helst.

Det här fallet har varit aktuellt under ett antal år. Djalali och hans familj har fått starkt stöd, inte minst från internationella organisationer som Amnesty International, Scholars at Risk, Karolinska institutet, Europaparlamentet och ett stort antal Nobelpristagare som har engagerat sig i hans fall. Alla de olika organisationerna har tydligt och klart uttalat krav på att Ahmadreza Djalali ska friges. Dock sticker den svenska regeringen eller

Utrikesdepartementet ut i den här samlingen genom att inte kräva den svenske medborgaren Djalalis frigivning.

Jag vill fråga Kenneth G Forslund vad det beror på att det socialdemokratiskt ledda Utrikesdepartementet inte kräver Djalalis frigivning och vilka signaler det skickar till den brutala diktaturregimen i Teheran, som mot alla humanitära principer håller Djalali fången och hotar att avrätta honom.

Anf. 143 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Tack, Lars Adaktusson, för frågan!

Jag blev faktiskt uppringd för bara några timmar sedan av en iransk bekant som hade uppgifter om att det som sas i går om att Djalali skulle flyttas till det fängelse där man förväntar sig att dödsdomen ska verkställas inte hade genomförts. Det är ett litet, litet ljus av hopp i denna eländiga historia.

Det som Sverige hela tiden jobbar för, och som jag själv också har tagit upp i mina kontakter med olika iranska företrädare under relativt lång tid, är att detta dödsstraff inte ska verkställas. Det är det som Sveriges regering har koncentrerat arbetet på vad gäller kontakterna med Iran. Det är också det som jag själv har tagit upp i olika kontakter.

Vi är alltid emot dödsstraff, oavsett vem det är som utsätts för dem. Och vi jobbar alltid från svensk sida särskilt med det konsulära stödet när det handlar om människor med svenskt medborgarskap som riskerar dödsstraff. Det kommer vi att fortsätta göra. Det gör vi i det här fallet och i alla andra eventuella aktuella fall.

Anf. 144 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag har ställt samma fråga till utrikesministern: Varför kräver inte regeringen och UD Djalalis frigivning? Jag fick inget svar då, och jag fick inte svar nu av Kenneth G Forslund. I stället blev det en utläggning om varför vi är emot dödsstraffet. Och det är självklart viktigt, men det är inte svar på frågan.

Det finns andra frågetecken som är allvarliga i hanteringen av det här fallet, till exempel att Sverige inte har kontaktat de länder som har erbjudit sig att hjälpa till via sina diplomatiska kanaler i Teheran. Ett av de länderna är USA, andra länder är Schweiz och Belgien. Inget av dessa länder har kontaktats av svenska Utrikesdepartementet.

I en situation där en svensk medborgare riskerar att avrättas i en av världens värsta diktaturer tycker jag att man måste ta alla chanser som finns för att rädda hans liv.

Anf. 145 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Uppgifterna om vilka länder som Sverige har eller inte har varit i kontakt med vad gäller att få hjälp i det här fallet har jag inte kunskap om. Jag förutsätter att man arbetar brett med att samla stöd. Vi har ju sett uttalanden från olika håll till stöd för att han inte ska avrättas. Sedan exakt vilka länder som har kontaktats eller inte har jag inte några uppgifter om.

Anf. 146 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru talman! Kenneth G Forslund sa i sitt anförande att gränser inte ska flyttas genom angrepp, utan de ska flyttas genom överenskommelser och på fredliga sätt. Ja, det håller väl alla med om.

Samtidigt säger Forslund att vi ska fokusera mer på nedrustning och på demokrati. Jag gör faktiskt en liten koppling till en man som när han för över 80 år kom från Tyskland sa: Fred i vår tid. Jag måste ärligt säga att det där låter lite naivt. Jag ser fram emot att min misstanke klargörs när Kenneth G Forslund besvarar min replik.

Vi ser att hotet ökar från öst och att det finns rörelser från Rysslands sida som påverkar Sverige och svenskt territorium och vår omvärld på ett sätt som inte har avtagit sedan motsvarande debatt förra året.

Vi bestämmer inte åt andra länder att de inte ska träda över gränsen eller kränka Sverige, men vi måste vara förberedda när andra länder har bestämt sig för att göra det. Östersjöregionen är säkerhetsmässigt orolig, och det sa Kenneth G Forslund också.

Jag skulle vilja fråga: Finns det någonting som har hänt på senare tid som har skärpt synen på hotet från öst?

Anf. 147 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Hans Rothenberg för frågorna.

Det jag sa var att gränsflyttning inte ska ske genom angrepp eller krig, och om gränser ska flyttas ska det ske genom politiska beslut och diplomatiska förhandlingar.

Hans Rothenberg kontrasterar detta mot satsningarna som görs på nedrustning. Denna månad kommer vi att fatta beslut i Sveriges riksdag om en historisk upprustning av det svenska försvaret. Vi får gå tillbaka till 50-talet eller ännu längre för att hitta en liknande stor militär upprustning i svensk försvarshistoria.

Det handlar alltså inte om ett pacifistiskt budskap om svensk total nedrustning när jag talar om Sveriges nedrustningsansträngningar. Dessa nedrustningsansträngningar är fokuserade på att fortsätta att nedrusta kärnvapen i världen. Det är ett mycket viktigt arbete som tyvärr har stannat av och där just nu olika nedrustningsavtal tenderar att falla snarare än förnyas och förbättras. I detta perspektiv är det oerhört viktigt att jobba med nedrustning. Det handlar i första hand om kärnvapen, men att det inte ska skapas nya typer av massförstörelsevapen är också ett viktigt arbete i detta.

Hans Rothenberg frågar också om riskläget runt oss har skärpts. Ja, det har det gjorts. Vi ser hur Ryssland angriper grannländer på ett sätt som är fullkomligt oacceptabelt, och det har vi givetvis tagit intryck av.

Anf. 148 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Kenneth G Forslund för klargörandet.

Hela försvarspropositionen bygger på antagandet att vi ska få hjälp av Natoländer innan eller vid ett väpnat angrepp. Det är dimensionerandet för försvarets utformning, inte den militära alliansfriheten.

Vi måste vara förberedda på att Sveriges gränser kan kränkas på mer eller mindre allvarligt sätt. Då är vi också beroende av samarbete.

Regeringen säger att den militära alliansfriheten tjänar Sverige väl och avfärdar varje tanke på att över huvud taget diskutera och överväga frågan om medlemskap i Nato. Det är ett medlemskap som skulle innebära att vi

i detta skärpta läge får försvarsgarantier från länder som vi vill och behöver samarbeta med.

Hur hänger det ihop att konsekvent säga nej till att vara en del av Nato och samtidigt förvänta sig att de ska ställa upp för Sverige?

Anf. 149 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Sverige har tillsammans med Finland ett mycket nära samarbete med Nato. Det fungerar väl och är uppskattat av alla tre parter. Sverige har dessutom numera genom försvarsminister Peter Hultqvists idoga arbete en palett av olika bilaterala och trilaterala samarbetsavtal med både Natoländer och icke-Natoländer.

Vi har en säkerhetspolitisk linje där vi säger att om något land i vårt närområde angrips kommer vi att vara solidariska med det, och vi förväntar oss motsvarande solidaritet tillbaka om vi skulle angripas.

Det är inte detsamma som Natos artikel 5 och den automatiska garanti som finns där. Det finns skillnader.

Ett svenskt Natomedlemskap skulle öka osäkerheten för Sverige och öka osäkerheten i Östersjöregionen och i vår del av Europa. Det vore dåligt.

Anf. 150 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! I dag talar vi i kammaren om internationell samverkan och målet att säkerställa Sveriges intressen i förbindelser med andra länder. I det vägleds vi av ett antal fina principer: demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstatens principer, dialog och medling, fred och säkerhet samt jämställdhet genom en feministisk utrikespolitik. Dessutom har vi Agenda 2030, hela världens gemensamma måldokument om hur vi ska klara klimatkrisen och den biologiska mångfalden samtidigt som människor världen över får möjligheter till ett bättre liv med utbildning och större social rättvisa.

Fru talman! Året vi snart lägger bakom oss blev inte som vi tänkt. Sedan upptäckten av en ny virussjukdom för snart ett år sedan är mycket förändrat. Inte heller kunde någon se framför sig vad det här året skulle bära med sig, inte bara en global pandemi som sätter människors liv och hälsa på spel utan också ett antal kriser i coronans spår.

Vi är många som har sagt det gång på gång, men det är värt att säga igen: En kris slår aldrig jämlikt. Det är de redan mest utsatta som drabbas värst, och det är i sårbara samhällen som pandemins framfart blir tydligast. Det handlar om ekonomisk nedgång, utebliven utbildning och en fattigdomsbekämpning som kastats minst tio år tillbaka i tiden.

Då är inte läge att backa. Då måste vi kliva fram och åter konstatera att stora, globala utmaningar hanterar vi bäst tillsammans.

Fru talman! Ensam är inte stark. Ensam är bara ensam. Fred och säkerhet bygger vi tillsammans med andra på flera olika sätt och arenor. Vi gör det inom ramen för FN, EU, Europarådet, OECD med flera – och nu också i OSSE som kommande ordförande.

FN:s roll kan inte överskattas, och Sveriges bidrag är viktigt. Genom aktivt deltagande i förändringsarbetet och ett starkt kärnstöd till många av FN:s organisationer har Sverige också en starkare röst än vad vår storlek annars hade berättigat. Eftersom dialog och medling, säkerhet och fred är

vägledande principer för Sverige är FN:s kapacitetsbyggande och fredsfrämjande arbete också ett område där Sverige är med och bidrar.

Sverige har också arbetet med att göra FN bättre rustat för att möta nya säkerhetsutmaningar, såsom kopplingar mellan klimatförändringar, mat-säkerhet och instabilitet.

Jag ska också säga några ord om Norden. Vi stöder helhjärtat de nordiska statsministrarnas ambition att Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region och att den nordiska samverkan måste stärkas så att vi står bättre rustade vid nästa kris. Vi trodde nog alla att vi stod varandra närmare än vad krisen visade. Låt oss därför göra det till en styrka och jobba ännu hårdare framåt för att göra målet verkligt.

Som flera tidigare konstaterat är EU vår viktigaste utrikespolitiska arena. Här arbetar vi aktivt för klimat, mänskliga rättigheter och demokrati. Striden om de grundläggande principerna och budgeten måste därför vinnas för att vi ska kunna fortsätta som union tillsammans.

Fru talman! I denna kammare sitter vi som i ett fritt och demokratiskt val har vunnit det svenska folkets förtroende att företräda just dem. Denna frihet är inte alla förunnad. I Belarus fortsätter demonstrationerna mot den illegitima ledaren Lukasjenko, och i Polen går människor man ur huse för att den sista lilla gnuttan av den grundläggande mänskliga rättigheten att ha rätt till sin egen kropp inte ska gå förlorad i en barbarisk lagstiftning. Frihet, demokrati och mänskliga rättigheter går hand i hand. De är inte bara värda att kämpa för utan också att försvara.

Det är förfärligt, men faktum är att demokratin i världen är på tillbakagång. Det är en sanning som svider men samtidigt ett tydligt bevis på att vårt arbete behövs. Det Sverige gör i världen är inte bara viktigt här och nu utan för lång tid framöver. Mycket av vårt arbete internationellt går ut på just det, och även om det inte är så enkelt att mäta så vet vi att om inte goda krafter går samman skulle allt se ännu sämre ut. Om ingen finns där för att stötta opposition och civilsamhälle skulle slaget vara förlorat innan det börjar.

Vi ska möta motståndet och de totalitära krafterna med frihet och öppenhet. Men vi får inte blunda för att de som är av annan uppfattning, de som vill inskränka demokrati och mänskliga rättigheter, också spelar på andra arenor. Där måste vi vara mer uppmärksamma. Jag är därför glad att Svenska institutet även arbetar med att bemöta och motverka desinformation. Om bilden av Sverige blir en annan än den egentligen borde vara riskerar vi att förlora inflytande. Därför är desinformation också ett farligt hot. Vi minns ju alla "Last night in Sweden" och den bild som då sattes hos många, även om den också fick mycket motstånd och positiva krafter gick emot.

Fru talman! Genomförandet av Agenda 2030 är centralt för världens utveckling, och starka internationella institutioner är centrala för dess genomförande. I coronakrisens spår står stora delar av världen inför nya och ännu större utmaningar, och precis som demokratiarbetet har fått en backlash i pandemins spår har även fattigdomsbekämpningen drabbats. Här kan ingen regering stå handfallen, utan tiden för att kraftigt agera är nu.

Den feministiska utrikespolitiken är inte något som vi bara säger utan också något som vi gör. Den avspeglar sig i all politik som den här regeringen bedriver, och det är värderingar som vi tar med oss in i alla internationella rum. När utvecklingen går framåt sker det inte av sig självt. Det-

samma gäller när kvinnors rättigheter rullas tillbaka. Det sker inte i ett vakuum utan görs av män med makt som gång på gång gör allt de kan för att trycka kvinnor tillbaka.

Mot dessa rörelser och mot dessa män är vår utrikespolitik en tydlig och stark motvikt. Sverige ger feminismen en plats i de internationella finrummen, och det är jag otroligt stolt över. Tillsammans med rörelser för fred och jämställdhet runt om i världen kommer vi att kunna flytta berg och rucka på åldrande strukturer. Det är viktigt att vi går före och skapar utrymme för andra att komma efter.

Jag kommer att fortsätta peka på den feministiska utrikespolitiken i varje sammanhang där Sveriges internationella åtaganden diskuteras – inte bara för att jag själv är feminist, utan också för att jämställdhet är en förutsättning för att vi ska nå de andra målen i Agenda 2030 och för att vi ska nå fred och säkerhet i världen.

Fru talman! Utmaningarna är många. Coronakrisen kommer inte att göra vägen framåt enklare utan tvärtom. Vi har fler konflikter än vi haft sedan slutet på 80-talet, och gamla oroshärdar har blossat upp med mycket mänskligt lidande som följd. Många människor är på flykt och har ingestans att ta vägen. Klimatförändringarna och demokratins tillbakagång på många ställen förstärker den osäkra situationen. Osäkerheten skapar risk för ännu fler krig och konflikter.

Vi i Miljöpartiet tycker att Sverige ska skriva på kärnvapenkonventionen för att ta ytterligare steg i vårt arbete med nedrustning och icke-spridning. Nu träder konventionen i kraft, och Sverige blir observatör. Det är bra, för vi har en historia av fredsbyggande och nedrustning. Det är någonting som vi måste arbeta vidare med.

Mycket måste göras, och Sveriges roll i världen är viktig. Den budget som ligger på bordet gör att vi kraftfullt kan arbeta framåt för att vara en del av lösningarna, både som en aktiv partner och som ett föregångsland.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 151 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Janine Alm Ericson höll ett i många delar väldigt bra anförande. Jag håller med om mycket. På slutet passade hon på att komma in på nedrustning och specifikt kärnvapenedrustning och FN:s kärnvapenkonvention.

Jag välkomnar det besked som Miljöpartiet gett om att de vill ansluta sig till konventionen. Tyvärr sitter de i en regering som har fattat beslut om att man just nu inte ska ansluta sig till konventionen men däremot bli observatör och statspartner. Det är ganska viktigt i det skede som vi nu befinner oss i. Konventionen har fått 50 undertecknare. Den 22 januari kommer den att träda i kraft. Det betyder att man kommer att hålla ett möte inom ett år. Sannolikt kommer en konferens att äga rum någon gång under hösten 2021. Allt pekar på att det kommer att ske i Wien, som är huvudstaden eller högkvarteret för den här typen av frågor.

Sveriges regering har ett väldigt stort ansvar att definiera rollen som statspartner. Det här är ju det första mötet. Det är här man ska ta sin utgångspunkt från de 50 länder som har undertecknat konventionen men också alla de länder som är med som observatörer. Det kommer att vara väldigt stor skillnad mellan om Sverige skickar dit en person som åker dit

och lyssnar och om Sverige deltar aktivt med en agenda och försöker göra de förändringar som man redan lyft fram i röstförklaringen 2017.

Därför undrar jag hur Janine Alm Ericson ser på Sveriges roll i nedrustningsarbetet och vad regeringen tänker sig att man ska göra under 2021 för att pusha konventionen och agendan framåt. Vi vet att vi kommer att ha en NTP-konferens i augusti nästa år. Sverige har sin ”stepping stones approach”, som jag är lite tveksam till utifrån att den inte är så supertydlig i att trycka agendan framåt. Men jag vill höra vad Janine Alm Ericson tycker och tänker.

Anf. 152 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Det är otroligt viktigt att Sverige fortfarande ligger i framkant när det gäller nedrustningsarbetet i världen på alla de arenor som finns och i alla de rum där de här frågorna diskuteras, så att vi också har ett strategiskt arbete för att få nedrustning på plats. Vi ser tyvärr att utvecklingen går åt helt fel håll även här. Det är avtal som bryts och stater som inte verkar ha några som helst ambitioner i den här riktningen längre. Det är otroligt utvecklande.

Jag kan inte i dag ge Håkan Svenneling svar på precis hur vi kommer att göra, men Miljöpartiet kommer att göra allt för att vi ska ha en så tydlig röst som det bara är möjligt i alla de rum där nedrustning diskuteras.

Anf. 153 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Det är ett välkommet om än något oprecist besked från Miljöpartiet i dag. Det får man ändå ta med sig.

Jag tror att det är viktigt att ha klart för sig att det här är den första konvention som träder i kraft som Sverige inte är undertecknare av. Det är ett historiskt misstag, menar jag. Men nu har misstaget skett, och vi får anpassa oss till den situation som råder.

Jag är helt övertygad om att Miljöpartiet har en roll att spela som regeringspartner till Socialdemokraterna. Ni har varit lite för passiva. Men jag har sett goda tendenser, framför allt från Janine Alm Ericson, när det gäller att pressa regeringen i olika typer av frågor i utrikespolitiken. Här har ni ett stort ansvar. År 2021 behöver ni ta det ansvaret, både när Sverige åker på NTP-konferensen och när vi åker som observatör på konferensen kopplad till FN:s kärnvapenkonvention.

Anf. 154 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Jag kan inte annat än hålla med Håkan Svenneling. Jag kommer att göra allt jag kan för att det arbetet ska bli så kraftfullt, strategiskt och utvecklande som möjligt.

Anf. 155 ROBERT HALEF (KD):

Fru talman! Jag yrkar bifall till Kristdemokraternas reservation nummer 1.

Vi debatterar utgiftsområde 5 Internationell samverkan, vars budget uppgår till cirka 2 miljarder kronor som ska användas för att stärka Sveriges intressen i världen.

Sverige ska bedriva en värdebaserad utrikespolitik syftande till att stärka fred, frihet och utveckling samt förståelse, försoning och mänskliga rättigheter. Vår utrikespolitik är ett uttryck för att vi alla har ett ansvar för varandra, ett uttryck som är grundläggande i den kristdemokratiska ideologin.

Därför måste frihet, säkerhet och demokrati samt de mänskliga fri- och rättigheterna vara huvudmål för utrikespolitiken. Sverige ska fortsättningsvis bidra till både etablerade och nya insatser inom fredsfrämjande, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande verksamhet. Vår närvaro och våra insatser i exempelvis Afghanistan, Irak och Mali gör skillnad för människor som bor och verkar i dessa länder.

Fru talman! Vi har en skyldighet att bistå människor i nöd med hjälp, oavsett var i världen de befinner sig, och att försvara de mänskliga rättigheterna. Utöver detta ska utrikespolitiken även främja handel och hållbar utveckling. Frihandel och marknadsekonomi är vägen framåt för att öka välbefindandet och lyfta människor ur fattigdom. Utifrån dessa grundläggande principer ska utrikespolitiken främja svenska intressen i omvärlden.

Fru talman! EU är och ska vara det centrala forumet för svensk utrikes- och säkerhetspolitik. EU:s styrka ligger i en utrikespolitik baserad på normer och värderingar. Som en av världens största ekonomier, världens största handelspartner och världens största biståndsgivare har EU möjlighet att påverka utvecklingen i världen genom en rad olika kanaler. Att EU talar med en gemensam röst i utrikespolitiken är väsentligt för att ta till vara medlemsländernas intressen och bidrar till att nationer och regioner i EU:s både direkta och indirekta närhet stabiliseras och reformeras vad gäller mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.

Fru talman! Trots utvecklingen i Belarus med våld och tortyr mot fredliga demonstranter blockerades EU:s sedan tidigare överenskomna sanktionsregim av Cypern. Detta eftersom Cypern även ville se kraftfullare sanktioner mot Turkiet i och med konflikten om naturresurser i östra Medelhavet. De två konflikterna har egentligen inget med varandra att göra, men Cypern kunde på grund av vetorätten stoppa EU:s agerande gentemot diktaturen i Minsk.

EU:s misslyckande att markera mot och sätta tryck på makthavarna i Belarus är det senaste av flera exempel som understryker vikten av att Sverige ställer sig bakom kommissionens krav att enskilda medlemsländers vetorätt slopas när det gäller utrikespolitiken, exempelvis vad gäller ställningstaganden rörande mänskliga rättigheter.

Fru talman! Den politiska och ekonomiska hjälpen till demokratikämpar och civilsamhälle i Belarus måste breddas. Konkret handlar det om att offentligt uttala stöd för oppositionen och tydligt ställa krav på att diktatorn Aleksandr Lukasjenko lämnar ifrån sig makten. Det koordineringsråd som har inrättats måste få moraliskt och ekonomiskt stöd så att det har möjlighet att fortsätta sitt arbete och få till stånd ett fredligt maktskifte i Belarus och en demokratisk utveckling i landet.

Fru talman! Sverige och EU måste också markera tydligare mot Turkiets alltmer aggressiva utrikespolitik och maktanspråk i östra Medelhavet och Mellanöstern samt fortsätta stötta Ukraina, värna landets territoriella suveränitet och agera mot den ryska aggressionen gentemot Ukraina. Genom handelsrestriktioner, riktade restriktioner och frysning av tillgångar

för personer, företag och myndigheter kan EU försvara frihet, demokrati och mänskliga rättigheter.

Fru talman! Det finns tyvärr alltför många exempel på oskyldiga svenskar som utan korrekt juridisk prövning och rättegång sitter fängslade runt om i världen. Den av många ansedda metoden ”tyst diplomati” fungerar i vissa fall men inte i andra.

I de fall där den inte fungerar måste Sverige via EU och FN agera kraftfullt med andra medel. Exempel på sådana fall är journalisten Dawit Isaak i Eritrea, förläggaren Gui Minhai i Kina samt läkaren och forskaren Ahmadreza Djalali som nyligen dömts till döden i Iran. Dessa svenskar bör omedelbart frigges och återförenas med sina familjer i Sverige.

Fru talman! Insatser för att bekämpa förtryck mot minoriteter eller oliktankande grupper behöver prioriteras. På alltför många håll förföljs människor i dag för sin tro och drivs på flykt från sina hem under de mest vedervärdiga hot.

Kristna i Mellanöstern och i vissa afrikanska länder är särskilt utsatta. Deras situation har försämrats drastiskt sedan den så kallade arabiska våren startade 2010 och islamistiska grupper fått starkt inflytande i ett flertal samhällen.

Fru talman! I inbördeskriget i Syrien och genom terrorgruppen Islamiska statens framfart i Syrien och Irak har människor dödat och fått sin rätt till liv och värdighet kränkt.

Kristdemokraterna genom Lars Adaktusson var pådrivande för ett erkännande av Islamiska statens folkmord 2014 på kristna och yazidier i Irak. Resolutionen om ett erkännande av detta folkmord som tidigare antogs i EU-parlamentet bör även Sveriges regering följa. Sverige måste nu göra allt för att säkerställa att förbrytarna ställs till svars och rättvisa skapas.

Fru talman! På samma sätt bör Sveriges regering följa riksdagsbeslutet från år 2010 och erkänna folkmordet 1915, seyfo, som skedde under det osmanska rikets sönderfall i Turkiet och där över 1,5 miljoner syrianer, armenier och andra från kristna folkgrupper mördades.

Anf. 156 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! När det gäller detta utgiftsområde har vi föreslagit en utökad ram jämfört med den redan antagna och deltar därför inte i beslutet under punkt 1.

När det gäller utgiftsområde 5 ser vi internationell samverkan som centralt för att säkerställa Sveriges intressen i förbindelserna med andra länder. Även om coronapandemin inte är slut har Sveriges agerande i början av pandemin och även fortsättningsvis orsakat mycket internationell kritik, vilket har skadat Sveriges anseende.

Svenska institutet har under året uppmärksammat mycket negativ utländsk medierapportering. Till exempel benämndes Sverige som pariastat i en artikel i New York Times, som fick enorm spridning runt om världen. Och i Der Spiegel, ett av Europas största nyhetsmagasin, undrade man i oktober om Sverige har offrat de äldre. Sådant skadar givetvis landets anseende. Därför är det viktigt att återetablera det tidigare omfattande internationella samarbetet och förtroendet för Sverige.

Vi vill även möjliggöra etablerandet av nya partnerskap genom Svenska institutet med fokus på kvinnliga ledare i länder där det finns brister i jämställdhet mellan kvinnor och män. För att Svenska institutet ska ha förutsättningar att lyckas med dessa uppdrag anvisar vi ökat anslag till Svenska institutet i vårt budgetförslag.

När det gäller det nordiska samarbetet, fru talman, vill vi förstärka det. Våra länder har mycket gemensamt, och det nordiska samarbetet har sedan lång tid fungerat mycket väl. Det nordiska samarbetet har med sin vänskapliga, ömsesidigt gynnsamma karaktär inneburit goda förutsättningar för värdefulla utbyten inom områden som handel, teknologi och försvar. Men även på det kulturella utbildningsområdet ser vi ett intresse i att från svensk sida vilja främja samarbete.

I en globaliserad värld vill vi göra vad vi kan för att stärka den nordiska identiteten samt bredda och fördjupa det nordiska samarbetet. I syfte att förbättra den internordiska språkförståelsen och stötta insatser för kulturellt utbyte anslår vi extra medel till detta.

Fru talman! Riksrevisionen har tidigare uppmärksammat att Inspektionen för strategiska produkter har svårt att rekrytera medarbetare med kompetens inom exportkontrollområdet. Särskilt inom det militära området är det svårt att rekrytera och behålla specialistkompetens med anledning av att denna sektor generellt växer. Myndigheten får också nya uppgifter i och med bestämmelserna om utländska direktinvesteringar. Vi vill därför öka anslaget till ISP för att säkerställa sådan kompetens.

Avslutningsvis, fru talman – när Sverige nu tar över ordförandeskapet i OSSE är det viktigt att vi använder den positionen på det bästa och mest konstruktiva sättet. En angelägen fråga är den mycket svåra situationen i södra Kaukasus mellan Armenien och Azerbajdzjan, där fruktansvärda övergrepp har skett, inte minst från den azerbajdzjanska sidan, med turkisk uppbackning.

Av det avtal som slöts för snart en månad sedan framgår att utväxling av fångar, både militära och civila, och kroppar ska ske. Vi har trots detta sett hur Azerbajdzjan förhåller att så sker och inte låter armenierna få hem sina landsmän. Här kan Sverige som ordförande spela en mycket betydande roll, och jag förutsätter att man utnyttjar denna möjlighet till det.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 december.)

§ 20 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 1 december

2020/21:799 Reglerna om expropriation

av *Mats Nordberg* (SD)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 2 december

2020/21:598 Behovet av ett implementeringsråd

av *Lars Hjälmered* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:629 Tjuvåkning i pandemin

av *Helena Antoni* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:628 Konsekvensanalyserna av regeringens förslag gällande företagare

av *Lars Hjälmered* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 17.40.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med § 11 anf. 22 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 62 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 15 anf. 114 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 15 anf. 122 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.48,

av tredje vice talmannen därefter till och med § 18 och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
§ 4 Anmälan om faktapromemorior	2
§ 5 Anmälan om granskningsrapport	3
§ 6 Ärende för hänvisning till utskott	3
§ 7 Ärenden för bordläggning.....	3
§ 8 Rikets styrelse.....	3
Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU1	3
Anf. 1 LARS JILMSTAD (M)	3
Anf. 2 MATHEUS ENHOLM (SD).....	5
Anf. 3 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	7
Anf. 4 TUVE SKÅNBERG (KD)	9
Anf. 5 HANS EKSTRÖM (S)	10
Anf. 6 PER SCHÖLDBERG (C).....	11
Anf. 7 CAMILLA HANSÉN (MP)	13
(Beslut fattades under § 18.).....	14
§ 9 Skatt, tull och exekution	14
Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU1	14
Anf. 8 NIKLAS WYKMAN (M)	14
Anf. 9 ERIC WESTROTH (SD)	16
Anf. 10 HAMPUS HAGMAN (KD).....	18
Anf. 11 JÖRGEN HELLMAN (S)	19
Anf. 12 NIKLAS WYKMAN (M) replik	21
Anf. 13 JÖRGEN HELLMAN (S) replik.....	21
Anf. 14 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	22
Anf. 15 JÖRGEN HELLMAN (S) replik.....	22
Anf. 16 HELENA VILHELMSSON (C).....	22
Anf. 17 GULAN AVCI (L)	24
Anf. 18 REBECKA LE MOINE (MP).....	26
(Beslut fattades under § 18.).....	27
§ 10 Omvänd skattskyldighet vid omsättning av vissa varor	27
Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU7	27
(Beslut fattades under § 18.).....	27
§ 11 Pausad BNP-indexering för drivmedel	27
Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU13	27
Anf. 19 BORIANA ÅBERG (M)	27
Anf. 20 DAVID LÅNG (SD)	29
Anf. 21 SULTAN KAYHAN (S).....	30
Anf. 22 RICKARD NORDIN (C)	31
Anf. 23 BORIANA ÅBERG (M) replik.....	32
Anf. 24 RICKARD NORDIN (C) replik.....	33
Anf. 25 BORIANA ÅBERG (M) replik.....	33
Anf. 26 RICKARD NORDIN (C) replik.....	34
Anf. 27 MAGNUS JACOBSSON (KD)	34
Anf. 28 LORENTZ TOVATT (MP)	35
Anf. 29 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	37

Anf. 30 LORENTZ TOVATT (MP) replik	37
Anf. 31 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	38
Anf. 32 LORENTZ TOVATT (MP) replik	38
(Beslut fattades under § 18.)	39
§ 12 Skattereduktion för förvärvsinkomster och utvidgad tidsgräns för expertskatt	39
Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU14	39
Anf. 33 SULTAN KAYHAN (S)	39
Anf. 34 NIKLAS WYKMAN (M)	41
Anf. 35 DAVID LÅNG (SD)	43
Anf. 36 HELENA VILHELMSSON (C)	43
Anf. 37 HAMPUS HAGMAN (KD)	44
Anf. 38 GULAN AVCI (L)	46
(Beslut fattades under § 18.)	47
§ 13 Revision av det enhetliga elektroniska rapporteringsformatet	47
Civilutskottets betänkande 2020/21:CU4	47
Anf. 39 DAVID JOSEFSSON (M)	47
Anf. 40 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	49
Anf. 41 LARRY SÖDER (KD)	50
Anf. 42 EMMA HULT (MP)	51
Anf. 43 DAVID JOSEFSSON (M) replik	51
Anf. 44 EMMA HULT (MP) replik	52
Anf. 45 DAVID JOSEFSSON (M) replik	52
Anf. 46 EMMA HULT (MP) replik	52
Anf. 47 OLA MÖLLER (S)	52
Anf. 48 DAVID JOSEFSSON (M) replik	53
Anf. 49 OLA MÖLLER (S) replik	53
Anf. 50 DAVID JOSEFSSON (M) replik	54
Anf. 51 OLA MÖLLER (S) replik	54
Anf. 52 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	55
Anf. 53 OLA MÖLLER (S) replik	55
Anf. 54 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	55
Anf. 55 OLA MÖLLER (S) replik	56
Anf. 56 LARRY SÖDER (KD) replik	56
Anf. 57 OLA MÖLLER (S) replik	57
Anf. 58 LARRY SÖDER (KD) replik	57
Anf. 59 OLA MÖLLER (S) replik	58
(Beslut fattades under § 18.)	59
§ 14 Förlängning av de tillfälliga åtgärderna för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor	59
Civilutskottets betänkande 2020/21:CU5	59
Anf. 60 DAVID JOSEFSSON (M)	59
Anf. 61 MALIN DANIELSSON (L)	60
Anf. 62 EMMA HULT (MP)	61
Anf. 63 OLA MÖLLER (S)	61
Anf. 64 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	62
(Beslut fattades under § 18.)	62

samt konsumentpolitik 63

2 december

Civilutskottets betänkande 2020/21:CU1	63
Anf. 65 JOSEFIN MALMQVIST (M)	63
Anf. 66 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	64
Anf. 67 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	65
Anf. 68 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	65
Anf. 69 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	66
Anf. 70 EMMA HULT (MP) replik	66
Anf. 71 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	66
Anf. 72 EMMA HULT (MP) replik	66
Anf. 73 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	67
Anf. 74 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	67
Anf. 75 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	67
Anf. 76 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	68
Anf. 77 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	68
Anf. 78 ROGER HEDLUND (SD)	69
Anf. 79 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V)	70
Anf. 80 LARRY SÖDER (KD)	73
Anf. 81 EMMA HULT (MP) replik	74
Anf. 82 LARRY SÖDER (KD) replik	75
Anf. 83 EMMA HULT (MP) replik	75
Anf. 84 LARRY SÖDER (KD) replik	76
Anf. 85 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	76
Anf. 86 LARRY SÖDER (KD) replik	76
Anf. 87 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	77
Anf. 88 LARRY SÖDER (KD) replik	77
Anf. 89 MALIN DANIELSSON (L)	78
Anf. 90 EMMA HULT (MP)	79
Anf. 91 LARRY SÖDER (KD) replik	81
Anf. 92 EMMA HULT (MP) replik	81
Anf. 93 LARRY SÖDER (KD) replik	82
Anf. 94 EMMA HULT (MP) replik	82
Anf. 95 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	82
Anf. 96 EMMA HULT (MP) replik	83
Anf. 97 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	83
Anf. 98 EMMA HULT (MP) replik	83
Anf. 99 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	84
Anf. 100 EMMA HULT (MP) replik	84
Anf. 101 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	85
Anf. 102 EMMA HULT (MP) replik	85
Anf. 103 JOHAN LÖFSTRAND (S)	85
Anf. 104 ROGER HEDLUND (SD) replik	88
Anf. 105 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	88
Anf. 106 ROGER HEDLUND (SD) replik	89
Anf. 107 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	89
Anf. 108 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	89
Anf. 109 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	90
Anf. 110 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	90
Anf. 111 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	91
Anf. 112 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	91

Anf. 113 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	91
Anf. 114 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	92
Anf. 115 JOHAN LÖFSTRAND (S) replik	92
Anf. 116 OLA JOHANSSON (C)	93
Anf. 117 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	95
Anf. 118 OLA JOHANSSON (C) replik.....	96
Anf. 119 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	96
Anf. 120 OLA JOHANSSON (C) replik.....	97
Anf. 121 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	97
Anf. 122 JON THORBJÖRNSSON (V)	97
Anf. 123 ANNE-LI SJÖLUND (C)	99
(Beslut fattades under § 18.)	99
§ 16 Internationell samverkan.....	100
Utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU1	100
Anf. 124 HANS ROTHENBERG (M).....	100
Anf. 125 KERSTIN LUNDGREN (C).....	102
(forts. § 19).....	103
Ajournering.....	103
Återupptaget sammanträde.....	104
§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 26 november	104
SoU11 Avgiftsfritt pneumokockvaccin för vissa grupper	104
MJU5 Skydds jakt på varg	104
MJU3 Riksrevisionens rapport om statliga åtgärder för fler miljöbilar	105
MJU4 Nytt regelverk för handel med utsläppsrätter	105
§ 18 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	106
KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse.....	106
SkU1 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution	106
SkU7 Omvänd skattskyldighet vid omsättning av vissa varor	106
SkU13 Pausad BNP-indexering för drivmedel.....	106
SkU14 Skattereduktion för förvärvsinkomster och utvidgad tidsgräns för expertskatt	107
CU4 Revision av det enhetliga elektroniska rapporteringsformatet	107
CU5 Förlängning av de tillfälliga åtgärderna för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor	108
CU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.....	108
§ 19 (forts. från § 16) Internationell samverkan (forts. UU1)	109
Anf. 126 HÅKAN SVENNELING (V)	109
Anf. 127 HANS ROTHENBERG (M) replik.....	111
Anf. 128 HÅKAN SVENNELING (V) replik	111
Anf. 129 HANS ROTHENBERG (M) replik.....	112
Anf. 130 HÅKAN SVENNELING (V) replik	112
Anf. 131 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	113
Anf. 132 HÅKAN SVENNELING (V) replik	113
Anf. 133 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	114

Anf. 134 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	114	Prot. 2020/21:45
Anf. 135 LARS ADAKTUSSON (KD)	114	2 december
Anf. 136 FREDRIK MALM (L)	116	-----
Anf. 137 KENNETH G FORSLUND (S)	118	
Anf. 138 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	119	
Anf. 139 KENNETH G FORSLUND (S) replik	119	
Anf. 140 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	120	
Anf. 141 KENNETH G FORSLUND (S) replik	120	
Anf. 142 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	120	
Anf. 143 KENNETH G FORSLUND (S) replik	121	
Anf. 144 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	121	
Anf. 145 KENNETH G FORSLUND (S) replik	121	
Anf. 146 HANS ROTHENBERG (M) replik.....	122	
Anf. 147 KENNETH G FORSLUND (S) replik	122	
Anf. 148 HANS ROTHENBERG (M) replik.....	122	
Anf. 149 KENNETH G FORSLUND (S) replik	123	
Anf. 150 JANINE ALM ERICSON (MP).....	123	
Anf. 151 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	125	
Anf. 152 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	126	
Anf. 153 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	126	
Anf. 154 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	126	
Anf. 155 ROBERT HALEF (KD).....	126	
Anf. 156 BJÖRN SÖDER (SD)	128	
(Beslut skulle fattas den 3 december.).....	129	
§ 20 Anmälan om fråga för skriftligt svar	129	
§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	130	
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 17.40.....	130	